ПОЛИТИКИН

# ЗАБАВНИК

Шведска 28.00 SEK,
USA 3.50 USD,
Македонија 65.00 ДЕН,
БиХ 2.00 КМ,
Црна Гора 1.00 EUR

ISSN 0032-339-x

4. 1. 2002. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIV • ЦЕНА 40 ДИНАРА • БРОЈ 2604

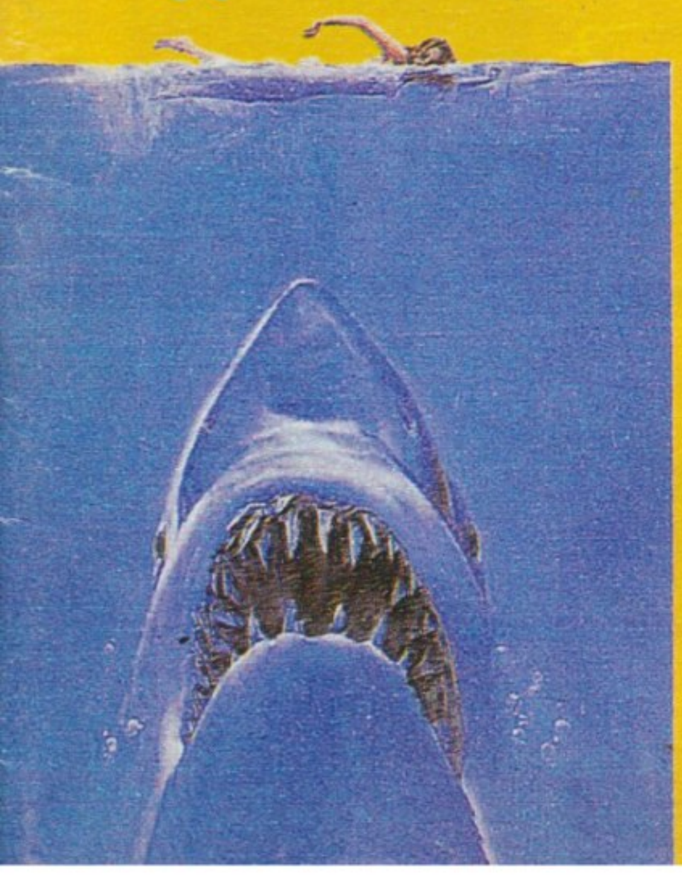


АРГОНАУТИ:
ЗЛАТНО РУНО

СТРИП




ВОДЕНА БИЋА






СЛИКА КАО СВЕДОК

Le roi Pierre de Serbie dans la tranchée

За све од 7 до 107

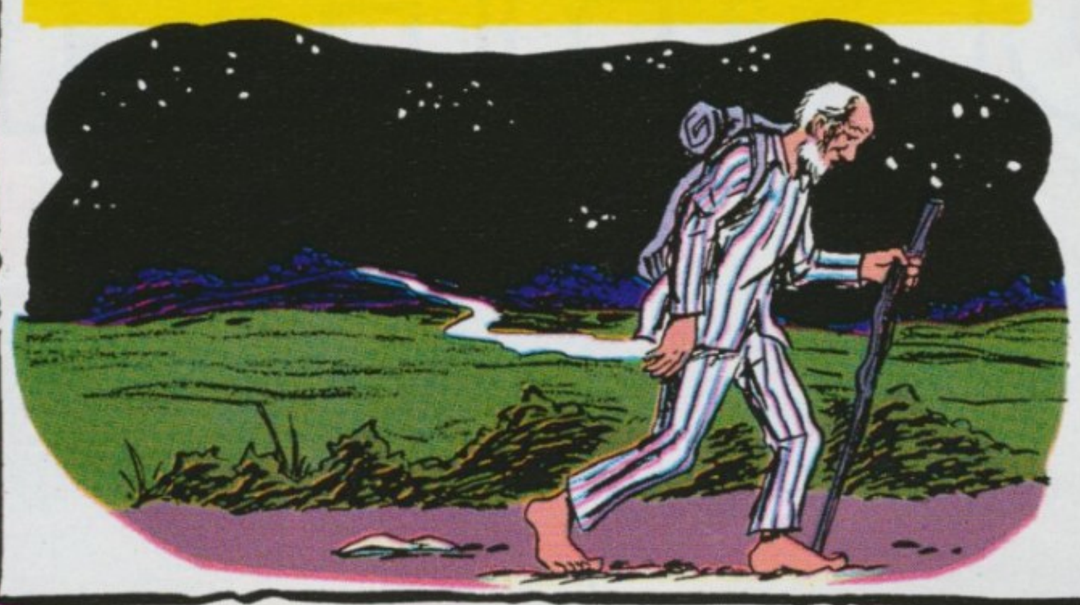
Ћирилица

# Веровали или не!



**БОСОНОГ И У ПИЏАМИ**

ЏОН СЛЕЈТЕР ПРЕПЕШАЧИО ЈЕ ЕНГЛЕСКУ.



**30.000 ДОЛАРА ОД „ПРОДАЈЕ" НЕЛСОНОВОГ СТУБА**

НА ТРАФАЛГАР СКВЕРУ У ЛОНДОНУ САКУПИО ЈЕ ШКОТЛАНЂАНИН АРТУР ФЕРГУСОН.

КАД НАПУНИ 77 ГОДИНА, 7 МЕСЕЦИ И 7 ДАНА

ЧОВЕКА У НЕПАЛУ ПРОНОСЕ КРОЗ ГРАД СА ЗЛАТНОМ МИНЏУШОМ У УХУ.



# JESTE ли већ чули да...





●●● смарагд је зелене боје јер су у грађи његових кристала поједини атоми алуминијума замењени атомима хрома ■

●●● човек је у доба палеолита јео искључиво месо и воће, а тек понекад и махунасто поврће. Млеко и житарице нису били део њиховог свакодневног јеловника. Па ипак, проучавајући остатке костију палеолитског човека, научници су дошли до сазнања да их је управо оваква „дијета" чинила изузетно здравим ■

●●● најстарији хотел у Европи подигнут је око 900. године у Базелу. Пет стотина година звао се „Рајнска ружа", а других пет стотина „Три краља". Порушен је 1934. године ■

●●● римски војсковођа Лукул, познатији по својим гозбама него по војним успесима, заслужан је што су 71. године пре наше ере из Мале Азије у Европу стигле трешње. Ово укусно воће које су Грци назвали керасион добило је име по Керасусу, граду на Црном мору ■



●●● чешки писац Јарослав Хашек (1883–1923) постао је славан тек после смрти кад је објављен његов роман „Добри војник Швејк", сатира на рачун Аустроугарске монархије ■

●●● утврђено је да инсекти, нарочито муве, не воле плаву светлост и плаву боју уопште ■

●●● једрење на ветру је веома стар спорт. Сматра се да се њиме бавио још египатски фараон Аменемхеп III, две хиљаде година пре наше ере ■



●●● велика већина животиња зна да плива. Један од изузетака је камила: кад се нађе у дубокој води, она одмах потоне ■

DIK BROWNE

# ХОГАР СТРАШНИ









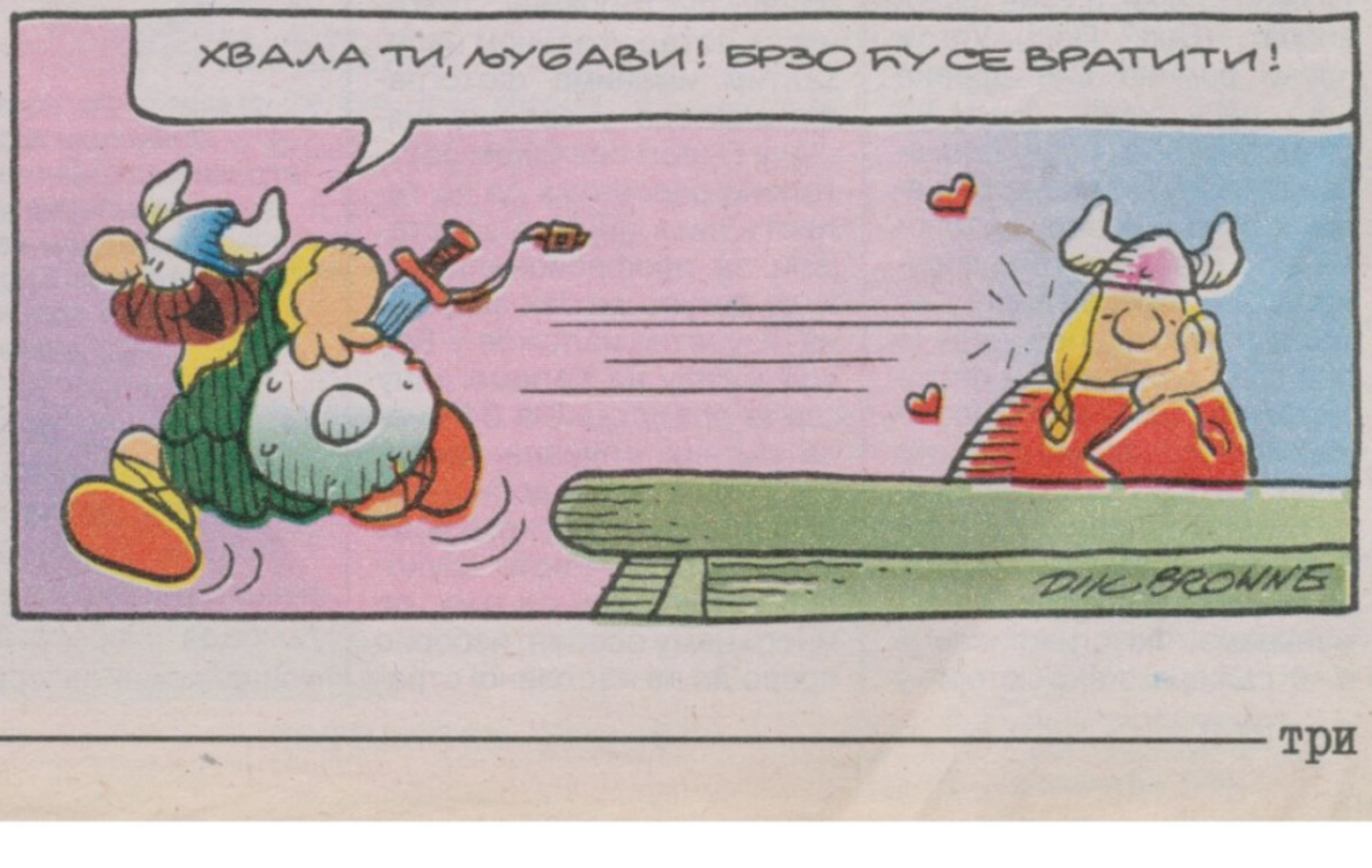












# УПУТСТВО ЗА

***Недавна изложба у београдском Војном музеју, аутора Марине Зековић, један је од ретких покушаја да се обелодане доскора непозната имена лекара, молера и свештеника чије су фотографије српске војске за Првог светског рата већ постале класика...***

Запис је преузет из књиге Љубомира Симовића „Ужице са вранама“ – за коју писац каже да је „хроника, која је повремено роман, или роман, који је повремено хроника“ – и гласи:

„...Други војник који се бави необичним послом је Ристо Шуковић, православни свештеник из Дубровника, који се у српску војску пријавио као добровољац. Он је, у својству војног свештеника, распоређен на дрински фронт. И то је на своме месту. Међутим, поред дужности војног свештеника, Шуковић обавља и дужност ратног репортера. (Чега? Фотографа.)

Кад неко погине, поп преко главе навуче епитрахиљ – задими се кадионица, сине крст – и погинулим лепо опоје опело... Кад опело заврши, поп епитрахиљ скине и савије, увије у њега онај крст, угаси кадионицу, све то лепо сложи, и узме фотоапарат. (Поп? Поп!) Упрти преко рамена оне дрвене ноге, па у борбу. Људи на фронту пуцају, пузе, преносе муницију, извлаче рањенике, пуне и испаљују топове, а поп расклопи оне дрвене ноге и, преко главе, као малопре епитрахиљ, навуче ону црну пелерину, и фотографише. Шта фотографише? Фотографише све што види: срушен мост, спаљену школу (основну, у Добруну), вежбе регрута, земунице, војнике у снегу пред земуницама. Фотографисао је и стражара како стоји у стражари направљеној од једног изгорелог, и дупке окренутог, кревета. Као да у том кревету лежи стојећи. Фотографисао је и превртнута муниционa кола, аустријска. И разбацане лешеве војника, код Биоске. И бежичну телеграфију, код Ужица. И дељење хране из казана. Кад се сетио да и сам прође с порцијом, казан празан...“

## Три динара, господине!

Као предложак за овај запис српском академику послужио је један други запис, објављен четири године раније. Приметио га је у „Ужичком зборнику“ број 21, из 1992. године, а потписала га је Марина Зековић, виши кустос Војног музеја у Београду, под насловом „Војни свештеник Ристо Шуковић, ратни фотограф“. А текст је био повод, заправо иницијална каписла, госпођи Зековић да крене у праву пустоловину трагања за дотад углавном непознатим именима фотографа аматера у српској војсци у Првом светском рату, толико даровитих да по таленту нису нимало заостајали за професионалцима. И да догура до тек завршене изузетне изложбе у Војном музеју на Калемегдану где је представила 34 имена ратних сликара, фотографа аматера и дописника фотографа у српској војсци 1914–1918. А Ристо Шуковић је тек један од њих, по много чему особен, изборио право да на насловној страни раскошно опремљеног каталога буде управо његова фотографија.



***Фотографија Ристе Шуковића, војног свештеника у Дринском артиљеријском пуку, налази се на насловној страни раскошног каталога. Потпис гласи: „Војник Ибарског пука чува жељезничку пругу у Добруну у Босни, под стражаром направљеном од изгорелог кревета из куће свештеника Ђуровића, чију су кућу Аустријанци 1914. при наступању српске војске у Босну запалили“. Фотографија димензија 190×120 ст чува се у Војном музеју.***

Знајући, још онда, да важним ратним вештинама припада и пропаганда, Врховна команда српске војске је одмах по почетку рата омогућила – под, разумљиво, одређеним условима – боравак већем броју страних дописника и дописника фотографа европ-



*Самсон Чернов: са Чакора ка Андријевици комора са муницијом прелази планине*

# УСПОМЕНЕ

ских и америчких листова који ће извештавати јавност својих земаља о догађајима и терору у Србији. При штабу Врховне команде образован је Ратни пресбиро, 23. јула 1914. године. Онда је одлучено да се нашим „вишим јединицама на војишту“ придодају ратни сликари, а они „могу бити само она лица која имају диплому академских сликара“. А колико су они у тим тренуцима важни, сведочи и наређење које је Врховна команда доставила команданту Дринске дивизије I позива: „... 2) Да на име новчане хране ратним сликарима има следовати официрско-чиновнички оброк у 3 динара дневно...“

Наравно, поред тога што „фотографским снимцима треба овековечити све важније војне догађаје из живота дотичне јединице“, врло је важно и „снимити панораме непријатељских положаја, утврђења“, а људи је мало, оних са академском дипломом. Зато се наредбом начелника штаба Врховне команде генерала Петра Бојовића, издатом у Солуну 13. маја 1916. године, проширује листа људи који могу да се баве фотографским снимањима и оно се, отад, дозвољава и аматерима. Према документима, Фотографска секција, устројена по угледу на француску, броји 110 ратних сликара, фотографа аматера и фотографа дописника и сви су били распоређени по јединицама. Било је ту и молера, и лекара, и свештеника, свих који су могли и умели да кроз објектив испричају део ратне истине српске војске 1914–1918. године.

А танушни ратни буџет издваја значајна средства за набавку потребног материјала, чак из Рима.

Наравно, снимљеним материјалима фотографи нису ни могли ни смели да располажу по свом нахођењу. По „Упуту за употребу ратних сликара придодатих штабовима виших јединица на војишту“, у члановима 6 и 7, стоји и ово:

### Лавиринт за тражени циљ

„Израђене фотографске снимке сликари ће повремено још за време операција слати обавештајном одсеку оперативног одељења Врховне команде... Од сваког фотографског снимка сликари су дужни израдити по два примерка за обавештајни одсек оперативног одељења Врховне команде. Израђене фотографске снимке сликари ће повремено за време операција слати обавештајном одсеку оперативног одељења Врховне команде.“

У то време начелник обавештајног одсека оперативног одељења Врховне команде био је потпуковник Драгутин Димитријевић Апис.



***Драгиша М. Стојадиновић, правник по образовању и шеф Фотографске секције: Први ручак на Крфу после преласка Албаније, 1916.***

## СНИМАЊЕ ВИЂЕНОГ

**Обавештајни одсек, чији је шеф био Апис све до свог погубљења, издавао је потребне дозволе за снимање и нашим и страним фотографима. Дозволе су, међу првима, добили руски фотограф и сликар Самсон Чернов, ратни дописник и фото-репортер француског листа „Илустрасион“ и руског „Новое времја“, као и Риста Марјановић, дописник париске редакције „Њујорк хералда“ и такође „Илустрасиона“. Наш Риста, страни дописник, успео је, поред осталог, да током рата приреди изложбе фотографија с призорима рата у Паризу, Лондону и Америци, упознавши ширу јавност с трагедијом која се дешавала на овом простору.**

**При штабовима и јединицама као ратни сликари снимали су: Драгољуб Павловић, Малиша Глишић, Љубиша Валић, Васа Ешкићевић, Драгомир Глишић, Владимир Бецић, Бранко Јевтовић...**

**За фотографе аматере пријавило се стотину лица и сви су они имали великог удела у стварању слике из живота наше војске, јачању борбеног морала, подизању духа, патриотизма и осећања дужности. Марина Зековић, у поговору пригодног каталога тек завршене изложбе, помиње само нека од многобројних имена: Милоје Игрутиновић, Живан Петровић, Јован Ст. Ловчевић, Живојин Савић, Андра Поповић, Станиша Коруновић, војни свештеник Ристо Шуковић и други.**

**Једна од најзнаменитијих личности био је, свакако, Драгиша М. Стојадиновић, капетан 2. класе из 13. пука „Хајдук Вељко“ Тимочке дивизије, који је наредбом Врховне команде постављен за шефа Фотографске секције 1916. године■**



***У предаху између две важне дужности, свештеничке и фотографске, Ристо Шуковић резбари свете сасуде***

А шта је био задатак ратних сликара, односно фотографа аматера, можда најбоље говори текст који је потписао командант 12. пука пуковник Илија Миладиновић и упутио га ратном дописнику Шумадијске дивизије. То је заправо налог које теме дописник може да обрађује из живота и рада свих већих и мањих јединица ове дивизије, како из времена борби тако и затишја у позадини:

„...од објеката, који су намењени да стоје и обележавају славу и херојске подвиге наше јуначке војске, све док зуб времена не буде њих савладао, вредно је поменути, сликати и описати гробље овог пука, налазећи се у дубини букове шуме испод 'Обле Чуке', са редовима простих крстића и спомеником, инспирисаним у духу и складу са околином, а чије 'Распеће' увек јасно показује пресвете жртве злобе и насиља за правду и слободу. Објекти, који служе за стварну употребу и намењени су да замене кућу војницима, такође су интересантни. Они су груписани по појединим деловима овог пука, од којих свака партија понаособ представља читаво насеље, чији су становници уложили сав свој труд и умешност, само да би постигли прави циљ – удобност и пријатност. Тако – земунице пуковског штаба, које су као ластина гнезда, тако рећи, прилепљене на подножју Гривичке Греде – а од којих свака представља стварну кућицу, како својим спољним изгледом, тако и унутрашњим уређењем – могу пружити врло добар материјал сликару који воли простудирати њихове црте и карактеристику. Исто важи и за склоништа осталих делова, чије 'задруге', свака за себе, имају пуно сопствених занимљивости, које ће уметник према индивидуалном укусу оценити и искористити. Изузетак, који ће бити вредно снимити и описати у што детаљнијим цртама, чини санитетско одељење. Уређење и практично решење високе улоге, која је додељена санитету у данашњем времену, заслужује сваку пажњу, која неће остати ненагрђена у случају обиласка од стране уметника. Кад се има на уму место где се санитет пука налази, као и средства помоћу којих је организација пуковске амбуланте изведена, добија се богати материјал за публикације. Различите, али ни у колико мање лепе утиске, понеће посетиоци из саме борбене линије. Физиономија исте неоспорно је другојача него код делова пуковске позадине, јер то захтева данашњи начин ратовања. Ровови, спроводнице, ампласмани рововских оруђа, објавнице и пасивни заклони наших хероја, то је читави лавиринт где сви здружени општом и подједнаком љубављу, сарађују час тихо, нечујно, час громовно и хучно, на великом и славном идеалу. Проћи тим лавиринтом, посетити становнике борбених катакомби, и, ево дивног материјала за тражени циљ...“

Овај мало дужи цитат чини се да је неопходан да би се, бар у најкраћем, створила слика о подвизима многих, до ове ауторске изложбе Марине Зековић у Војном музеју на Калемегдану, непознатих аутора који су визуелну слику српске војске у рату 1914–1918. године учинили доступном не само ондашњем свету и борби за истину, него и потомцима који би и да виде шта су им и како преци радили у временима „кад су живи завидели мртвима“.

Њих, наравно, поодавно нема међу живима, али смо, бар, дужни да им сачувамо имена која су многи – из ко зна све којих разлога – пропустили да забележе. И због њих, али и због свих нас■

***Петар Милатовић***

## ОТПОР

**Није, наравно, све ишло глатко у погледу постављања фотографа аматера на формацијска места у јединици, ако је то изискивало његово повлачење са друге дужности, и поједини команданти нерадо су стварали услове за снимања у својој јединици. И то нису ни крили. Један од њих био је и командант Дунавске дивизије пуковник Миливоје Анђелковић Кајафа који се, маја 1916. године, обраћа надлежном команданту Треће армије и, поред осталог, пише:**

**„...с обзиром на прилике у којима се налазимо и на задатак, који нам предстоји... да постављење фотографа или фотографа–аматера сада није ни мало целисходно. Сада, када је у питању ослобођење наше отаџбине, штета је за сваког војника, који би се на овај посао употребио, па био он борац или неборац, пошто се и сваки неборац може на куд и камо корисније радове употребити у комори, позадини и осталим лакшим службама. Друго, сваком одређеном сликару–фотографу треба ставити на расположење коња и кола за ношење апарата и материјала, што такође иде на уштрб какве важније службе. Из досадањег искуства зна се да ратни сликари нису ни једном приликом вршили снимке на терену под ватром или тежим околностима, већ су радили слике на представи добијеној из причања учесника и очевидаца или су снимали поједине групе за време затишја а већином уз чашу вина и у добром расположењу. Због тога сматрам да се овоме послу може приступити тек доцније, кад наше ствари крену на боље...“**

**И допис Врховне команде, упућен нешто раније, износи одређену сумњичавост у вези с појединцима и каже:**

**„...има ратних сликара који уопште нису ништа радили већ им је ова титула послужила да прибаве ма какву дужност, која би их сачувала од које друге дужности у овоме рату...“**

**На срећу, ово су била тек спорадична мишљења. Фотографија, али и слика (по)стале су незаобилазан документ у поимању једног ипак не тако давног времена■**

# Невидљива математика Бакминстера Фулера

Једне зимске ноћи, тренутак пре но што ће се бацити у ледену воду језера Мичиген, тридесетдвогодишњи очајник загледао се у небо пуно звезда. У том часу синула му је мисао: „Ти немаш право да то учиниш, не припадаш себи већ васиони!“ И Бакминстер Фулер није скочио, већ отпочео нов живот у коме је, поред тога што је постао проналазач, архитекта, инжењер, математичар, песник и космолог, патентирао сто седамдесет проналазака, стигао да педесет и седам пута обиђе Земљу и напише двадесетак књига. Сам себе је, међутим, видео као истраживача онога што је називао „принципи света“.

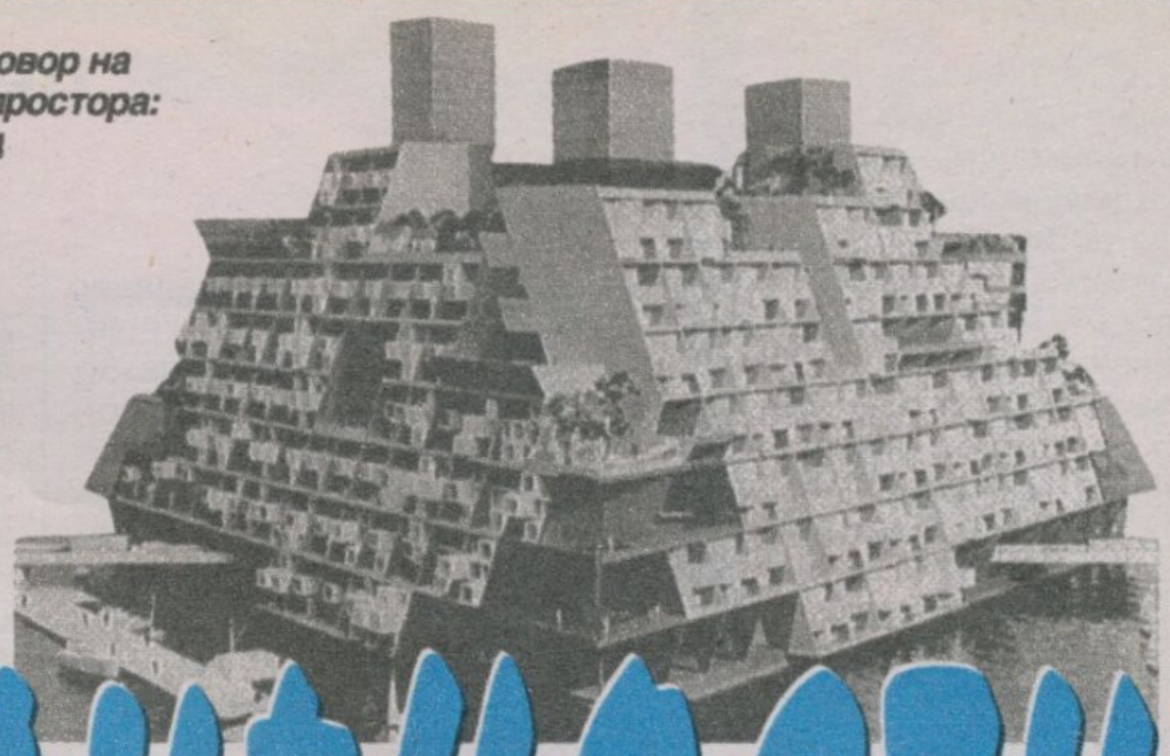
Фулер је био мислилац који је идеје претварао у остварљиве и практичне проналаске. Поред чувене „геодетске куполе“ измислио је и аутомобил на три точка, град на небу, телевизијски торањ виши од планине, пловеће насеље за милион људи... Неки од тих „артефаката“, како их је називао, направљени су као прототипови, неки постоје само на папиру, али сви су технички изводљиви!

Фулер је о свему имао своје мишљење и никад се није устезао да га гласно каже. Од образовања („једино истинско образовање јесте самообразовање“) па до суштине васионе („није важна материја, важан је дизајн!“), о чему год да је говорио, просто је зрачио енергијом. Тврдио је да Земља има толико богатстава да би људи могли да живе као краљеви само да се, у ту сврху, употреби најбоља постојећа технологија. Био је човек ван сваког шаблона.

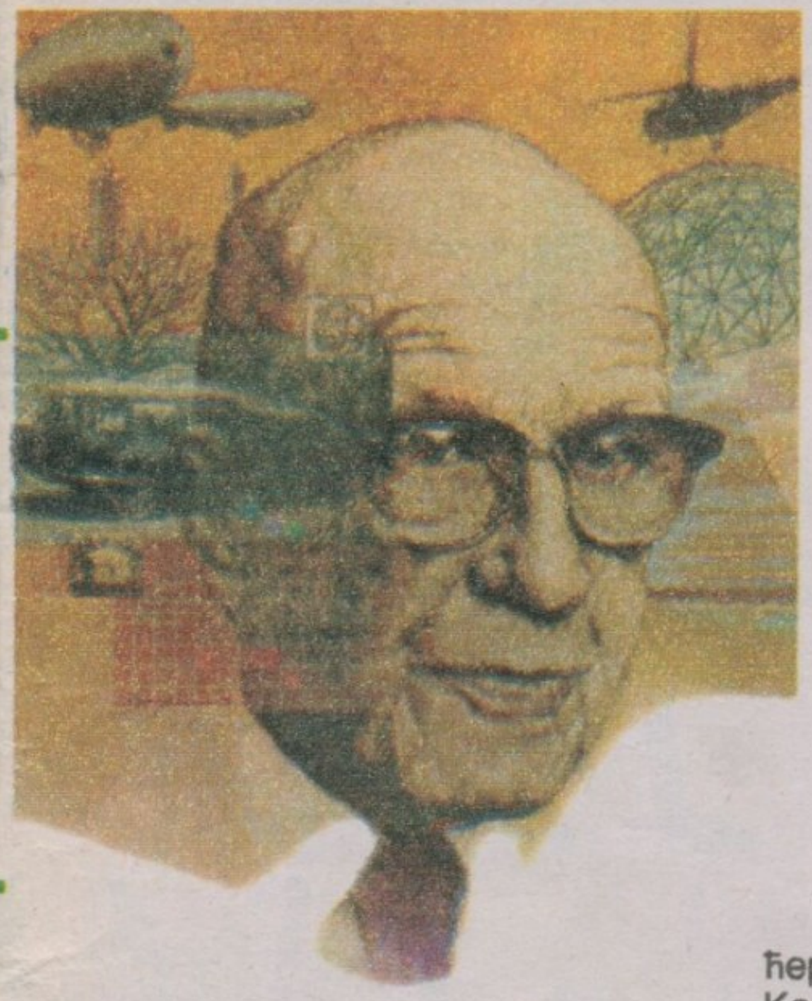
### Где је тајна васионе?

Рођен је 1895. године у Бостону, у држави Масачусетс, као потомак старе и славне породице. Баки, ка-

*Фулеров одговор на недостатак простора: пловећи град*



# ДЕДА ИЗ БУДУЋНОСТИ



**Истраживања су му донела десетине почасних доктората, номинацију за Нобелову награду, али најдраже му је било искрено признање једног великана, Алберта Ајнштајна, који му је рекао: *„Младићу, ви ме задивљујете!“***

ко су га од милоште звали, најранију младост дословно је провео у магли. Тек кад је напунио четири године, откривено је да има слаб вид, па је добио наочаре са јаком диоптријом. „Први пут сам видео облаке и звезде, први пут сам видео људска лица. Остао сам задивљен лепотама света.“

Кад је стасао, отишао је, следећи породичну традицију, на студије на Харвард, али брзо је увидео да оно шта се тамо учи није оно шта би он желео да зна.

Разочарани родитељи запошљавају га у ткачници као помоћног машинисту и – посао му се допао. Волео је зупчанике, задивио га је начин на који једноставни делићи чине сложену целину. Ту се родила мисао о магији садејства, о тајанственој сарадњи делића која твори незамисливу целину за коју ће једног дана рећи да у њој лежи тајна васионе.

У Првом светском рату борио се као млађи официр у морнарици. Убрзо се и оженио. Изабраница његовог срца била је Ени Хевлет, ћерка познатог архитекте. Кад су добили девојчицу, срећа је била потпуна. Нажалост, није дуго трајала. Предузеће у коме се после рата запослио убрзо је пропало. Недуго затим, као потврда оне песимистичке изреке да несрећа никад не иде сама, ћерка му се разболела и на сам четврти рођендан умрла на рукама очајног оца. Да би ублажио бол, почео је да бежи у алкохол, а таст покушава да му помогне запошљавајући га као управника у предузећу у ком је био председник. Није прошло много времена и то предузеће запада у тешкоће, а Фулер бива отпуштен. Без трунке наде, потиштен, он одлази на језеро Мичиген одлучан да прекрати муке. Тада је доживео оно што је касније назвао „приватна визија“ и, у тридесет другој години, просто васкрсао.

Под снажним утиском тог тајанственог искуства Фулер се са женом и другом кћерком преселио у предграђе Чикага где су животарили једва састављајући крај с крајем. Задубљен и потпуно посвећен читању и размишљању, дуже од годину дана ни са ким није реч проговорио – чак ни са женом. Скоро двадесет и четири сата свакога дана читао је књиге из свих области – математике, физике, технике, архитектуре, поезије и филозофије – одбацујући све постојеће теорије и покушавајући да свет гледа својим, другачијим очима. Кад је коначно прочитао све оно што је сматрао да треба да прочита, проговорио је. Био је у стању да непрекидно говори и шеснаест сати само ако би се нашао неко да га слуша. Изражавао се у кованицама на пример „свеобзирна, обухватна, садејствујућа целокупност“. Али, знао је да говори и песнички надахнуто. Кад га је кћеркица питала шта је то ватра, одговорио је: „То је сунце ослобођено из старог пања. Кад се пањ тако зажари, он зрачи један дивни сунчани дан.“

## Кад се крмица окреће

Темељ Фулеровог погледа на свет било је уверење да су људи увелико закорачили у нову узбудљиву еру у којој, уз савремену технологију, може много да се уради. Нестрпљив и незадовољан што се, по његовом уверењу, ништа не ради, говорио је: „Грађевинарство се није променило још од каменог доба.“

Прва кућа коју је Бакминстер Фулер пројектовао наликовала је на НЛО. Сва од алуминијума и стакла, кружног облика, висила је у ваздуху окачена сајлама за челични јарбол учвршћен у бетонску плочу. Био је ту и дирижабл који је, привезан, лебдео изнад куће спреман да је превезе на друго место кад станарима досади околина. Користила би се Сунчева енергија, вакуум систем за чишћење, клима-уређаји, телевизија – а ништа од тога 1920. године није постојало.

Тридесетих година бавио се аутомобилима, опет на свој начин. Овог пута измислио је возило на три точка, за једанаест путника, невероватно покретљиво, брзо и економично. С њим би вероватно доживео велики успех, али конкуренција је искористила један несрећан случај и пројекат је пропао. Само, Фулер је сад други човек и неуспех не прима као некад. „Добро и корисно искуство“, било је све што је рекао.

Други светски рат дошао је и прошао, а неки од Фулерових патената коришћени су у војсци. Коначно, 1947. године, Бакминстер Фулер долази на идеју која му је донела и успех и признање. Користећи принцип да од свих тела лопта заузима највише простора с најмање површине и тетраедар најмање простора с највише површине, Фулер је пројектовао чувену геодетску куполу. Та сферна грађевина састављена од тетраедара, код које

се с величином сразмерно повећава чврстина а тежина смањује, заузимала је највише простора, више но иједна постојећа грађевина, без икаквих унутрашњих носача. Ниједна грађевина није могла да се мери ни у количини саставних делова, ни у једноставности и брзини израде. Тада су се сви сетили Фулерових речи: „Није важан материјал, само дизајн." О својој куполи рекао је само ово: „Невидљива математика на делу."

Геодетска купола изазвала је у прво време неверицу и није одмах прихваћена, али кад је америчка авијација после многих провера почела да је користи, ни други више нису оклевали.

Тај проналазак највише је допринео да свет у Фулеру не гледа више занесењака, већ истинског генија. Он се с тим није слагао, упоређивао је појединца с крмицом причвршћеном за велику крму. „Кад се крмица окреће", објашњавао је, „деловаће мала сила, али на право место и у право време, и последица ће бити велика."

Од ноћи свог препорода на обали језера Фулер је био трезвењак. Био је и верник, али на свој начин. Бога је видео као васиону, математички савршену: „Математика је вечна. Људски ум је неизмеран, бесмртан – једно с васионом."

Мада се под старост настанио у Калифорнији, овај необични човек никада није сматрао да је везан за било које место. „Биљке имају корење, а људи имају ноге", његове су речи. Онима који би га упитали за неко од путовања, филозофски би одговорио: „СВЕ је један пут, све је ЈЕДАН пут."

Његов пут завршио се 1. јула 1983. године. Кад је сазнао да његовој верној другарици Ени, са којом је провео шездесет седам година, после операције стомака нема спаса, добио је срчани напад и умро. Тридесет шест сати касније умрла је и она. Прича се да је желео да буде први „да би њој имао ко да пожели добродошлицу кад стигне".

Као и обично, „деда будућности" имао је последњу реч. Сам је написао свој епитаф, вишесмислен и загонетан. Једна реч изражавала је оно што је, како се он надао, представљао његов живот: „Крмица" ■

*Милорад Иванић*

# Златно руно

У близини данашњег града и познате грчке луке Волоса налазио се град Јолк. Посејдонов син Пелија дочепао се престола који је по праву припадао његовом полубрату Есону. Есон је имао сина Јасона, али је његова мајка, бојећи се за његову безбедност, да би отклонила опасност по његов живот, позвала рођаке да наричу над тобоже мртвим дететом. Дечак по имену Јасон био је, међутим, склоњен у планину код чувеног кентаура Хејрона, који је, за разлику од осталих, помало дивљих кентаура, био чувен по својој учености и одгајио је многе велике јунаке.

Пелија је веровао у Јасонову смрт, па је мирно владао. Додуше, узнемиравало га је пророчанство, на шта се у то време много полагало, да се мора чувати човека са једном сандалом. У међувремену је Јасон одрастао и кренуо у Јолк да оствари своја права на престо. Када је прелазио једну блатњаву реку, смиловао се на старицу која је молила пролазнике да је пренесу преко реке. Младић јој је љубазно услишио молбу, али је, носећи је, у блату изгубио једну сандалу. Старица је била преруше на богиња Хера која га је искушавала, а овај догађај Јасону је обезбедио њену сталну помоћ и подршку.

### Аргонаути

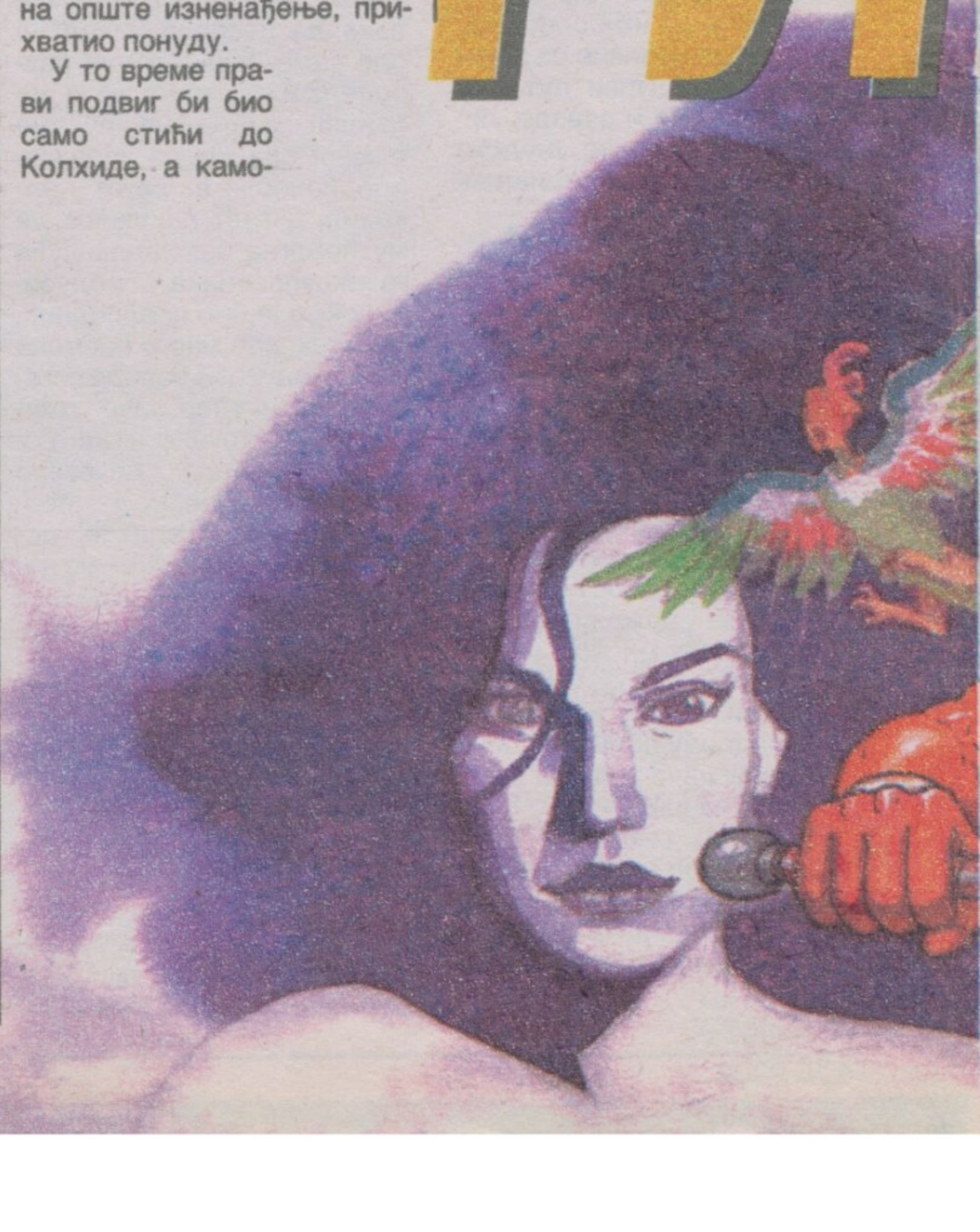
Високи младић дуге косе, одевен у кожну тунику и леопардову кожу са само једном сандалом на ногама појавио се у Јолку у време приношења жртве Посејдону на морској обали. Када је видео младића с једном сандалом, Пелијино срце испунило се зебњом која није била безразложна.

Јасон је отворено изјавио да је дошао да оствари своје право на престо. Он није тражио стада и крда која су припадала престолу, али од оног што му је припадало није имао намеру да одступи. Како су светковини присуствовали и краљеви других градова, који су знали да је захтев младића оправдан, Пелија се није усудио да га одбије. Обећао је да ће мирно уступити престо ако Јасон донесе златно руно из Колхиде како би се умирио дух њиховог рођака Фрикса.

Био је то лукав одговор јер је, по општем схватању, такав задатак било немогуће извршити. Али, Јасон је био храбар, као и сви младићи жељан пустоловине и помало лакомислен, те је, на опште изненађење, прихватио понуду.

У то време прави подвиг би био само стићи до Колхиде, а камоли донети добро чувано златно руно. Јасон је био свестан да не може сам да изведе овакав подухват, па је разгласио по целој Хелади (како се Грчка називала) да позива највеће јунаке у овај поход.

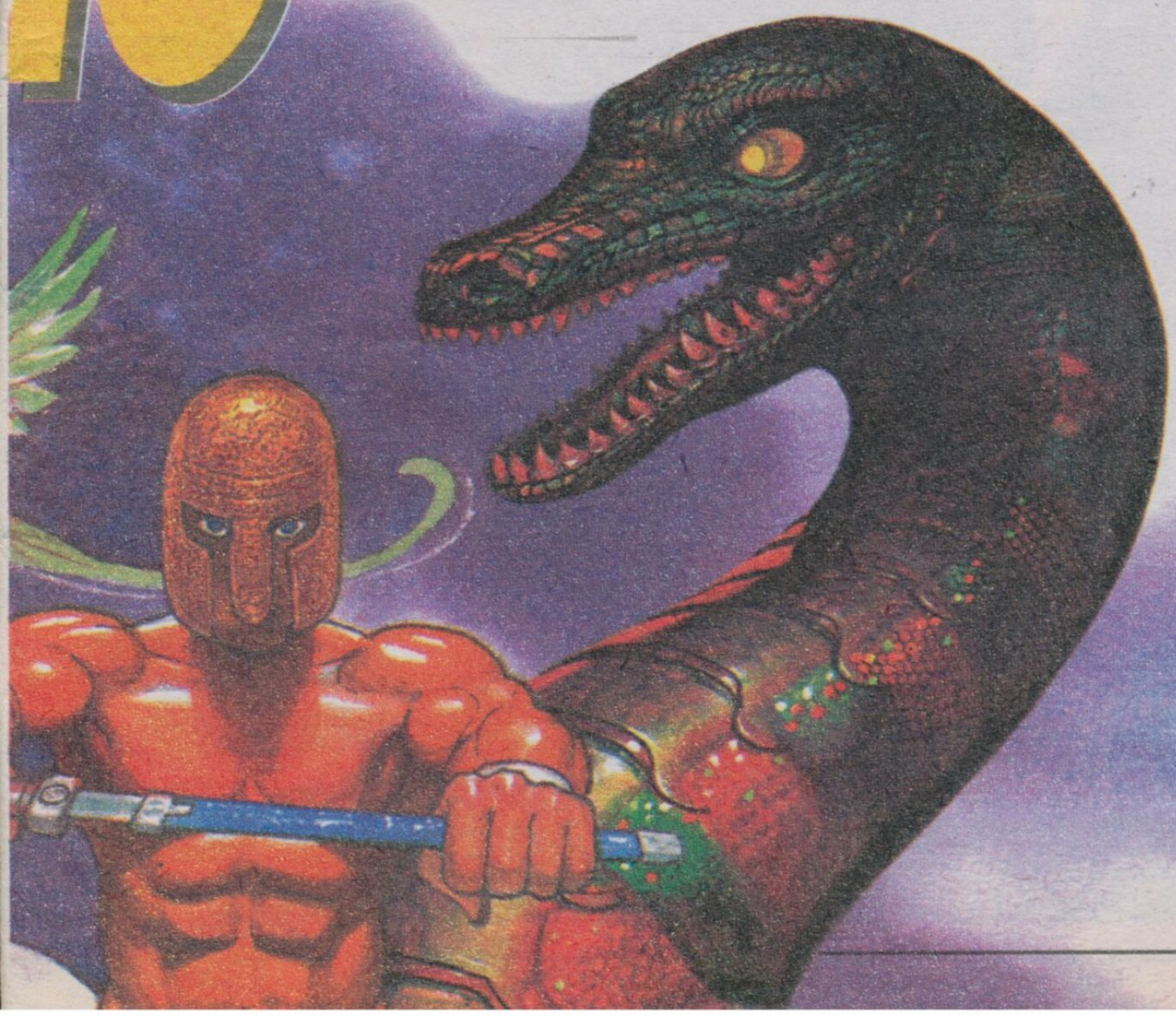
Био је ово изазов коме најчувенији јунаци нису могли одолети, па се окупило педесет најбољих у тадашњој Хелади. Међу њима је био славни Херкул, затим Пелеј, Теламон и Тидеј, очеви Ахила, великог Ајанта и Диомеда, који ће се касније






Мапу израдио Љубиша Гвоић

# 10



Илустровао Бобан Савић

прославити под Тројом; крилати близанци Калаис и Зет, синови бога северног ветра Бореја и други већ прослављени јунаци. Брод са педесет весала направио им је јунак Арг од боровине са планине Пелион и по њему је названа Арго („брза“), а цела посада Аргонаути. Кормилар је био Тифије, а осматрач Линкеј за кога се сматрало да има тако добар вид да види кроз воду, па чак и кроз дрво и стење. За забаву и морал био је задужен Орфеј, највећи песник и музичар старе Хеладе.

### На Лемносу

Аргонауте су на путу чекала многобројна искушења мада се за прво од њих не би могло рећи да је било непријатно. Пристали су на острво Лемнос на коме се годину дана раније одиграо необичан догађај. Изгледа да су мушкарци са острва занемаривали своје жене и поклањали

# (НЕ)ГОСТОЉУБИВО МОРЕ

Стари Грци називали су Црно море Понт Еуксин – „гостољубиво" море, због страшних олуја на том мору без острвља, због магле и струја које су пловидбу по њему чинили опасном. Реч понт означавала је море, према једном од најстаријих богова Понту, богу унутрашњих мора. Касније је Понт постао скраћени географски појам за Понт Еуксин. Овидије је слао своје „Посланице из Понта", али цар Август није за њих имао разумевања, па је Овидије тамо и умро 18. године пре нове ере.

Херодот даје много географских података о Црном и Мраморном мору и мореузима између њих. Он каже да је у то време још постојао Хелин гроб на обалама Хелеспонта, а споминье и стене на преласку из Мраморног у Црно море, за које Хелени верују да су некада биле покретне.

Постоји мишљење да су ове пловеће стене у мит ушле због санти леда које су поморци сретали на Црном мору у рано пролеће, а називали су их и плавим и лутајућим стенама. Сусрети с тим сантама у магли употпуњавали су приче о тешкој пловидби кроз Босфор где је струја веома јака и достиже брзину од пет чворова. То је нарочито изражено у рано пролеће када велике руске реке набујају услед топљења снегова и доносе огромне количине воде у Црно море. Овакво схватање употпуњују и приче о птицама на Аресовом острву. У рано пролеће долази до великих сеоба птица са Синајског полуострва на север. На свом путу, после прелетања Мале Азије, оне налазе одморište на малом острву које се данас зове Пугу. Огроман број узнемирених птица вероватно је преплашио посаду Арга. Непрегледним јатима ових птица у миту су приписана и убојита бронзана пера. Јер, такви јунаци нису могли да се уплаше обичних птица!■

све пажњу заробљеним трачанским девојкама. Љубоморне и осветољубиве жене побиле су све мушкарце осим краља кога је спасла његова кћерка.

Али, година дана довољно је дуга да жене са Лемноса схвате да им мушкарци ипак недостају. Због тога су пристиглим Аргонаутима посветиле изузетну пажњу и у свему им излазиле у сусрет. Сваки јунак био је окружен већим бројем младих жена које су му у свему угађале, што се Аргонаутима толико допало да су заборавили на циљ свог путовања.

Херкулу, који је остао да чува брод, досадило је после извесног времена ово чекање. Стигао је љутит и, лупајући својом тољагом од врата до врата, позвао другове да се врате свом задатку. Њихов одлазак ражалостио је жене са Лемноса, али им је као утеха и успомена остало бројно потомство. Јасонов син са краљицом Хипсипилом постао је касније краљ и за време Тројанског рата снабдевао је грчку војску вином.

Аргонаути су отпловили даље ка Црном мору које се тада звало Понт Еуксин. Кроз Хелеспонт су морали да се провуку ноћу јер су знали да тројански краљ Лаомедонт добро чува пролаз и не дозвољава ниједној грчкој лађи да прође.

На обали Пропонтиде (данашњег Мраморног мора) живео је народ Долиона. Њихов краљ Кизик лепо је угостио Јасона и његове другове. Међутим, када су Аргонаути отпловили,



ухватио их је јак североисточни ветар који их је враћао назад тако да су били принуђени да се ноћу искрцају на обалу где их је напала чета наоружаних људи. Дан је донео сазнање о кобном неспоразуму: нападачи су били Долиони који су у мраку мислили да се ради о гусарима. У бици је погинуо и краљ Кизик, који је достојно сахрањен, а у његову част су, по тадашњем обичају, одржане погребне игре. Ова такмичења касније су постала традиционална манифестација.

Када су пристали на обали Мисије, на ушћу реке Хиј у Пропонтиду, нестао је Херкулов пријатељ Хила који је пошао на извор по воду. Тражећи га, нашли су само крчаг на обали језера. Не знајући да су се у Хилу заљубиле језерске нимфе и отеле га, Херкул је упорно наставио потрагу за пријатељем удаљавајући се све даље од Арга тако да су на



***Аргонаути на броду Арго, како их је видео један илустратор из 19. века***

крају морали да одустану од чекања и отплове без њега.

### Харпије

На острву Бербик у источном делу Мраморног мора владао је краљ Амик, Посејдонов син и велики мајстор у песничењу. Имао је обичај да странце изазива на двобој који се увек завршавао лоше по дошљаке. Али, изазов није могао да се одбије јер би их у том случају по Амиковој наредби бацали са високе стене у море. Када су Аргонаути приспели, Зевсов син Полидеук, који је већ победио на олимпијским играма у песничењу, одмах је прихватио изазов. И поред тога што борба није била поштена јер су Амикове рукавице биле набијене гвозденим клинцима, сукоб се завршио кобно по Амика који је преминуо од лома костију слепоочнице.

Арго је ускоро допловио

помогну Финеју. Узлетели су за харпијама и гонили их све док се није појавила богиња Ирида захтевајући да прекину потеру уз обећање да се више неће враћати.

У знак захвалности видовити Финеј дао им је драгоцена упутства за будућу пловидбу. А када стигну у Колхиду, саветовао је, Јасон треба да се поузда у помоћ богиње Афродите, што је изгледало веома необично у овом опасном походу.

### Пловеће стене – Симплегаде

На путу из Пропонтиде у Понт Еуксин, данашње Црно море, путнике је очекивала пловидба између Симплегада. Ове стене обавијене маглом, између којих протиче веома јака струја, примичу се када се између њих нађе брод и гњече га. Финеј је саветовао да пусте голуба, па ако он пролети, проћи ће и барка. И, голуб је пролетео пре него што су се стене сударile – само је неколико пера из репа остало приклештено. Охрабрени, Аргонаути су приони на весла чим су се стене размакле. Прошли су као и голуб, само је украс на крми остао приклештен међу стенама. Према пророчанству, после проласка првог брода стене су остале учвршћене на обалама мореуза.

Пловећи даље јужном обалом Црног мора, стигли су до малог Аресовог острва где су их напала непрегледна јата птица с бронзаним перима којима су, као стрелама, гађале јунаке. После једног рањава-

# ЛЕТЕЋИ ОВАН СА ЗЛАТНИМ РУНОМ

**По Хериној заповести, богиња облака Нефела удала се за Атаманта, краља Беотије. У том браку родили су се син Фрикс и кћерка Хела. У међувремену се Атамант заљубио у Кадмову кћерку Ину и с њом добио два сина. Ина је желела да њена деца наследе престо, па је припремала заверу не би ли смакла Фрикса. Да би га спасла, Нефела је послала необичног овна са златним руном који је могао да лети. Фрикс и Хела попели су се на овна и полетели на исток. Када су се нашли изнад мореуза који раздваја Европу од Азије, Хела је пала у воду и удавила се. Од тада се тај мореуз називао Хелеспонт (Хелино море – данас Дарданели). Фрикс је одлетео даље и стигао у Колхиду, земљу на источној обали Понт Еуксина (Црног мора) испод Кавказа. По упутству пророчишта, жртвовао је овна Зевсу, а златно руно окачио у Аресовом светом гају где га је чувао страшни змај. Ово златно руно постаће чувено због догађаја који су се одиграли једну генерацију касније, када су Аргонаути кренули у потрагу за њим ■**

# ЉУБАВ СА ОБЛАКОМ

**Иксион, краљ Лапита, био је један од ретких смртника које је врховни бог Зевс удостојио свог пријатељства. Вероватно је Иксиону оваква част ударила у главу, па је у својој незахвалности сковао план да заведе Зевсову жену Херу. Надао се да то неће бити тешко јер је очекивао да ће Хера желети да се освети Зевсу за његова многобројна неверства и прељубе. Потценио је моћ богова! Зевс је прозрео његову намеру и од облака направио Херину двојницу. Иксион није приметио замену, лепо се забављао и проводио све док га Зевс није изненадио и казнио да у подземном свету буде везан за ватрени точак који се непрекидно окреће.**

**Херина двојница створена од облака постала је богиња облака Нефела, а из њене везе са Иксионом родио се први кентаур, родоначелник племена кентаура који су били полуљуди – полуконьи ■**

до краљевства у коме је владао Финеј, син сидонског краља Агенора („Забавник" је о његовом пореклу писао у броју 2581). Због тога што је исувише тачно прорицао будућност, богови су га сурово казнили лишивши га вида. Да све буде горе, сваки дан у време обеда долетале су харпије, смрдљиве полужене-полуптице, које су грабиле храну са трпезе, а све што је преостајало било би загађено. Калаис и Зет, крилати синови бога северног ветра Бореја, желели су да





*На овој слици приказан је Јасон који се спасава из чељусти змаја. Илустрација је копирана са једне грчке вазе из 5. века пре наше ере*

ња, Аргонаути су, присетивши се Финејевог савета, направили несносну буку лупајући мачевима о штитове. Преплашене птице одлетеле су са острва.

### У Колхиди

Када су угледали модрикасте врхове Кавказа, Јасон и његови другови упловили су у реку Фасид која је наводњавала равнице Колхиде. После приношења жртви боговима и ратног савета, упутили су се у двор краља Ејета од кога је Јасон затражио златно руно. Ејет је био непријатно изненађен самом чињеницом да види Хелене, јер се краљ Лаомедонт обавезао да строго надзире пловидбу Хелеспонтом и не дозвољава Грцима пловидбу, а њихов захтев потпуно га је разгневио.

У међувремену се Хера на Олимпу саветовала са другим богињама како да помогну њеном миљенику Јасону. Афродита је предложила да она, уз Еросову помоћ, обезбеди Јасону подршку Медеје, Ејетове кћерке. И заиста, у току расправе између Јасона и Ејета појавила се Медеја, а невидљиви Ерос, стојећи иза леђа Јасона, одапео је једну од својих стрелица право у њено срце. Овим стрелама нису могли да одоле чак ни богови, па се Медеја на први поглед бескрајно заљубила у Јасона.

Ејет је најзад пристао да Аргонаутима преда руно, али под условом да Јасон испуни задатак који је био толико тежак да је значио смртну пресуду. Требало је да ујарми два бика с пламеним дахом, да с њима узоре поље, а затим га засеје змајским зубима који су преостали од Кадма када је основао Тебу („Забавник“ је о томе писао у броју 2588). Иако запањен постављеним условима, Јасон је прихватио изазов.

Јасон је био миљеник богова и у овом задатку помогла му је, како је и предсказао Финеј, богиња љубави Афродита. Заљубљена Медеја, којој се Јасон претходно заклео на вечну верност, поклонила му је суд с чаробним мелемом и дала драгоцене савете како да поступа при извршењу задатка. Чаробни мелем као крв црвене боје чинио је да човек у току једног дана буде нерањив и необично снажан, а био је направљен од кавкаског шафрана изниклог из Прометејеве крви.

Јасон је у току ноћи намазао тело и оружје чаробном течношћу. Захваљујући томе, успео је да ујарми страшне бикове с пламеним дахом, пооре поље и засеје змајеве зубе. Из зуба су одмах почели да ничу наоружани војници, али Јасон је, подучен од Медеје, бацио међу њих камен око кога се они сукобише, па је Јасон с лакоћом савладао неколико преосталих преморених ратника. Ејет, наравно, није очекивао овакав расплет догађаја, али му није било ни на крај памети да преда руно. Чак је запретио да ће напасти Аргонауте и запалити брод.

### Апсирт

У току ноћи Медеја је одвела Јасона и његове другове до Аресовог гаја, успавала бесмртног змаја, па су с лакоћом скинули златно руно са дрвета. Аресови свештеници дигли су узбуну, почела је потера, летеле су стреле, али Аргонаути су се укрцали на Арго и отпловили. С њима је пошла и Медеја, којој се Јасон претходно заклео на вечну верност, и понудио јој брак.

За три дана Арго је препловио Понт Еуксин и стигао у ушће реке Истар (данашњи

## КОЈИМ СУ СЕ ПУТЕМ ВРАЋАЛИ АРГОНАУТИ?

**Пловидба Дунавом до Јадранског мора, а затим реком По до Роне није, наравно, била могућа. Мало је вероватно да су Аргонаути преносили брод копном на неким деловима пута. Вероватније је да је дошло до митолошке збрке због недовољног познавања географије. Мислило се, наиме, да је Истар (Дунав) повезан са Илирским (Јадранским) морем. Чак и у доба Августа, дакле око тринаест векова касније, географ Помпоније Мела тврдио је да западни рукавац Дунава утиче у Јадранско море. То је, у ствари, била река Истрија, по којој је Истра и добила име.**

**Диодор са Сицилије сматрао је да је Арго могао једино да се врати кроз Босфор и Хелеспонт, путем којим је и отишао. То је било утолико лакше јер краљ Лаомедонт више није надзирао пловидбу Хелеспонтом. Наиме, у међувремену је Херкул, због једног спора са Лаомедонтом, на јуриш освојио Троју, убио њега и све његове синове осим најмлађег који је наставио да влада Тројом као краљ Пријам. То се дешавало једну генерацију пре Тројанског рата ■**



*На овој фресци из Помпеје приказана је Медеја која се спрема да убије своју децу*

## ХЕРОДОТ О КОЛХИДИ

**Колхида је лежала на обронцима Кавказа у долини реке Фазид која се данас назива Риони. Херодот каже да се налазила на тридесет дана хода од језера Меотиде (данашње Азовско море). Колхиђани су имали тамну пут, кудраву косу и, по Херодоту, били су пореклом Египћани. Потврду о њиховом пореклу Херодот налази и у њиховом обичају да се мушкарци обрезују, што су у то време упражњавали само Египћани, Етиопљани и Колхиђани мада су и неки од околних народа касније прихватили тај обичај. Осим тога, правили су ланену тканину слично као и Египћани, а сличан им је био и језик, па и начин живота. Али, како је Херодот живео око осам векова после времена у које је смештена прича о Аргонаутима, није искључено да је до насељавања из Египта дошло у том временском размаку, односно да Колхиђани о којима пише Херодот нису и Колхиђани из мита о Аргонаутима ■.**





*Овај лик Јасона детаљ је са слике Херберта Џејмса Драпера*

*Медеја са исте слике*

ру која је, згрожена овим догађајем, сакупљала део по део Апсиртовог тела како би га достојно сахранили.

Аргонаути су пловили узводно Истаром, затим су стигли у Илирско море (данашње Јад-

ли између Скиле и Харибде, где је са једне стране Харибда усисавала бродове и људе у страшни вртлог, а са друге претила халапљива Скила са својих дванаест дугих руку и шест глава.

Са захвалношћу су се Аргонаути сетили Киркиних савета и када су пловили поред острва сирена. Била су то створења с главом девојке и телом птице, која су својом заносном песмом мамила морнаре у пропаст. Када су се приближили острву, Орфеј је запевао својим божанским гласом и бацио у засенак песму сирена, и они тако безбедно опловише острво.

### Јасон и Медеја

У Колхиди је Јасон обећао Медеји вечну верност и заклео се боговима да ће је узети за жену. Али, у повратку је оклевао и одуговлачио са женидбом. Тек на острву Феачана, када је пристигла колхидска флота и од краља Алкиноја затражила да преда Медеју и златно руно, Јасон је у току ноћи склопио брак са Медејом. Према обичајима и неписаним законима тог времена, кћерка је припадала оцу, али удата жена мужу, па је Алкиној одбио захтев заповедника колхидске флоте.

Колхиђани нису смели да се врате на очи краљу Ејету без Медеје. Настанили су се на Илирским острвима, а касније основали и град Пулу на истарском копну.

После разних тешкоћа на обалама Либије, где их је бацио северни ветар, и сукоба са бронзаним дивом на обалама Крита, Аргонаути су завршили своју пловидбу у Јолку.

Краљ Пелија био је непријатно изненађен повратком Аргонаута – веровао је да су већ увелико на другом свету. Уздајући се у своју силу, пошто су се Аргонаути већ разишли, одбио је да испуни обећање и Јасону препусти законито право на престо. Међутим, Медеја је убедила Пелијине кћерке у своје способности да подмлађује. Пред њима је исекла старог овна, ставила га у котао, нешто бајала и – из котла се појавило младо јагње. Одушевљене, две од три сестре одлучиле су да подмладе свог већ остарелог оца. Али, у току „подмлађивања“, када се Пелија већ налазио у казану, Медеја је нестала из двора.

Јасон и Медеја морали су да напусте Јолк, те су се настанили у Коринту. Јасон је одлучио да се ожени тебанском принцезом Глауком надајући се да ће наследити престо краља Креонта. Своја обећања и заклетве Медеји потпуно је занемарио.

Забринут за безбедност своје кћерке, Креонт је наложио да Медеју са њена два сина, која је родила Јасону, протерају из града. Разочарана Медеја, напуштена од своје једине љубави за коју је све жртвовала и поставши двоструки избеглица, из своје земље и из Коринта,



*Грађа брода Арго на једном рељефу из римског доба*

сковала је страшну освету. У знак помирења послала је Глауки предивну хаљину на поклон. Хаљина је, међутим, била натопљена тајанственом течношћу и када је Глаука обукла, избио је страшан пламен у коме су страдали и Глаука, и Креонт и многи дворани.

Јасон, који се из пламена спасао скочивши кроз прозор, разјарен је улетео у своју кућу и затекао језив призор. Његови синови били су убијени, а Медеја је напуштала дворац у кочијама које су вукле крилате змије ■

***А. Дудуковић***

## ПРВИ ПОДАЦИ О БЕОГРАДУ

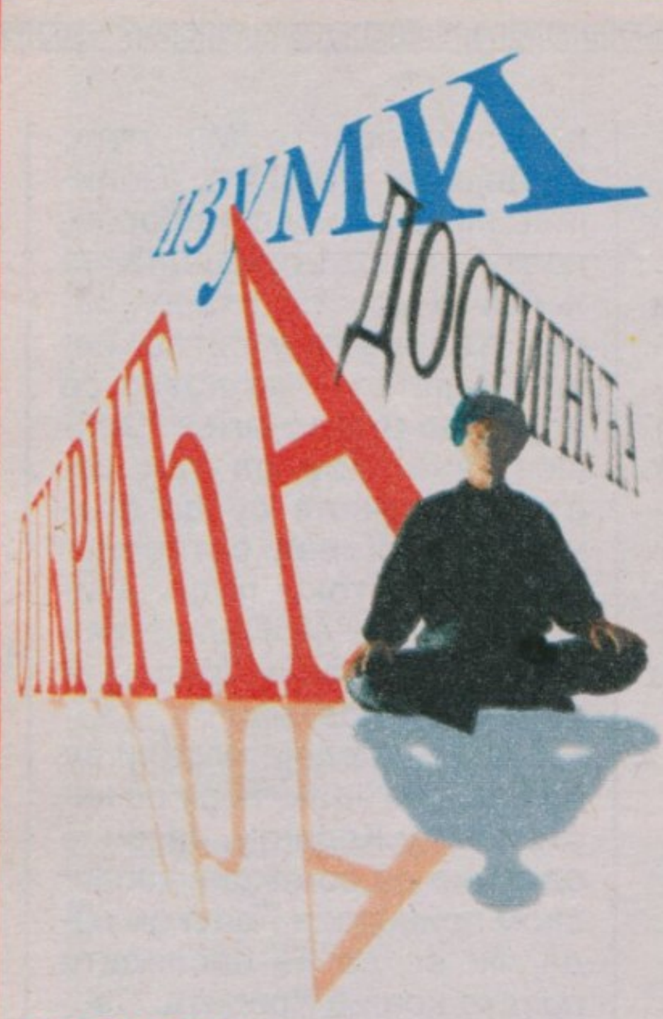
**Аполоније са Родоса (3. век пре нове ере) у свом „Епу о Аргонаутима“ описује њихово путовање уз Истар (Дунав). Он помиње Сигине, који су живели у области данашњег Срема, као и то да се на месту где се Истар рачвао на два дела видела Ангурска гора. Вероватно се радило о ушћу Саве у Дунав, а Ангурска гора била је данашња Авала.**

**По племену Си(н)гини настао је етнотопоним Сингидун. Наставак *дун* (или *дон*) на келтском означава утврђење од грубих дасака или палисаде. На сличан начин име је добио Лондон, при чему лон означава бару или мочвару. Лондон је, према томе, био утврђено место у бари или мочварама. Сингидун је утврђено насеље Си(н)гина, без обзира да ли су они сами били келтско племе или је назив настао приликом каснијег доласка Келта. Херодот нам не говори ко су били Сигини. Каже само да су насељавали просторе северно од Дунава, да су, по сопственом предању, били пореклом из Медије и да су имали мале чупаве коњиће, сувише мале за јахање, али веома брзе у колској запрези.**

**Назив Singidunum настао је када су Римљани додали свој наставак *um*. Тако можемо да пратимо историју Београда и његовог назива све до митолошких времена Аргонаута, односно негде до 13. века пре наше ере ■**

Дунав). Али, веселље је било краткотрајно јер је ускоро пристигла и моћна колхидска флота под командом Медејиног брата Апсирта. Да би се ослободили потере, Медеја и Јасон припремили су страшан план. На Медејин позив Апсирт је дошао на разговор на пусто острво, али га је Јасон из заседе убио, а његово тело исекли су на комаде и бацили у воде Истра. То је задржало потеранско море), где их је задесила јака бура, па су упловили у реку Еридан (данашњи По). Домогавши се реке Родана (данашња Рона), упловили су најзад у Тиренско море.

На острву Ајаји живела је чувена чаробница Кирка, Медејина рођака, која је очистила Јасона и Медеју од греха због убиства и саветовала их како да савладају опасности на путу. Ти су им савети били драгоцени када су пролази-




# КОСА У СЛУЖБИ ВОЈСКЕ

Ускоро се од одбачене косе приликом шишања неће правити само перике, већ и војно оруђе. Генијална замисао потекла је од једног фризера из Алабаме, а стручњаци Насе одмах су је прихватили. Наиме, мудри фризер који годинама обликује фризуре, али и „пакује“ косу у разна лековита и здрава уља, изнео је своје запажање да власи задржавају и упијају масноћу. Пошто је и сам као

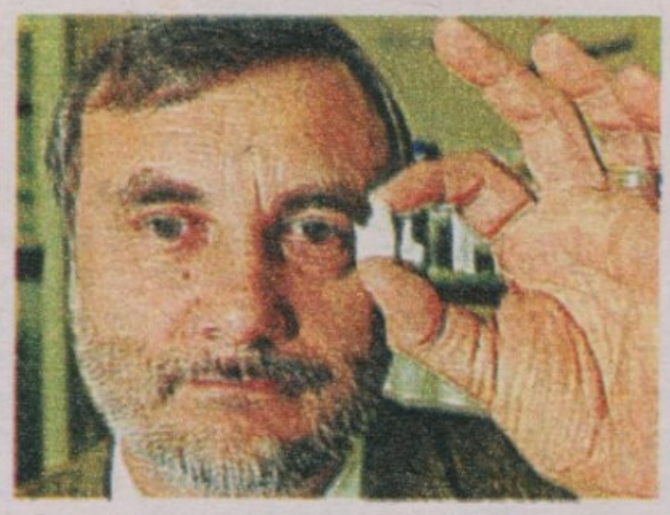


војник искусио невоље с просутим уљем по путу или натопљеним машинама, схватио је да би људска коса била савршен упијач у таквим приликама.

Хемичари су потврдили да коса заиста „упија“ уље, што је заслуга порозности власи, па су стручњаци Насе одмах приступили прорачунима колико је косе потребно за један већи „тепих упијач“. Резултат је: 10.000 тона косе за 600.000 литара уља ■

# КЕРАМИЧКА КОСТ

Уградња пластичних или металних делова уместо одстрањеног дела кости није, нажалост, увек могућа јер људски организам понекад не прихвата страно тело. Чак и када је захват успешан, зарастање је болно и дуготрајно, а убачени део заувек остаје као могућа сметња. Ипак, сви су изгледи да ће ускоро и лекари и пацијенти моћи да одахну. Стручњаци за производњу вештачких материјала у сарадњи са заводом за испитивање нових творевина у



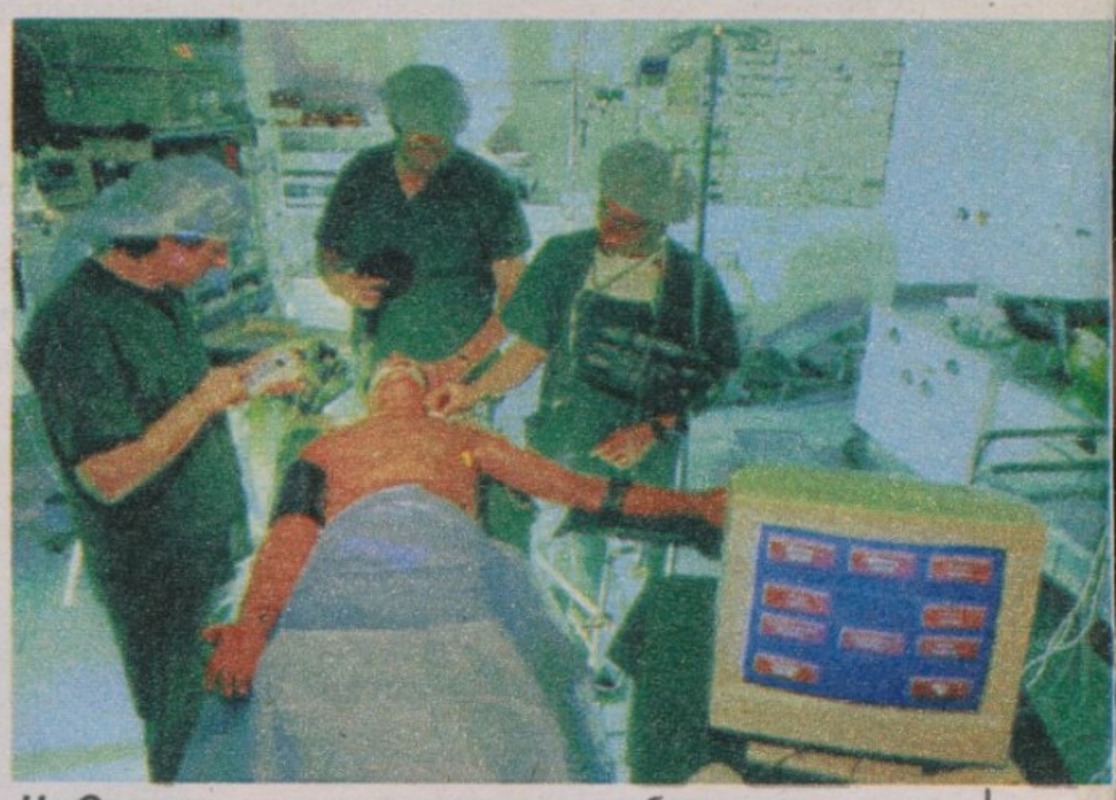
***Сунђерасти минерал разлаже се природним хемијским путем и нестаје када кост почне да се обнавља и расте***



***Вештачка кост излива се на температури од 1500 степени Целзијуса, а расхлађена добија шупљикаву, сунђерасту грађу***

Берлину направили су керамички имплантат кости који ишчезава када природна кост премости одстрањени део и поново почне да расте.

Направљена од мешавине калијума и натријум-оксида при температури од 1500 степени Целзијуса, вештачка кошчица хлађењем добија сунђерасту грађу сачињену од бројних стакластих зрнаца која подсећа на природну грађу кости. Обнављање свих виталних делова кости тако може несметано да се одвија, а када се заврши, имплантат потпуно ишчезне отопљен природним хемијским путем, без штетних последица ■



***На Стену млади лекари уче шта треба урадити у случају инфаркта или емболије. Компјутер бележи сваку грешку и указује на њу***

# ВЕШТАЧКИ БОЛЕСНИК

Ова лутка је као жив човек. Испод ребара јој куца срце, грудни кош се надима и опушта, плућа се шире и скупљају, може чак и да мокри. Гумени човек назван Стен може изненада да се разболи и умре ако му лекари одмах не поставе дијагнозу и не предузму све мере лечења.

Лекари почетници на многим универзитетским клиникама и у болницама своја прва искуства стичу уз ову лутку болесника која је створена захваљујући највећим техничким достигнућима.

Вештачки болесник везан је с компјутером који бележи сваку грешку у постављању дијагнозе и начину лечења. Једва да постоји болест од које Стен не може да се разболи почев од рака, срчаног удара и плућне емболије, па све до разних зараза. Млади лекари вежбају на њему масажу срца, интубирање, коронарографију, цистоскопију и давање инјекција. Дати лек или лекови морају бити одговарајући за Стенову тренутну болест иначе може да добије срчани напад или да доживи шок■







***Захваљујући Стену, лекари стичу прва искуства. Испитивање рефлекса зенице (1), интубирање (2), масажа (3). У случају веће лекареве грешке, Стен може и да умре***





Илустровали Небојша Дедић и Зоран Петканић Петко

# БИЦИКЛОМ ПО ПРУЗИ

Немачка фирма бицикала „Pichler – Radtechnik“ из Фишбаха има нови производ који ће сигурно обрадовати љубитеље двоточкаша. У питању је додатак који сваки бицикл претвара у дресину. Састоји се од неколико лаких металних цеви које се спајају у два точкића за вожњу по шинама. Сви делови стају у мали ранац који може да се закачи за бицикл. Једноставан за намештање, овај додатак омогућава бициклистима да избегну лоше стазе или заобилазнице. Када наиђу на пругу, причврстиће један точкић за предњи точак бицикла, а други на крај спојених цеви које досежу ширину шина и зајахати као на дресини.

Бициклисте из Северне Америке посебно занима овај додатак јер на целом континенту готово да и нема стаза за вожњу, али пруге се протежу дужином од 130.000 километара■



*Бицикл-дресина*
*Нема више лоших стаза и заобилазница, а вожња је право уживање*



*Педесетих година заразне болести су биле ретке иако је хигијена била на много нижем степену него данас.*

# ПРЕТЕРАНО ПРАЊЕ

Одвајкада се истицало да је хигијена веома важна за очување здравља. Као опомена да све треба добро прати – од руку, тела, хране па до предмета који нас окружују – смишљене су бројне изреке и песмице које казују да „нечистоћа доноси рђу и болести“.

Али, однедавно све више имунолога тврди супротно – претерана чистоћа узрок је многих заразних болести. Истраживања су показала да чистунци чешће поболевају од оних мање уредних. Како је то могуће?

– За одбрану од непријатељских микроорганизама људско тело има две „полицијске трупе“. То су имунолошка група Th 1 и Th 2 – објашњава британски професор Грејем Рук с Универзитета за имунологију у Лондону. – Код уредних људи оне делују поступно. Th 1 група се против „нежељених гостију“ бори полагано, покушавајући да их потисне или „зароби“, па тек онда наступа Th 2 група која их уништава. Али, док друга група ступи на поприште, болест се већ захуктала. Рецимо, сузне очи, кијавичав нос и отежано дисање знак су да је астма већ наступила. Особе које не воде много рачуна о хигијени имају много јачи имунолошки систем. Њихов организам је сам створио заштиту, хемијску супстанцу интерлеукин 12 који одмах покреће Th 2 групу, прескачући деловање Th 1. Тако се болест у зачетку разбија.

Ипак, професор Рук и његови истомишљеници не заговарају нечистоћу, већ напоминју да не треба претеривати с хигијеном како би организам сам стекао отпорност на многобројне заразе■

# МАЛА СТООКА ЗВЕЗДА

Научници из Белове лабораторије у Њу Џерсију тврде да имају нове доказе да је природа много маштовитија него што смо претпостављали. Ако су истраживачи Џоана Ајзенберг и Гордон Хендлер у праву, онда је једна врло блиска рођака морске звезде, латинског имена Ophiocoma wendtii савршена комбинација две познате личности из грчке митологије: једнооког џина Киклопа и стооког дива Аргуса. Научници су утврдили да ова животињица има, додуше, једно око, али оно је састављено не од сто, већ од више хиљада делова расутих по целом телу.

Проучавајући O. wendtii, Ајзенбергова и Хендлер најпре су утврдили да се она понаша другачије него њене најближе рођаке морске звезде.

– Уочили смо да је осетљива на светлост. У стању је да види сенке и побегне од грабљивица у пукотину коју може да уочи ако је од ње удаљена неколико центиметара. Поред тога, тело O. wendtii мења боју служећи се „триком“ сличним као наочари за сунце. Током ноћи боја је светлија, а током дана мења се у готово црну. То не ради ниједна од њених „слепих“ рођака и то нас је натерало да је даље проучавамо – каже Џоана Ајзенберг.

Даљим истраживањем утврђено је да је тело O. wendtii прекривено сићушним кристалима калцијума за које су др Ајзенберг и њене колеге утврдиле да се понашају као стотине малих сочива. Свако од њих широко је као половина власи људске косе. Сва та сочива „раде“ као једно велико око прикупљајући светло које стиже из различитих праваца, што овој необичној становници мора даје грубу представу о околини и омогућава јој да разликује дан од ноћи.

– Начин на који делује „око“ O. wendtii савршенији је од било чега што смо до сада успели да створимо у лабораторијама. До сада смо само сањали о начину да створимо тако савршена микросочива. Преостаје нам само да опонашамо природу и оно што тако успешно опстаје већ хиљадама година■

***Љ. Б.***



*Мала рођака морске звезде*



# ГОСТОЉУБИВОСТ ПАНА БОРЕЈКА

Наш Краљевић Марко пехарима вино налива у себе, Шекспиров Фалстаф мало кад је трезан, Сјенкијевичев пан Заглоба пије искључиво медовину... Коме дати првенство? Шкотима и њиховом вискију, Французима и њиховом вину или Русима и њиховој вотки биберњачи?

Чини нам се ипак да значајно место припада Пољској и Пољацима. О томе говори и ова прича.

У 18. веку Пољаци су у једном тренутку имали два краља – Августа Сакосонског и Станислава Лешчинског. Пољски панови и њихова шљахта (пан – господар, господин; шљахта – пољско племство) поделише се и завадише међусобно – једни су признавали Августа, други Лешчинског. И наравно, и једни и други желели су да присиле оне из супротног табора да признају њиховог краља. Борили су се жестоко, али су исто тако жестоко и лумповали. У то време ниједан угледнији странац који би се затекао на путу кроз Пољску није могао проћи поред дворца неког пана, а да га не зауставе, угосте и до бесвести не напију.

У тој врсти љубазности најдаље је, кажу, отишао извесни пан Борејко чија је „гостољубивост" ушла у пословицу. Он је просто ловио путнике, па, хтели они то или не, доводио их себи у госте, те их хранио и појио док им не би позлило.

Ево како је то пан Борејко радио.

На самом друму он је подигао капелу која је имала кухињу, трпезарију и препун подрум. А у тој и таквој капели живео је један капуцин – весељак који је служио мисе и вребао пролазнике.

Ма ко да наиђе – неки важан пан, безбрижни шљахтић који је пропио чак и капу, или грађанин трговац – слуге су разапињале уже преко пута и пан Борејко би, љуљајући се на ногама и шиштећи од дебљине, прилазио путнику и приносио му чашу вина (слуге би већ живо испрезале коње). Преплашеног човека одвлачили су у капелу, капуцин је читао молитву и – почињала је гозба.

Пан Борејко није људима чинио никаква зла, једноставно их трезне није пуштао да наставе пут.

Неки су, отрезнивши се после пијанке која је трајала данима, бежали у паничном страху од пана Борејка и његове „гостољубивости", други су, онесвешћене, Борејкови људи односили и товарили у саонице, а понеки гост би, не долазећи свести, предавао душу богу■

*Љубиша Вићановић*

***Када бисмо поставили питање која то држава или који народ има највише пијаница, тешко бисмо нашли одговор јер би велики број могао да заузме прво место. Нема народа који није поносан на своје испичутуре, винопије, пивопије... Неки су чак постали национални јунаци захваљујући овој својој способности***



Илустровао Добросав Боб Живковић

# ШТА БЕ РЕПУБЛИЦИ НАУЧНИЦИ?

Познато је да научницима и уметницима ретко кад полази за руком да живе од онога што раде. Зато су углавном, како у давној прошлости тако и у скоријој, бивали принуђени да се сналазе на разне начине – или да моле за помоћ и новчану подршку велможе и добростојеће грађане или да покушају да сами себи обезбеде некакав приход. Ово друго урадио је Антоан Лавоазје, велики француски научник с краја 18. века – и то је повод за ову нашу причу.

Антоан Лавоазје рођен је у Паризу 26. августа 1743. године као син јединац имућних родитеља. Мајка му је умрла када је био сасвим млад, а одгајали су га, с великом љубављу, отац и тетка. Отац је желео да му син постане адвокат, па је Антоан студирао и дипломирао права на Мазареновом колеџу.

Али, праве склоности младог Лавоазјеа ишле су у другом правцу. Током студија права на колеџу похађао је предавања из астрономије, ботанике, хемије и геологије и када је завршио права, брзо се вратио природној науци. Свој први рад из хемије објавио је 1766. године користећи пажљив, квантитативни приступ опиту који га је касније прославио. Он је, поред тога, од краља добио медаљу на такмичењу расписаном за решење градског уличног осветљења. Када му је било само 25 година, постао је члан Академије наука.

Одлучан да успе на научном пољу, Лавоазје је покушао да себи обезбеди новац тиме што је купио удео у Ферм женералу, тада омрзнутој и озлоглашеној приватној установи којој је француска монархија препустила уносан посао прикупљања пореза. Читавог свог живота Лавоазје је имао користи као члан ове установе мада постоје подаци на основу којих може да се закључи да је био сасвим поштен према људима од којих је прикупљао порез.

Када је напунио 28 година, Лавоазје се још и оженио кћерком једног истакнутог члана Ферм женерала.

Али, оно по чему је Антоан Лавоазје постао и остао познат у свету нису, наравно, ни његове акције у Ферм женералу, ни женидба поменутом госпођицом. Лавоазјеа су прославили опити које је извео заједно са још једним чувеним француским научником – Пјером Лапласом. Наиме, Лавоазје и Лаплас први су доказали да је дисање код живих бића у ствари својеврстан процес сагоревања. Лавоазје је, додуше, веровао да се сагоревање одвија у плућима, а не у ткивима, што се испоставило као погрешно, али ова грешка није умањила величину њиховог открића.



*Антоан Лавоазје са својом супругом која му је била и секретарица (платно Луја Давида, Наполеоновог сликара)*

Међутим, десило се тако да се најсуровије раздобље Француске револуције, на несрећу, поклопило са врхунцем Лавоазјеове научне каријере.

Да би сузбила сваку контрареволуционарну делатност, револуционарна влада Француске, названа Конвент, установила је 1793. године неку врсту политичке полиције и успоставила нешто што ми данас називамо „терором". Замишљен да штити новорођену републику од унутрашњих непријатеља, терор је ударао како по онима који су били у спрези против Републике, тако и по онима на које се углавном само сумњало да се таквим пословима баве.

Установа за прикупљање пореза Ферм женерал била је, после краљевске породице, прва на удару. У то време порезници су били исто тако омрзнути као и данас. Лавоазје, његов таст и остали чланови установе ухапшени су 14. новембра 1793. године. Пошто је у том послу био изванредно поштен, Лавоазјеа су коначно оптужили за злочин јер је, тобоже, покушао да затрује ваздух Париза подижући велики зид у граду. Када је његов адвокат затражио да се у обзир узму Лавоазјеова научна достигнућа и његов допринос нацији, судија, извесни Жан Батист Кофинал, одговорио је да Републици нису потребни научници.

Антоан Лавоазје погубљен је 8. маја 1794. због, како је образложено, „завере против француског народа"■

***Ива Драшкић Вићановић***




# ПРОМЕНИМО УЛОГЕ!

Познати енглески психолог Џон Грај недавно је изјавио да би савремени живот био неупоредиво подношљивији кад би приликом удварања, а нарочито просидбе, улоге полова биле промењене тако да главну улогу преузму – жене. Објашњавајући своју револуционарну теорију, он се обраћа својој мушкој сабраћи речима: „Господо, не затварајмо очи пред истином! Жене нас ионако својим тајним оружјем, без много изјашњавања, наводе да њихове одлуке сматрамо својим!“ ■

# ПОНЕСИ ПЛЕТИВО!

Многи француски зубни лекари унели су у чекаонице својих ординација, поред разних часописа којима пацијенти док не дођу на ред прекраћују време и отклањају страх, и многе друге ствари: игле за плетење и вуну, мале гоблене које треба извести, клубад разних боја, као и штампана упутства за плетење, кукичање и вез. Упутства су тако једноставна и јасна да ручног рада могу да се прихвате и мушкарци. Завршени радови, пре свега џемпери, шалови и рукавице, дело многих руку, шаљу се као поклон домовима за старе особе које немају никог од ближе родбине ■





# КОФИ АНАН - ФУДБАЛЕР

Пред фудбалско првенство које је пре четири године одржано у Француској, међу студентима Кувајтског универзитета спроведена је анкета са само једним питањем: „Ко је и шта је Кофи Анан?“

Резултат је био поразан. Само 41 одсто студената знало је да је Кофи Анан генерални секретар Организације уједињених народа док је већина одговорила да је вратар камерунске фудбалске репрезентације ■

# САМАРИЋАНИ

У Сијетлу, у Сједињеним Америчким Државама, градске власти донеле су одлуку да искорене просјачење које све више узима маха, па су одредиле високе новчане казне за све које ухвате да на јавним местима траже милостињу. Првих седмица по доношењу одлуке број просјака смањио се за више од половине.

Нашли су се, међутим, сажаљиви грађани којима се ова одлука власти није свидела, па је, на њихов подстицај, основано друштво коме је дато одговарајуће име: Самарићанин. Чланови овог друштва плаћају позамашну чланарину, а новац од ње користи се за плаћање казни одређених за просјаке ухваћене на делу. Чим друштво плати казну изречену неком просјаку, он се одмах враћа на своје „радно место“ да би и даље просјачио.

Број просјака у Сијетлу после оснивања овог друштва – удвостручио се ■






# СТИДИТЕ СЕ, ГОСПОЂО!

Када је полиција примила успаничен позив једне жене из отменог дела Лос Анђелеса да јој је обијен стан и украден вредан накит, дежурни полицајац сместа је послао патролу која је у великом, раскошно уређеном стану затекла уплакану постарију госпођу око које је све било испретурано. Жалила се да јој је нестао накит који је држала у једном украсном јастучићу, а међу разбацаним стварима и намештајем јастучића нема.

С обзиром на отменост краја, све је упућивало да се заиста ради о крађи вредног накита. Пре него што су почели да у записник уносе да ли је још нешто украдено, полицајцу су унезвереној жени помогли да колико-толико среди стан. Тада су нашли и јастуче – распарано и са поруком разочараног лопова: „Стидите се, госпођо! Овако јевтину бижутерију досад нисам имао прилику да видим“ ■



# ЗАБРАЊЕНО СПАВАЊЕ ПРЕД ТЕЛЕВИЗОРОМ

Познато је да многе америчке државе имају необичне законе, али онај изгласан 27. јануара 2001. године, на ванредној седници Сената савезне државе Вирџиније, сигурно спада у необичније. Њиме се забрањује спавање у свим просторијама стана осим у спаваћој соби. Ову одлуку Сената подржало је 20 присутних, док је 19 било против. Сенатор Лесли Берн који је и предложио овај закон, објаснио је да је сврха закона одвикавање подстанара, пре свега студената, да неприкладно користе стамбени простор. Противник овог закона сенатор Вилијам Мемс с подсмехом пита: „Ко ће то и како надзирати да ли је неко придремао у фотељи пред телевизором или за трпезом још пуном хране?!“

Предвиђено је да се кршење овог закона кажњава новчаном казном ■



# „ОСКАР“ ЗА ДУЖИ ЖИВОТ

Глумци су добили проверен рецепт за дужи живот, а то је добијање „Оскара“, преноси „Њујорк пост“.

Научна студија посвећена утицају ове награде на живот добитника златне статуете Америчке академије за филм показала је да један „Оскар“ продужава век уметника за четири године. Двоструки добитници надживеће своје мање успешне колеге у просеку за шест година.

Ово испитивање које су спровела двојица научника с универзитета у Торонту објављено је у „Аналима интерне медицине“, а обухватило је 762 добитника „Оскара“ за главну или епизодну улогу. За поређење су узели глумце и глумице истих година и истог пола који су такође играли у филмовима за које су њихове колеге добиле ово највеће признање. У просеку, звезде које нису добиле „Оскара“ умирале су са 75,8 година, док су награђени живели 3,9 година дуже.

Професор Доналд Редермајер рекао је: „Добијањем 'Оскара' стичете унутрашњи мир и испуњење које може да траје читав живот. Захваљујући томе ваше тело навићи ће да се успешно носи са стресом“ ■



Илустровао Небојша Дедић

Живот пише драме



# ОСТАНИ

Бети Шимел упознала је Ричија Ковача када је имала девет година. Ишли су у исту школу. Он је волео природне науке и музику и свакога дана пратио ју је после школе кући. Причали су о свему и свачему и било им је лепо заједно.

Бетина породица побегла је из Чехословачке 1938. године – пре Хитлеровог напада на ту земљу – у Будимпешту где је живела и Ричијева породица. Када су Бети и Ричи порасли, њихово другарство претворило се у велику љубав.

Чак и када су нацисти ушли у Мађарску у пролеће 1944. године да би спречили продор Руса, Бети и Ричи сањали су о својој заједничкој будућности. – Намеравали смо да се једног дана венчамо и свадбу прославимо у хотелу „Роајал“ где је Ричи пре доласка Немаца био бубњар – прича Бети.

У касну јесен 1944. године Немци су Бети, њену мајку, брата и сестру, заједно са још 5000 мађарских Јевреја, спровели у циглану. Ту су, на хладној киши и у блату, остали данима. Многи су помрли, многи полудели пре него што су натерани да пешице, по снегу, препешаче Мађарску.

Након шест недеља марша они који су преживели, њих 500 од готово 5000, стрпани су у злогласни логор Маутхаузен у Аустрији. Бети је једва преживела првих неколико месеци борећи се с тифусном грозницом.

### Срце у Европи

Ослободили су их Американци маја 1945. године. – Била сам пресрећна што сам жива и истовремено очајна и изгубљена јер нисам знала где је Ричи и да ли је уопште жив – прича Бети. Било јој је 16 година.

Целе следеће године, док су је премештали из једног логора за избеглице у други, трагала је за Ричијем. Једино што је нашла био је списак мртвих на коме се налазило и његово име. Њена мајка, забринута због те њене љубави и очајања, терала ју је да излази и дружи се с вршњацима.

Најзад се појавио млад човек који се веома допао Бетиној мајци. Звао се Ото Шимел и заљубио се у Бети. Цела његова породица страдала је у логору Аушвиц.

Ото је запросио Бети и она га је неколико пута одбила. Најзад је, мада је волела Ричија, пристала да се уда за Ота под условом да је пусти да оде ако се Ричи Ковач икада појави. Ото јој је дао реч.

После извесног времена преселили су се у Сједињене Америчке Државе. Ото је прво радио као кондуктер у аутобусу, затим као келнер, а онда се запослио у радионици за израду кожне галантерије. У служби је брзо напредовао и све боље говорио енглески језик. Бети му је родила два сина и кћерку.

Ото је отворио своју фабрику предмета од коже. Породица се преселила у Пенсилванију, затим у Аризону. Бети је сада живела у кући из снова с мужем, који је, такође, требало да буде човек из њених снова, и децом.

Ота је посао често водио на пут, а Бети се још није била ослободила онога што је преживела у рату и имала је



# СА МИОМ!

***Бети и Ричи били су млади и заљубљени и договорили су се да се венчају и свадбу прославе у хотелу „Роајал“ у Будимпешти. Планове им је пореметио Други светски рат у чијем су се вихору изгубили и годинама се безуспешно тражили***



слом живаца. – Нисам била срећна – прича она. – Срце ми је још било у Европи.

### На истом месту у друго време

Пролазиле су године и 1975. Бетина мајка пожелела је да још једном види Будимпешту за којом је чезнула и замолила је Бети да пође с њом. Само што су све испланирале, мајка је изненада умрла. Очајна Бети одлучила је да испуни њену последњу жељу и посети Будимпешту.

Целе прве недеље боравка, опхрвана успоменама, Бети се једва усуђивала да изиђе из хотела. Пријатељи су је натерали да пође с њима на вечеру. Одвели су је у хотел „Роајал“, исто оно место где су она и Ричи некада давно одлучили да прославе своје венчање.

При крају вечере Бети је прешла погледом по сали. – Био ми је окренут леђима, али сам по потиљку одмах знала да је то он. Устала сам, пришла му и дотакла му руку. – Мислим да се познајемо – рекла сам му.

– Он се окренуо, скочио са столице и загрлио ме. Грунуле су му сузе. Док ме је миловао, време као да се зауставило. Али, то је била моја последња ноћ у Будимпешти, а у то време виза није могла да се продужи.

Ричију је то била прва ноћ у Будимпешти. Био је научник и требало је да одржи говор на међународном скупу који није могао да избегне. Он и Бети имали су пред собом само неколико сати који ће одлучити о њиховој будућности.

### Није одржао реч

Ричи јој је испричао шта му се дешавало за време рата. Нацисти су и њега ухватили и послали га у логор за принудни рад у самој Мађарској. Чим је ослобођен, почео је да је тражи широм Европе – по Немачкој, Аустрији, Француској. Најзад се с мајком иселио у Канаду одакле је наставио да трага за Бети.

И нашао ју је!

Пре много година, испричао јој је Ричи, ушао јој је у траг у Њујорку и дошао у њен стан. Врата му је отворио Ото који се пре венчања заклео Бети да ће се повући ако се Ричи икада појави. Ото није одржао реч. Одбио је да пусти Ричија унутра и Бети о томе никада ништа није рекао!

Ричи, који је сада живео у Сједињеним Америчким Државама, био ожењен и такође имао троје деце, преклињао је Бети да све остави и остане заувек с њим.

Те ноћи, док су шетали старим, драгим улицама, падала је киша у Будимпешти. – Гледала сам његове дивне плаве очи и поново преживљавала наше вожње Дунавом и нашу велику љубав – прича Бети. – Рекла сам му да ћу му одговорити сутра ујутро.

### Тешка одлука

Чим се вратила у хотел, Бети је телефонирала Оту и плачући му пребацила што ју је преварио. И он је плакао и молио је да му опрости. Била је толико повређена и љута да му је залупила слушалицу.

– Али, чула сам и глас своје мајке како ме опомиње говорећи да је породица нешто најважније. И сетила сам се Ота који је за моју љубав годинама радио по осамнаест сати дневно.

Корачајући по хотелској соби, Бети је донела тешку одлуку. – Оставила сам Ричију опроштајну поруку и плакала све до Париза. Тамо ме је чекао Ото, избезумљен и изгубљен. Рекла сам му да се с њим враћам кући!

– Сада, кад смо прославили 54 године брака с децом и унуцима, знам да сам донела исправну одлуку. Некада сам имала младалачку љубав која је трајала од моје девете до петнаесте године и коју је рат прекинуо. То је био Ричи. Затим сам, после свих јада које смо преживели, имала срећу да упознам Ота који је постао љубав мога зрелог доба. Судбина! ■

***Б. Д.***

ШТА ЗНАЧЕ, ШТА ЗНАЧЕ...

# ВОДЕНА БИЋА

*Риба, један од најзначајнијих симбола у светској митологији, значи плодност, живот и смрт, и углавном има повољан предзнак. Тесно је повезана с богињом мајком, с праисконским водама из којих се рађа све што живи. Један је од најстаријих симбола хришћанства означавајући истовремено и Христа спасиоца и вернике како пливају у мору живота. У Старом завету Јону је прогутала велика риба, а сличне легенде јављају се и у другим цивилизацијама и религијама. У хиндуизму риба је прва инкарнација бога Вишнуа, огромна риба која је човечанство спасла од Потопа*

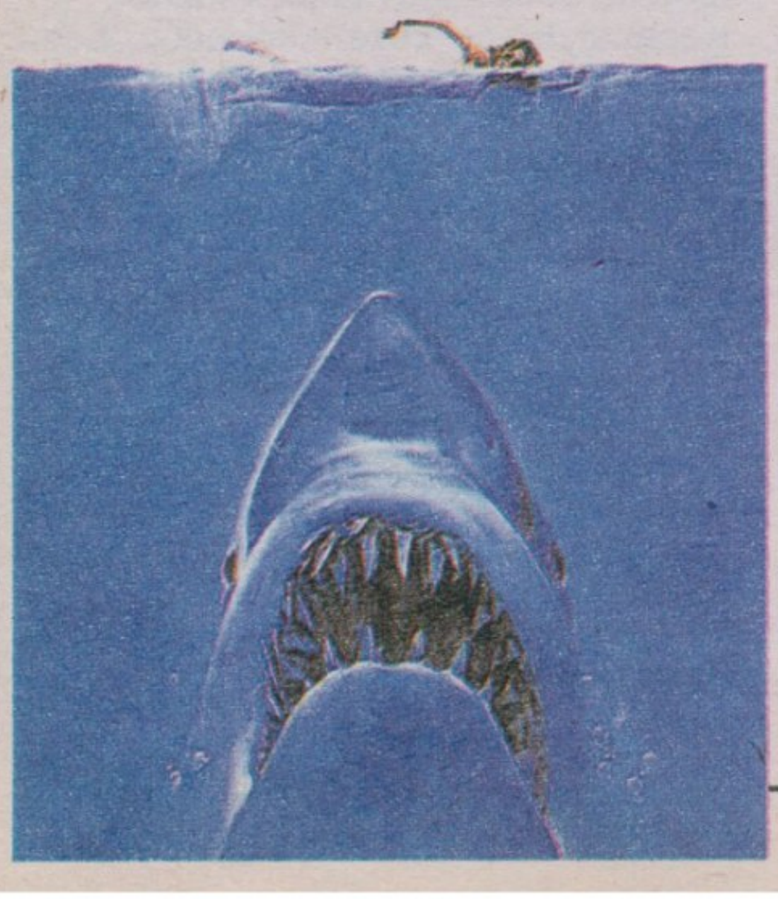


САВРЕМЕНИ КИНЕСКИ ШАРАН

*Симбол храбрости и среће*

**ШАРАН** Веома је важан и повољан симбол на Далеком истоку и често се налази у изразима лепих жеља, а дуговечност га чини знаком таквих жеља. Њега и јашу и весник је бесмртника, а лако се претвара у крилатога змаја. На шарану се подиже у небо, а у његовом стомаку су поруке. У Кини и посебно Јапану шаран означава храброст и издржљивост јер рекама и брзацима плива узводно. Шаран дарован ученику предзнак је успешно положеног испита. Његов лик на крововима штити од пожара. Код нас ова риба значи незнање и ћутљивост, два повезана појма ■

**АЈКУЛА** Један од најмоћнијих симбола страха и ужаса. У пацифичким областима Полинезије, Меланезије и Соломонских острва поштује се као лик и дух предака. На Хавајима и у Западној Африци ајкула је, такође, светиња■





**МОРСКИ КОЊИЦ**

На овој животињи дивног облика јаше, према грчкој и римској митологији, Посејдон, односно Нептун, врховни бог мора. Чест је мотив у хералдици и на грбовима означава храброст испољену у борби с морем. Знак је прекоморске трговине ■



**ЈЕГУЉА**

У Јапану се сматра божанским весником. Код нас означава прикривање. Британска изрека „клизав као јегуља“ може да означи особу која се нечасно пробија кроз живот, али и човека који се лако извлачи из невоље. У Кини је знак телесне љубави ■



**ЛОСОС** Лосос је некада био многобројнији и имао важну улогу у исхрани нордијских народа. У многим ирским текстовима говори се о врелу мудрости крај кога расте оскоруша пуна црвених плодова; у његовој води живе лососи мудрости који се хране семењем што пада у воду. Ко поједе месо тих риба постаје видовит и свезнајући. Лосос је и после преласка овог народа у хришћанство остао храна Eithne што је алегоријско име за Ирску■



**САБЉАРКА**

У неким областима Нове Гвинеје сабљарка је тотем и маске које се праве према њеном лику носе се за време обредних игара. У Јапану се сматра морским божанством ■



*Гроздови, обележје Диониса, бога вина*

*Сексуални симбол облика фалуса*

*Гусари претворени у делфине*

**ДЕЛФИН**

Гусари који су бога Диониса привезали за јарбол лађе па се опили, попадали су у море и претворили се у делфине. Уз Аполонов троножац у Делфима налази се лик делфина. Знак је прорицања, мудрости и опреза, па је због тих особина постао господар пловидбе и често се приказује као Посејдон с трозупцем или ленгером. Крићани су веровали да се мртви повлаче на крај света, на острво блажених, и да их до тог загробног боравишта преносе делфини■

**ХОБОТНИЦА** Хоботница, безоблична животиња с великим пипцима, означава чудовишта која означавају духове пакла, па и сам пакао. Среће се у орнаментици Северне Европе, Келта и Грчке. Одговара зодијачком знаку Рака и супротност је делфину■



*Хоботница је честа у Егејском мору и у грчкој уметности*

МИКЕНСКА ВАЗА, ОКО 1400. ГОДИНЕ ПРЕ НОВЕ ЕРЕ



ЕСКИМСКИ КИТ ОД СЛОНОВАЧЕ

## КИТ

У Старом завету Јону је прогутала огромна риба, по свој прилици кит, и живог га избљунула на копно три дана касније. Слична легенда постоји и код Ескима. Кит, тако, значи смрт и поновно рођење, као и мрак пре него што наступи светлост. У арктичким и руским митовима Земља почива на леђима џиновског кита. Када се он промешкољи или мало помери, настају земљотреси ■



## КРАБА

Због свог заштитног оклопа знак је материце и материнства. Пошто се креће постранце, доводи се у везу с преваром и недохватљивошћу. У будизму је у вези с раздобљима космичке ноћи или сном смрти између две инкарнације. У Африци означава зло■



## МОРСКА ЗВЕЗДА

У Европи је знак бесмртне љубави. У хришћанству представља Богородицу која вернике проводи кроз љубавне буре ■

## ЈАСТОГ

На Истоку је добар знак и често се приказује без клешта. Слично је посматран и у старој Грчкој и био је светиња. У Кини је знак богатства и брачне слоге. У Јапану се ставља на новогодишње поклоне за срећу и дуг живот ■



## МОРСКИ ЈЕЖ

Код Келта је познат као змијско јаје, а његов окамењени облик означава свет. Веровало се да, када се закачи за стену, може да осети приближавање буре и непогоде ■



# ЈЕЗИК ШКОЉКИ

*Обликом и дубином шкољке подсећају на женски полни орган, а толико личе на уво да је његов спољни део назван ушна шкољка. У вези је са женским принципом, јином, и с Месецом. У шкољкама се понекад нађе бисер и отуда, можда, потиче легенда о Афродитином рођењу из шкољке. У Кини је један од симбола среће и напретка. У хришћанству шкољке означавају воду крштења, а некада су и коришћене за ношење воде. Оне које имају два спојена капка симбол су тајности и љубавне страсти. Неке шкољке важе за моћне афродизијаке ■*



ГРБ ГРАДА СИЈЕНЕ

## ШКОЉКА ЛЕПЕЗА

Знак је богиње љубави грчке Афродите и римске Венере и такође представља женски полни орган. Ова шкољка грб је града Сијене у италијанској провинцији Тоскани. Најславнија шкољка лепеза налази се на Ботичелијевој слици „Рођење Венере“ у галерији Уфици у Фиренци ■



## ОБРЕДНА ШКОЉКА

Звук који излази из шкољке као инструмента чује се издалека и изазива страх. У тој улози или као призивање праисконског звука шкољку су употребљавали и будистички свештеници и тибетанске ламе. У погребним обредима шкољка стоји уз покојникову главу ■



БУДИСТИЧКА ОБРЕДНА ШКОЉКА



## ОСТРИГА

Можда зато што излучује бисере она је женско царство: материца, плодност воде и Месец. Прах од острига у Кини се користи за исушивање мртваца ■

## ЕГИПАТСКИ ПОЈАС СРЕЋЕ

Стари Египћани веровали су да шкољка каури има моћ да штити јер личи на женски полни орган. Зато су ове шкољке коришћене као амајлије за плодност и заштиту трудноће и жене су их носиле као појас ниско на стомаку ■



*ДЕО ЕГИПАТСКОГ ПОЈАСА СА ШКОЉКАМА КАУРИ*

*Хех, бог „милиона година“, означава дуг живот*

*Браде мудрости*

*Риба штити од дављења у води*



*Шкољка каури*



*Продати*



*Благо*

КИНЕСКИ КАЛИГРАФСКИ СИМБОЛИ

## ШКОЉКЕ КАУРИ

У многим древним цивилизацијама ове мале шкољке имале су улогу новца. У Кини је приказ ове шкољке постао симбол за новац у „карактерима“, односно писму кинеским сликаним појмовима. Тај пиктограм (сликано слово) заједно с другим одговарајућим представља појмове везане за новац ■



*Бојана Дожић*

С ОНЕ СТРАНЕ ВЕРОВАТНОГ

# ВЕРСАЈСКА

***Оно што су Ен Моберли и Елинор Џордан доживеле обилазећи Версај један је од догађаја који се, у дугој историји појављивања духова, најчешће препричавају***

Године 1789. народ у Француској побунио се против краља и племства на власти. Вође побуне биле су немилосрдне према бившим господарима, па је у наредних пет година погубљено више хиљада људи. Међу онима чије су главе пале под гиљотином били су и француски краљ Луј XVI и његова жена краљица Марија Антоанета.

Последњи дом омраженог пара била је Версајска палата смештена деветнаест километара југозападно од Париза. Ту је краљица расипала богатство на балове и забаве док су се глад и огорченост ширили земљом.

У августу 1792. године дошао је крај. Разјарена маса умарширала је у овај краљевски врт задовољства и Луја и његову жену под оружјем спровела у Париз одакле се више никада нису вратили. Тишина је испунила дворане са скупоценим огледалима и раскошне вртове. Много година касније, дворац је поново отворен, али никада више као краљевски дом, већ као музеј.

## Необична посета

Једног летњег дана 1901. године, више од једног века од погубљења Луја XVI и краљице, две Енглескиње допутовале су са жељом да разгледају Версајску палату. Оно што им се догодило тог поподнева један је од догађаја који су се, у дугој историји појављивања духова, највише препричавали.

Две госпе тешко да би се могле сврстати међу особе којима се не може веровати. Педесетпетогодишња Ен Моберли била је управник Сент Хју Хола који је убрзо потом постао женски Оксфордски колеџ. Елинор Џордан, 20 година млађа, била је оксфордски дипломац и директор једне приватне школе. Обе жене биле су веома способне и разборите особе.

У време ове посете оне нису биле блиске пријатељице. Одлучиле су да пођу заједно на пут управо да би се боље упознале. Неколико дана већ су провеле у разгледању Париза. Ниједна од њих није очекивала посебно узбуђење од обиласка Версаја. Мислиле су како ће посета великој галерији и лепо уређеном врту протећи сасвим обично. Као што је то уобичајено, оне су обишле просторије у којима је француска краљевска породица живела. Када су изашле напоље, било је пријатно летње поподне, па су одлучиле да кроз врт одшетају и до Малог Тријанона, господске виле коју је Марија Антоанета напросто обожавала.

Пролазећи кроз врт, њих две су залутале и било им је потребно више од пола сата да нађу улаз у Мали Тријанон. У том кратком времену две учитељице доживеле су најчудније искуство у животу. У питању није био страх већ нешто налик на сан и прекид са стварношћу.

Најпре су прошле поред неких грађевина које су изгледале тако пусто да су одмах закључиле да су на погрешном путу. Изашле су из врта и одмах угледале два човека у сивозеленим оделима и са тророгим шеширима. Упитале су их за правац, а они су им покретом руке показали да иду само право. У истом тренутку госпођица Џордан приметила је кућицу испред које је стајала жена и додавала бокал девојчици. Као и мушкарци, и њих две су биле у необичној старомодној одећи.

## Необјашњиво и нестварно

Док су се Ен Моберли и Елинор Џордан кретале, обузела их је дубока туга. То осећање потпуно их је преплавило, а с њим је дошло и осећање нестварности. „Чинило ми се као да ходам у сну", написала је касније госпођица Џордан. Предео око њих изгледао је неприродно и беживотно „као шума урађена у таписерији", потврдила је госпођица Моберли. Кроз дрвеће са њихове леве стране приметиле су кружну грађевину коју су описале као мали павиљон. Човек у огртачу са шеширом великог обода седео је на степеницама. Нешто у вези с њим узнемирило је обе жене. По речима госпођице Џордан, злокобно осећање које их је обузело у врту достигло је врхунац у потпуном утиску нечег необјашњивог, изазваног страхом. А онда се човек окренуо према њима. Његово тамно лице било је избраздано ожиљцима од великих богиња. Оно што их је заправо узнемирило био је поглед његових очију. „Његово лице изгледало је застрашујуће", написала је касније госпођица Моберли. Ниједна од њих није желела да прође стазом која је водила поред човека.

У том тренутку један други човек, задихан, црвен у лицу, изненада се створио испред њих. Било је очигледно да је трчао. Као и човек који је седео на степеницама, и овај је имао огртач и шешир с великим ободом. Обратио им се на француском и говорио је брзо.

Нису разумеле све што је рекао, али је било јасно да им саветује да иду другом стазом, нешто даљом од павиљона, а потом је отрчао.

Стаза коју им је показао одвела их је преко моста до мале долине. Вештачки водопад сливао се у зелени плићак. Ен Моберли је писала да им је био толико близу да им се са моста чинило како могу да га дохвате. Пут је водио дуж уског појаса високе зелене траве оивичене дрвећем и завршавао се тачно испред Малог Тријанона.

Схвативши да су коначно нашле вилу, потражиле су степенице којима би се попеле до улаза у зграду. Испред куће госпођица Моберли је приметила жену како седи и црта. И она је била обучена као да носи костим из неког ранијег времена. Пошто су учитељице прошле поред ње, окренула се и загледала у њих. – Гледала сам је право у очи – касније је изјавила Енглескиња – али неко неописиво осећање узнемирености због њеног присуства натерало ме је да скренем поглед.

Нашавши степенице, попеле су се на терасу која је правила круг око Малог Тријанона, али улаза нигде није било. Вратиле су се назад и ту их је поздравио младић који је изашао из мањег здања тик уз





# ПУСТОЛОВИНА

кућу. Понудио се да им помогне, па их је повео дугачком стазом кроз раскошни врт...

## Сећање на духове

Пошто им је показао улаз, младић их је оставио. Осетиле су олакшање кад су угледале савремену свадбену свечаност и придружиле се слављу. Добро расположење присутних успело је с муком да потисне осећање које их је обузимало у претходних пола сата. Али, враћајући се у Париз, обе су и даље биле замишљене. Биле су свесне да су, тражећи Тријанон, виделе осморо људи у одећи давно минулог доба. Иако је све то било врло чудно, нису помињале чињенице везане за време и необичне призоре у врту. Ниједна изгледа није желела да у очима оне друге испадне лаковерна.

Прошла су три дана од њихове посете Версају, кад је Ен Моберли коначно упитала Елинор Џордан да ли мисли да у Малом Тријанону има духова. – Наравно да мислим – уследио је брз одговор. И поред тога, прошла су још три месеца пре него што су се њих две усудиле да доживљај ставе на папир – договориле су се да одвојено опишу оно што се догодило тог поподнева у Версају. Госпођица Моберли била је запањена кад је схватила да Елинор није видела даму која црта у башти иако су прошле непосредно поред ње, а Ен Моберли није се сећала кућице испред које је Елинор Џордан видела жену с бокалом и девојчицу.

Једно је било сигурно – њих две доживеле су тога дана натприродно искуство. Током бројних поновних посета Тријанону никада нису успеле да поново прођу истим путем или да нађу неко од необичних места која су том приликом виделе. Није било знакова о постојању мале долине, ни високе траве, ни павиљона где је седео човек у огртачу. Једини траг који су нашле била је кућица поред које је госпођица Џордан опазила старе зидарске трагове на баштенском зиду.

Необично је било и то што су открише да је младић који их је коначно извео на праву стазу прошао кроз врата која су годинама била зазидана. Особље у палати уверавало их је да ништа од оног што су набројале да су виделе данас није познато у Версају.

## Објашњење у мапи

Две жене окренуле су се књигама тражећи објашњење. Стара мапа Тријанона и околине открила им је да је у касном 18. веку, на месту на ком су виделе павиљон, ту заиста постојала грађевина, а нашле су и план вештачке долине тог доба.

Књиге су им помогле да одгонетну ко су неки од ликова које су виделе. Препознале су човека са ожиљцима као грофа Де Вудреја из краљичине свите, који ју је напустио када је гомила насрнула.

После проучавања портрета Марије Антоанете госпођица Моберли била је сигурна да је дама коју је видела како црта била краљица лично. А задихани човек, помислиле су, могао би бити гласник послат да упозори краљицу. Записи говоре да је такав човек заиста нашао Марију Антоанету у башти Тријанона.

Две пријатељице дошле су до јединог закључка до кога су могле: да су се некако вратиле у 1792. годину, непосредно пре него што је побеснела маса упала у палату и одвела краљевски пар.

Оно што им се догодило учитељице су описале у књижици под насловом „Авантура“, објављеној 1911. године – десет година после њихове прве заједничке посете Версају. Зашто је књига тако дуго чекала на објављивање? Првенствено због тога што су две жене и саме тешко прихватиле необично искуство које су доживеле.

Од појаве књижице много је људи покушало да нађе разумно објашњење за оно што се догодило Ен Моберли и Елинор Џордан. Неки су чак претпостављали да су жене бануле на некакву костимирану представу, други да се у том тренутку снимао филм.

## Историјска представа

Године 1965. један француски писац обелоданио је да је баш у време посете дама један уметнички настројен господин – барон Робер де Монтескје – имао обичај да статисте обучене у костиме из 18. века постави у врт код Тријанона. Чак и ако су се две госпођице баш тада нашле на том месту, промене у изгледу врта остају неразјашњене.

Критичари су тражили празнине у истраживачком раду дама извлачећи из њега закључке о сујеверју и другим очигледним грешкама. И даље је тешко објаснити разлику између сећања на поподне 1901. године и на врт какав су налазиле приликом каснијих обилазака Версаја. Њихово чврсто становиште јесте да су приликом првог путовања виделе оно што се заиста догодило, али више од једног века раније.

И поред бројних покушаја да се невероватни доживљај разјасни, њихово искуство од тог давног летњег поподнева остаје загонетка. Али, таквих искустава било је још...

Версајски комплекс има своју историју појављивања духова. Док су припремале „Авантуру“, Ен Моберли и Елинор Џордан обавештене су да има и других посетилаца парка који су око Малог Тријанона виђали ликове и пејзаже из времена Марије Антоанете.

Отприлике у исто време, једна друга енглеска госпођа видела је у палати особу у старомодном огртачу протканом златом. Касније је, упоређујући то лице с портретом краљице, препознала као Марију Антоанету. Водич који јој је показао портрет рекао је да су такви сусрети прилично чести. До објављивања „Авантуре“ још најмање туце других очевидаца говорило је о сличним сусретима с приликама из 18. века у згради или у башти■

***С. Ђукановић***



***Ен Моберли (лево) и Елинор Џордан снимљене у време када су објавиле свој доживљај испред зграде Малог Тријанона (горе)***



ЗАШТО ЈЕ ЏЕЗ IN

# ДАВНО ОСВОЈЕНА СЛОБОДА

***Џез музика као од шале пролази све основне критеријуме за лиценцу in. Са тим морају да се сложе и најокорелији проповедници трендова***



*Дизи Гилеспи*

*Љиљана Сађил*



Постоје људи којима је једино животно опредељење да прате нове трендове и да се, на што дуже време, изборе за положај in особе. Они грозничаво прате све што им преко средстава за масовну хипнозу намећу као модерно. Бити in значи бити срећан, то је порука коју шаљу ТВ водитељи у „потписаној“ гардероби и уста пуних бомбастичних израза као што су: „имиџ“, „стајлинг“, „лук“, „алтернативно“, „урбано“, „контроверзно“... Њихове се препоруке поштују као Божије заповести.

In особе чешљају се на исти начин, облаче по последњој моди, слушају исту музику, користе исти речник, одлазе на иста места, добро се зезају и страшно су „хепи“. Али, авај, од сезоне до сезоне, од једног до другог „тренда“, морају да се преобразе брзином муње не би ли задржали своје место. Тешка је то борба, а победници који најлакше и најбезболније прескачу из тренда у тренд у тој помахниталој јурњави на крају ни сами не знају ко су и шта су.

Када бисте једној таквој особи рекли да је џез in, она би вас с презрењем погледала као да сте извалили непојмљиву глупост јер тако нешто никада нису чули од својих ТВ гуруа. (Можда ће вас погледати са мало више пажње уколико на себи имате неки скуп, фирмирани детаљ. Закључиће, у најбољем случају, да сте необични, а то је, у in круговима, пожељна особина.)

Стога је намера потписника ових редова да докаже и „инерима“, али и поклоницима музике, да је џез био, јесте и биће – заувек in!!! И то чак и по најкрућим in мерилима!!!

## Прво мерило. Кључна реч: УРБАНО

Иако је џез музика крајем 19. века потекла од црних робова, она се као пожар проширила на све веће градове Америке, Европе и на читав урбани свет. (Да ли су Њу Орлеанс, Њујорк, Чикаго, Париз, Лондон, Берлин, Рим, довољно велики и значајни за једног „инера“?) Мало је вероватно да ћете и данас, у ери технолошког бума, у неком селу наћи љубитеља џеза, а камоли џез музичара. Такве црне овце по правилу беже из окружења у коме се према њима опходе као према ванземаљцима. Да ли сте икада видели слику џез музичара залепљену на шофершајбни неког камиона? Тешко ћете у сећање призвати такав призор. Али, зато ће вам се са

тих места смешити фолк, поп, рок идоли, најдичнији представници успешног in света. Необично, зар не? Ако џез није in, зашто зидове омиљених „инерских“ *храмова* (кафића) веома често красе фотографије познатих џез фаца? Нема везе ако ни газда, ни гости немају појма о џезу, они осећају да те слике имају урбани „шмек“. Значи, џез ЈЕСТЕ урбана, значи градска, музика више него било која друга врста популарне музике савременог доба!

## Друго мерило. Кључна реч: АЛТЕРНАТИВНО

Џез је увек био алтернатива крутом, устаљеном, укалупљеном и неслободном. У својој суштини, ова музика заснована је на импровизацији и пружа музичару могућност да се уметнички изрази. Нико, чак ни сам џезер, не зна унапред шта ће одсвирати у свом соло корусу. Једна иста песма може да се одсвира небројено пута, и сваки пут ћете чути нешто ново, различито. Питање части џезера који држи до себе јесте да се не понавља. Код свих других музичких стилова тежи се ка томе да једна композиција увек звучи исто. Иста мелодија, исти ритам, иста динамика, иста емоција, тек толико да се слушаоци не збуњују! Зар то није убитачно досадно? Колико год да вам се свиди нека песма, после много слушања мора да вам се смучи. Зато хитови такозване in музике најчешће трају једну сезону и одлазе у заборав. Џез композиције немају рок трајања јер увек звуче другачије.

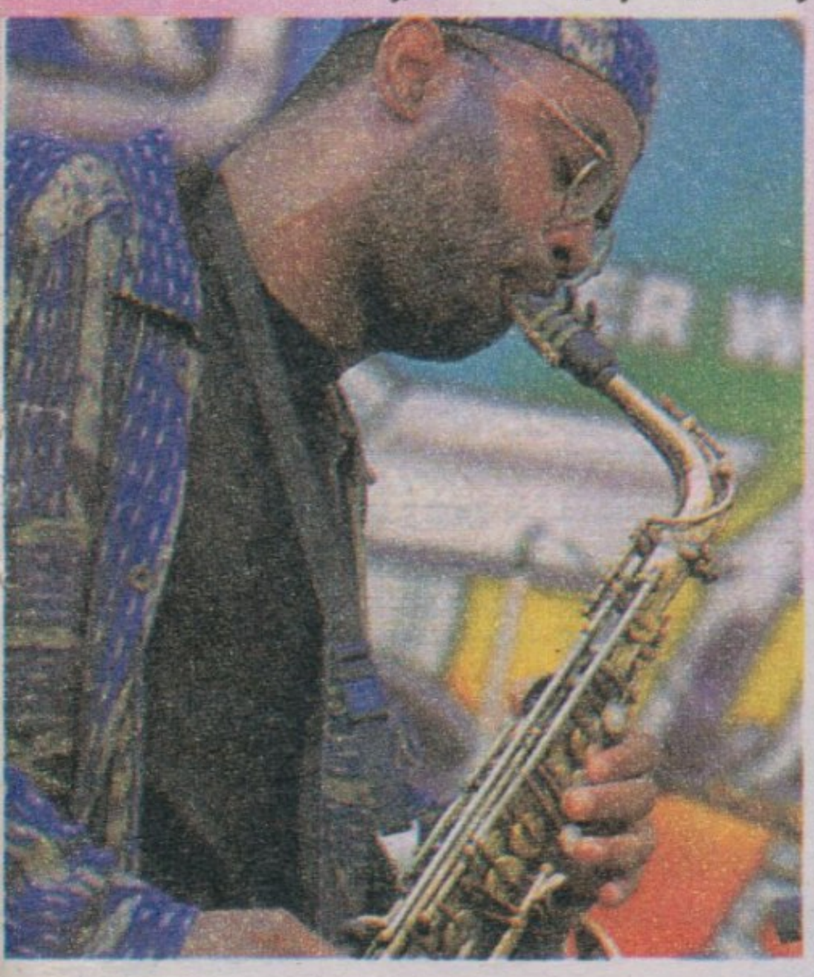
Значи, џез јесте алтернатива досади!



*Мајлс Дејвис*



*Били Холидеј, Ела Фицџералд и Реј Браун*



*Кени Герет*

*Џеко Пасторијус*

## Треће мерило. Кључна реч: ИМИЏ

Општеприхваћено становиште „инера“ јесте да имиџ продаје музику. Ако имаш добар имиџ, није ти потребан ни таленат, ни знање, ни добар квалитет. Мало лажног бунтовништва, понека шокантна изјава, вештачка „откаченост“ и самозадовољство веома пале код „виших типова инера“. Остатак нагиње ка сексуалним алузијама, приземној еротици, неумереној хвалисавости... Невоља је у томе што су сви ти имиџи, углавном, лажни и кројени по истом шаблону. Али, и на том пољу џезери шију све остале! Џез музика препуна је личности које су и појавом и музички имале невероватно упечатљив „имиџ“. Снажни индивидуалисти, сваки с јаким личним печатом, већина искрено бунтовна, ексцентрична како у свирци, тако и у облачењу, начину живота, џез музичари нису свој изглед смишљали пред огледалом новца ради, већ је он био последица њиховог живота. Многима нису били страни никакви пороци (то је данас веома важна ставка сваког доброг имиџа). Уосталом, еротика је присутна у овој музици од самих почетака. Зна се да се џез свирао у борделима делте Мисисипија, као и у тајним локалима у време прохибиције. Нема ничег од тако омиљених пикантерија и скандала који прате данашње звезде „инерског“ света да то неки џезер још одавно није измислио.

## Четврто мерило. Кључна реч: СТАЈЛИНГ

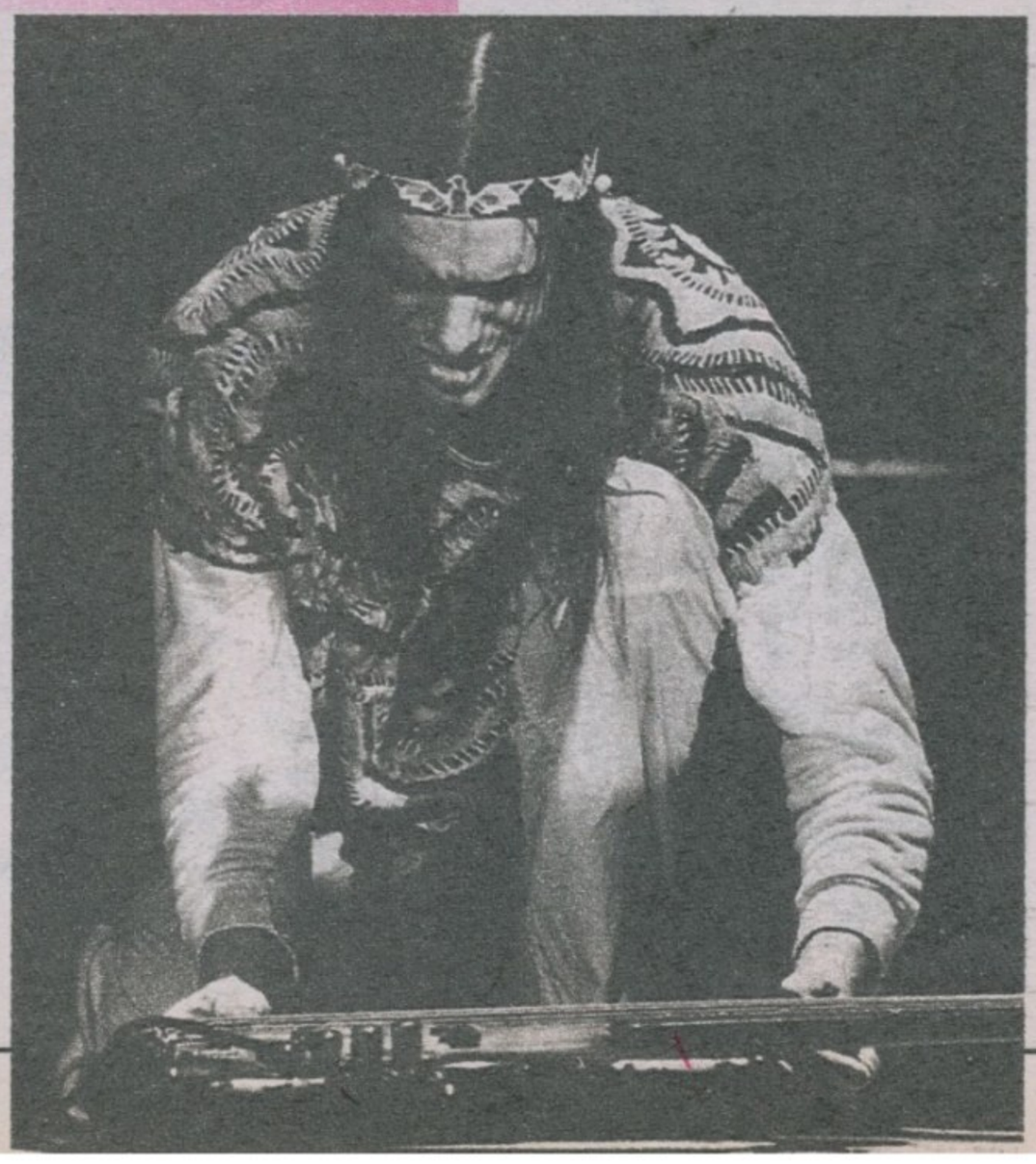
Ево и једне важне ставке за успех сваког ко се данас бави музиком! Све „звезде“ и „звездице“ популарне музике, обавезно, поверавају свој „лук“ провереним креаторима стај-



*Сан Ра*

линга који им онда, често за неодговарајућу надокнаду, изглед прилагођавају тренду. У изјавама најсјајнијих звезда са естрадног неба често нећете сазнати име композитора чије песме дотични изводи, већ само ону фразу: „За мој стајлинг побринуо се...“ Нема шансе да промашите! Крајњи резултат те помаме јесте да већина дотичних личи као јаје јајету. Неки изгледају смешно јер им стајлинг уопште не приличи.

А што се џезера тиче, шта да вам кажем? Жао ми је, али и ту односе победу! Дуга је листа оних који су пленили и збуњивали јединственим изгледом, а особени знаци њиховог стила постали су узори који се опонашају, ево, и до данашњих дана. Сетимо се обавезне беле гарденије у коси Би-



ли Холидеј, елегантног, аристократског стила Џјука Елингтона, или незаобилазног „pork-pie“ шешира Лестера Јанга. (Видим да такав шеширић Боно из „U2“ не скида са главе.) А какво су тек лудило донели са собом би-бап музичари са својим пругастим оделима, беретка-ма, тамним наочарима за сунце! Многе рок звезде верују да су они измислили тај модни детаљ који лицу даје сурову ноншалантност и „cool“ израз, а џезери су то провалили још почетком четрдесетих година!

Телониjус Монк носио је у исто време брадицу и најнеобичније шубаре. Дизијев заштитни знак била је крива труба. Ерик Долфи ишао је шездесетих у сандалама на босу ногу и у „трифрталъ“ панталонама. Мини сукње и изазован изглед лансирале су двадесетих година тамнопуте играчице харлемског „Котон клаба“. Мајлс Дејвис се пресијавао и шлаштио у свим дугиним бојама дрско комбинујући неспојиве колоре и материјале! Необичне фризуре, етно капице, турбани, тунике, минђуше и свакојаке ексцентричности – све је то одавно виђено у свету џеза! Миша Крстић, један од наших најзначајнијих џез пијаниста, креирао је свој непоновљиви „лук“ из фазона, тек да би се наругао онима који музику купују очима. Када обуче плаву кошуљу, зелени сако, кариране панталоне, црвене чарапе и смеђе ципеле у комплету са жутом краватом, непогрешиво постаје средиште пажње, а да га за то није одрао ниједан стилиста.

Данас се џезери углавном труде да изгледају обично. Носе гардеробу у којој се осећају удобно. Јасна порука коју шаљу јесте: „Ми нудимо истински вредну и садржајну музику и нема потребе да је пакујемо у шарену лажу!“

Ето, надам се да сам доказала да џез музика као од шале пролази сва четири основна критеријума за лиценцу in. С тим морају да се сложе и најокорелији проповедници трендова. За захтевније људе који мисле својом главом, знају шта је уметност и не подлежу масовној хистерији, нити живе по диктату, џез је увек био занимљив и изазован. Они препознају џез више као стање духа него као музику, стање које подразумева уметнички израз, слободу, отвореност, храброст, склоност ка експерименту. И непресушну креативност. Док је таквих, мислећих људи на планети, ни ове особине, па самим тим ни џез музика, никада неће изаћи из моде! ■

***Љиљана Саћил***

• ЗАБРАЊЕНЕ ЉУБАВИ •

# МОМИНА КЛИСУРА

На једној планинској заравни са које се отвара поглед на град Лесковац налазе се само трагови једног давно разрушеног града који се и данас у народу тог краја зове Курвинград.

Оснивање и изградња Курвинграда приписују се кнегињи Нуши чије су две сестре, бугарске кнегиње, саградиле дунавске тврђаве Видин и Видбол.



Према легенди, назив овог некадашњег утврђеног града настао је због грехова кнегиње Нуше која је одржавала грешне односе с једним од калуђера из манастира Комиге, смештеног с друге стране реке што је протицала испод града. Да би стизала до свог драгог, Нуша, та „неморална госпа“, како пише путописац Феликс Каниц, разапела је између свог града и манастира платно по коме је прелазила реку.

Честити становници овог краја, стидећи се назива Курвинград, променили су то име у Корвинград приписујући његову изградњу угарском краљу Матији Корвину (1440–1490). Он је, додуше, ратујући против Турака водио борбе и у неким српским крајевима, али његова власт никад није допирала тако далеко на југ.

Нешто даље од Курвинграда, у јужном делу Грделичке клисуре, уздиже се монолитна стена коју зову Момин камен. О томе како је постала и како је добила име у народу постоји дирљива прича.

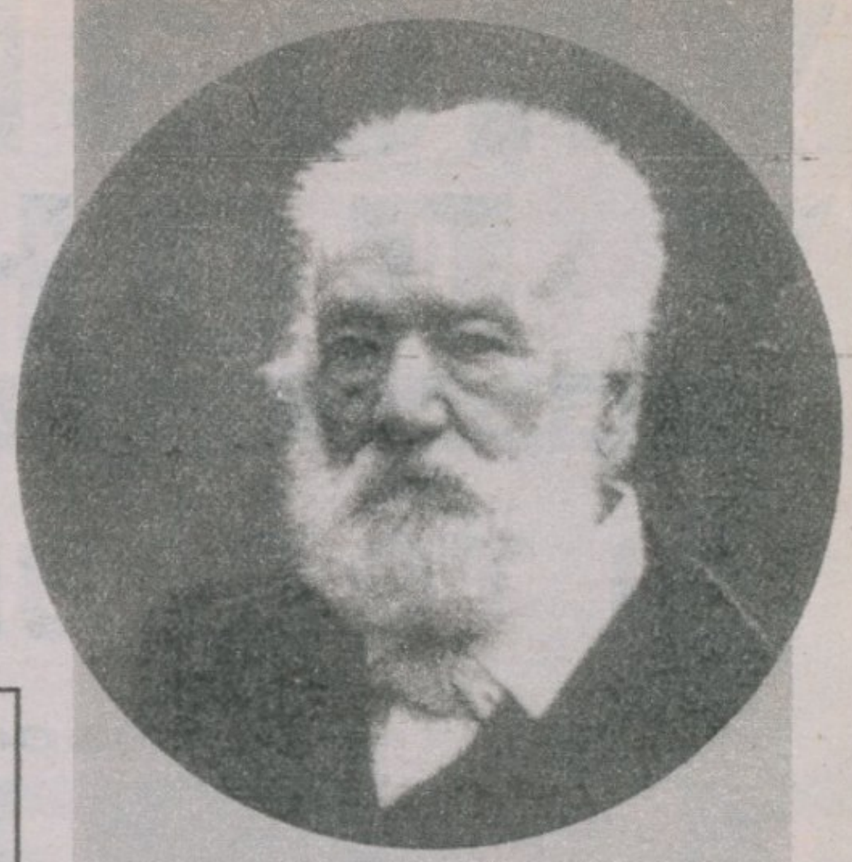
Из оближњег села Дупљана пошле су хришћанске девојке на реку да беле рубље. Све су се после извесног времена вратиле сем једне која се тамо дуже задржала. Забринута мајка пошла је да је тражи и нашла је како разговара с једним турским војником који је туда пролазио. Узалуд је мајка позивала кћерку да одмах пожури кући. Пошто су њени позиви остали неуслишени, упутила јој је, каже легенда, стравичне речи: „Дабогда се у камен претворила!“ Мајчина клетва одмах се испунила. И тако окамењена, с корпом рубља на глави, девојка је ту остала за вечита времена. Отада се Грделичка клисура назива и Момина клисура (Девојчина), а истакнута стена у њој Момин камен■

***К. В.***

# РЕКЛИ СУ

***Влада, чак и најбоља, само је неопходна невоља; најгора је неиздржива.***

**Томас Пејн**
британско-амерички
публициста
(1737–1809)





***Ожењени мушкарци који на плажама покушавају да се удварају другим женама уопште нису опасни јер не успевају да дуго држе увучен стомак.***

**Хајди Кабел**
немачка глумица
(1914)

***За изгубљеним материјалним добрима лију се најискреније сузе.***

**Јувенал**
римски песник
(око 60. до 140. г. наше ере)

***Бог је створио мачку да би сваки човек могао да има тигра кога може да милује.***

**Виктор Иго**
француски писац
(1802–1885)

***Срчаност је напад који код већине људи брзо прође.***

**Марк Твен**
амерички писац
(1835–1910)

***Човек је стварно ожењен тек онда кад разуме сваку реч коју његова жена није изрекла.***

**Алфред Хичкок**
британски филмски
редитељ
(1899–1980)

***Из многих тешких животних случајева човек се најчешће може спасти само уз мало лудости.***

**Франсоа Ларошфуко**
француски писац
(1613–1680)

***Постављање проблема знатно је важније од налажења решења: у самом питању крије се више од одговора.***

**Валтер Ратенау**
немачки политичар
и писац (1867–1922)



***Ништа не доприноси душевном миру толико колико недостатак мишљења о стварима и појавама.***

**Јохан Непомук Нестор**
аустријски писац и глумац
(1801–1862)



# УПОЗНАЈ СВЕТ У ПОНОЋ И ПЕТ

**Најбољи светски документарни програм**

## на телевизији ПОЛИТИКА

РЕПРИЗЕ наредног дана $10^{30}$ -* СУБОТОМ у $17^{05}$







ПОНЕДЕЉАК **ГЕОПОЛИТИКА**

УТОРАК **СТИЛ ЖИВОТА**

СРЕДА **КУЛТУРА, ЦИВИЛИЗАЦИЈА**

ЧЕТВРТАК **У ДИВЉИНИ**

ПЕТАК **ИСТРАЖИВАЧ**


# ХОЋЕ ЛИ БУШМАНИ ОПСТАТИ?

Често одбациван и још чешће заборављан, бушмански народ протеран је са своје земље у пустињу. „Сакупљачи са Југа“, како их називају, некада су живели на целокупном јужноафричком простору. Најмање 10.000 година, а можда и више, они су сами владали овом облашћу живећи како су одувек живели: једноставно, штедљиво, потпуно несвесни своје једноставности. Лутали су, ловили дивљач и сакупљали храну у свом окружењу никада не узимајући више него што им је потребно и увек водећи рачуна о осетљивој равнотежи у природи.

Крајем 17. века хорде са севера истиснуле су их са нечувеном свирепошћу. Бели досељеници гонили су их попут дивљих животиња, а да не би доживео потпуно уништење, Бушманин се повукао у негостољубиву пустињу, у место које су завојевачи сматрали безвредним.

Пича о суровости дели кривицу на афричке колонијалне господаре као и на сам афрички народ. Наравно, постоји и известан број објективних чињеница које су утицале на смањење броја Бушмана у Јужној Африци. Као номадски народ они нису видели никакву корист од поседовања земље.

Афрички народи са севера почели су да се спуштају ка југу још у 3. веку, али то у животу Бушмана није био велики преврат. Између две групе владао је мир, а вероватно је било и мешовитих бракова. Језици са такозваним „кликовима“ јужноафричких племена сведоче о овој раној културној размени. Шамани у тој области преносили су своја знања о биљкама и исцељивању Бушмана. Али, ови мирни дани трајали су кратко. Са све већим бројем досељеника на југ питање земље избило је у први план. А Бушмани, с разлогом огорчени због најезде, почели су да краду стоку од црних сточара. То је изазвало вековне сукобе. Када су стигли досељеници из Европе, они су такође осетили снагу гнева и веома познате отровне стреле Бушмана. То је најавило раздобље нечувене сарадње између досељеника и афричких фармера са једним циљем – Бушмане треба отерати.

Црнци и белци заједно су довели до истребљења ових доброћудних људи којима су данас изгледи за живот неизвесни. Само мали број живи данас живот правих ловаца сакупљача. Али, и њих је све мање јер млади одлазе у градове.

У једној од документарних епизода серијала „У дивљини“ гледаоци Телевизије Политика могу да виде јединствен начин живота Бушмана■

***Ана-Мариа Симоновић***

## ПРЕКОБРОЈНИ

**Бушмани ретко показују осећања међу собом, али младе обасипају пажњом. Децу никада не бију и не грде. Ако се мајци нешто деси, њено дете одмах преузима неко други. Дојење се сматра изузетно важним јер Бушманин мора да има јаке ноге, а то ће обезбедити мајчино млеко. Отуда обичај да се деца доје до треће или четврте године. Због тога је, нажалост, дуго владао и обичај чедоморства које је вређало цивилизован свет. Зарад опстанка групе, а због чињенице да мајка није могла да храни два детета у исто време, догађало се да за новорођенче – нема места■**






# СОБА С ПОГЛЕДОМ НА ГАЛАКСИЈУ



*Овако ће изгледати луксузни хотел на Земљином сателиту*

Оно што су многи прижељкивали, требало би и да се оствари – у току су припреме за изградњу хотела са пет звездица на Месецу. Британски „звездани дизајнер" Питер Инстон завршио је пројекат грађевине која ће моћи да прими 5000 особа.

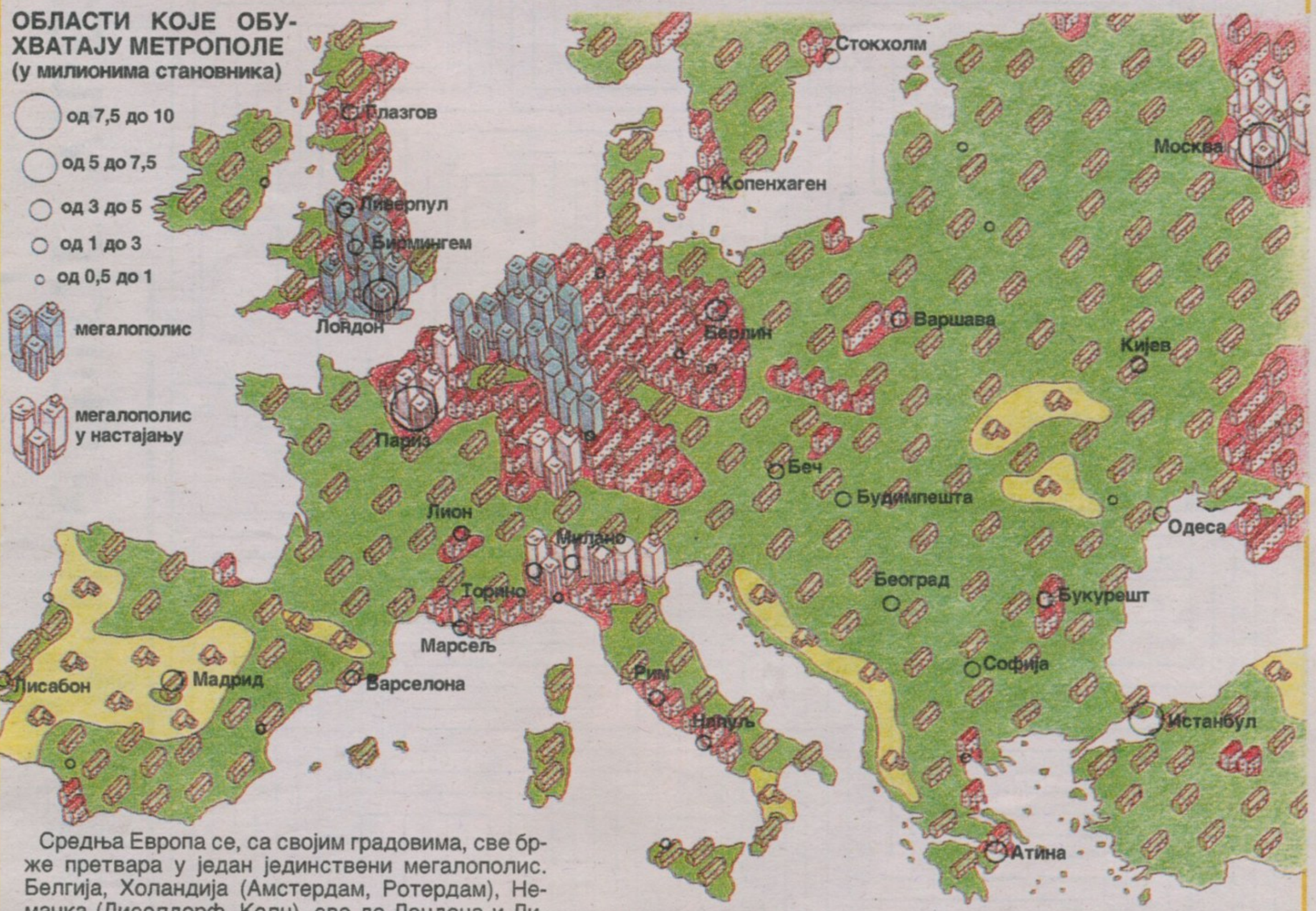
Све оно чега на Месецу нема – кисеоника, воде, Сунчеве топлоте, растиња – сместиће се под куполу високу 325 метара. Биће то својеврсна соларна фарма у којој ће зграда хотела бити окружена парком, реком, имаће затворени базен, бројне ресторане, објекте за забаву, цркву. Све собе биће раскошно опремљене и имаће поглед на васиону.

Инстонов план поверен је стручњацима Насе на дораду. Чим се од њих добије дозвола, почеће изградња, а очекује се да хотел буде завршен у наредних двадесетак година.

– Одмор у мом хотелу биће незапамћено уживање – каже Питер Инстон, а ракетни инжењери додају да ће се раздаљина нешто већа од четири стотине хиљада километара прелазити за неколико сати или можда и краће ■

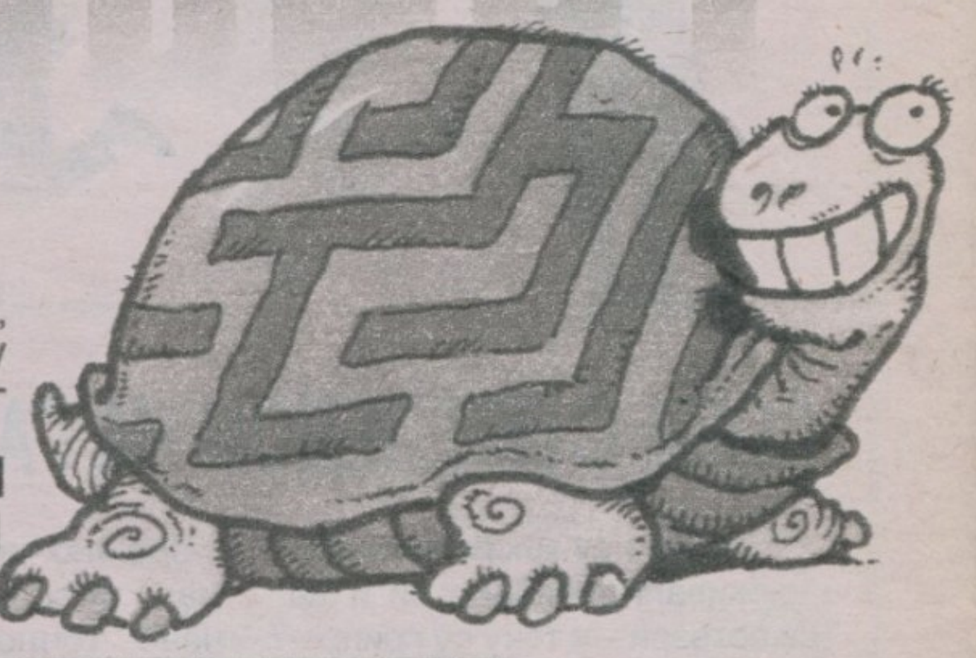
Невидљиве границе

# ЕВРОПСКИ МЕГАЛОПОЛИС



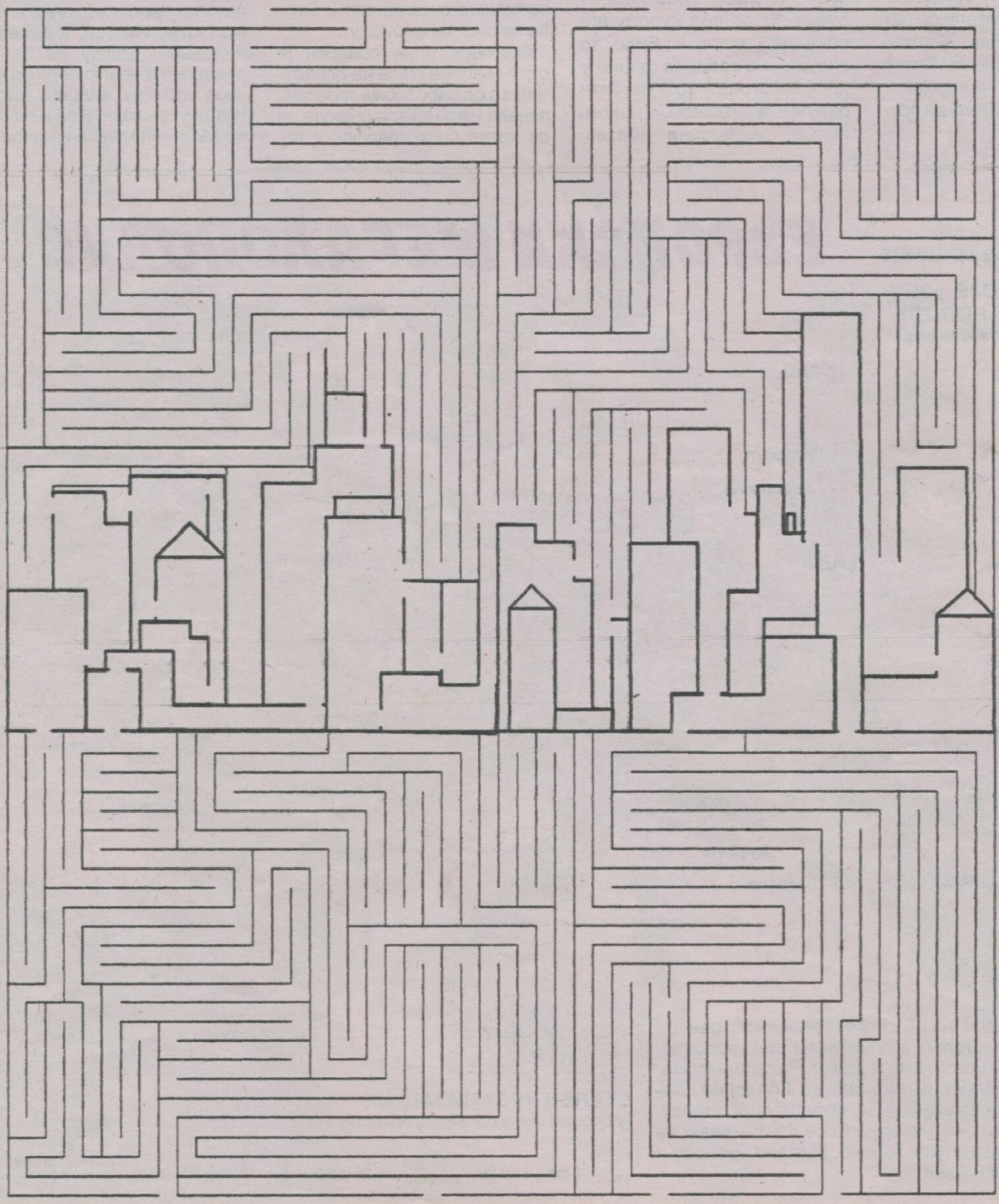

Средња Европа се, са својим градовима, све брже претвара у један јединствени мегалополис. Белгија, Холандија (Амстердам, Ротердам), Немачка (Диселдорф, Келн), све до Лондона и Ливерпула. Слично важи и за област око Париза. Европски мегалополис спушта се до италијанске равнице, обухватајући Торино, Милано, Ђенову и градове око Венеције.



# НЕБУ ПОД ОБЛАКЕ

Крените једним од улаза у горњем предграђу, пробијте се кроз центар и, ако се не изгубите у неком од облакодера, напустите град кроз излаз у доњем предграђу ■



## УЉЕЗА!

## ИЗБАЦИТЕ

Која реч, по неком начелу, не припада овој групи?

ПЛАТИНА
ПРИМЕР
ЗАРАДА
БРИГАДА
ОСЛОБОЂЕЊЕ
ШИПРАГ■

# ПОМИЦАЉКА

Задате речи помакните лево-десно тако да у две узастопне усправне колоне добијете два „зимска“ појма.

ВАСЈА
НАПОР
СТУДЕНТ
ШУМАР
МУШКАРАЦ
РЕТОРИКА



# ФУДБАЛСКО ПРВЕНСТВО

На табели је поредак екипа након свих одиграних утакмица на турниру. Треба одредити резултате утакмица.

| Екипа | Победа | Нерешено | Пораз | Гол-разлика |
|---|---|---|---|---|
| ПЛАВИ | 3 | 0 | 0 | 7:2 |
| ЦРВЕНИ | 1 | 1 | 1 | 4:4 |
| БЕЛИ | 1 | 0 | 2 | 2:5 |
| ЖУТИ | 0 | 1 | 2 | 0:2 |

ПЛАВИ – БЕЛИ ____:____
ЦРВЕНИ – ЖУТИ ____:____
ПЛАВИ – ЖУТИ ____:____
ЦРВЕНИ – БЕЛИ ____:____
ПЛАВИ – ЦРВЕНИ ____:____

# ИСПУЊАЉКА



Тражене речи упишите водоравно. У пет дијагоналних поља добићете назив листопадног дрвета за слике, а у првој усправној колони назив дрвета беле коре.

1. Друго слово азбуке, 2. Иницијали америчког глумца Редфорда, 3. Бивши холандски шаховски велемајстор, Макс, 4. Врховни бог из грчке митологије, 5. Наредба псу да донесе ловину■

решења на страни 49

# УКРШТЕНЕ РЕЧИ

| ● | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | | | | | | | |
| 2 | | | | | | ■ | |
| 3 | | | | ■ | | | |
| 4 | | ■ | | | | | |
| 5 | | | | | | | ■ |
| 6 | | | ■ | | | | |
| 7 | | | | | ■ | | |
| 8 | ■ | | | | | | |
| 9 | | | | | | ■ | |
| 10 | | | | ■ | | | |
| 11 | | ■ | | | | | |
| 12 | | | | | | | |

**ВОДОРАВНО: 1. Дрвени лутак са слике, 2.** Планина код Београда – Ознака за литар, **3.** Град на Космету – Место код Чачка, **4.** Ознака за радијус – Отворен суд за ношење воде, **5.** Имовина, **6.** Упитна заменица – Летопис, годишњак, **7.** Корално острво – Суседна слова азбуке, **8.** Припадник индијанског племена у Северној Америци, **9.** Слика свеца – Ознака за обим, **10.** Превремен – Читав, потпун, **11.** Прво слово азбуке – Наш писац, Иван, **12.** Каменчић■

**УСПРАВНО: 1.** Врста поврћа – Држава у Азији, **2.** Врста врбе (мн.) – Ратарска алатка за копање – Ознака за ампер, **3.** Посуда у којој се меси хлеб – Назив брда или планине, **4.** Иницијали вајара Лога – Прамера, узорак према коме се израђују мере – 3. и 10. слово азбуке, **5.** Део аутомобила, механички зглоб – Коњ који се такмичи у касачким тркама, **6.** Ознака за исток – Утркивање, такмичење у трчању – Женско име, **7.** Станлиов друг из филмова – Место код Смедеревске Паланке■

## РАДИО ПОЛИТИКА
**105,2 и 91,5 MHz**

**БРОЈ 27 (29.12.2001.-5.1.2002.)**
**Субота, 16-18 h**

## ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА
(у сарадњи са Round Records-ом и IPS-ом)

1. (2) ↑ **CREED** - My Sacrifice (5)
2. (3) ↑ **A CAMP** - I Can Buy You (5)
3. (1) ↓ **MICK JAGGER** - God Gave Me Everything (5)
3. (4) ↑ **U2** - Walk On (4)
4. (7) ↑ **THE CHARLATANS** - A Man Needs To Be Told (3)
5. (6) ↑ **STAIND** - Outside (3)
6. (8) ↑ **INCUBUS** - Wish You Were Here (2)
7. (13) ↑ **WEEZER** - Photograph (2)
8. (3) ↓ **NEW ORDER** - 60 Mls An Hour (7)
8. (5) ↓ **NATALIE IMBRUGLIA** - That Day(7)
9. (10) ↑ **CYPRESS HILL** - Trouble/Lowrider (4)
10. (18) ↑ **ROBBIE WILLIAMS feat. NICOLE KIDMAN** - Somethin´ Stupid (2)
11. (9) ↓ **MACY GRAY** - Sexual Revolution(4)
11. (15) ↑ **KOSHEEN** - Catch (2)
12. ( - ) н **NO DOUBT feat. BOUNTY KILLER** - Hey Baby (1)
13. (11) ↓ **THE STROKES** - Last Nite (5)
13. (14) ↑ **FAITH HILL** - There You´ll Be (3)
14. (16) ↑ **ANASTACIA** - Paid My Dues (3)
15. (7) ↓ **EELS** - Souljacker pt. 1 (8)
16. (12) ↓ **JAMIROQUAI** - You Give Me Something (4)
17. ( - ) н **KID ROCK** - Forever (1)
18. (11) ↓ **GROOVE ARMADA** - My Friend (6)
19. ( - ) н **DE LA SOUL** - Baby Phat (1)
20. (17) ↓ **SMASH MOUTH** - Pacific Coast Party (7)

Испали:
**ALIEN ANT FARM** – Smooth Criminal
**CHER** – The Music´s No Good Without You
**LENNY KRAVITZ** – Dig In

Листу уређује и води Ах-Неша

## ЛИСТА СИНГЛОВА ДОМАЋИХ

1. (2) ↑ **ЈАРБОЛИ** – Хајде, хајде (4)
2. (1) ↓ **EYESBURN** – Pop No Style (3)
3. (3) → **RARE** – Little Tree On Top (3)
4. (4) → **NEGATIVE** – Крај (7)
5. ( - ) н **НИКОЛА ВРАНКОВИЋ** – Сретење (1)
6. (7) ↑ **YOBO** – Jelaousy (2)
7. (5) ↓ **ЂОРЂЕ ДАВИД & FUZZBOX** – Само свој (8)

Испала:
**МАРИЈА МИХАЈЛОВИЋ** – Самба (3)

Листу уређују и воде:
Давид Вартабедијан и Зорица Бајић

**ХИТОВИ 2001. године:**

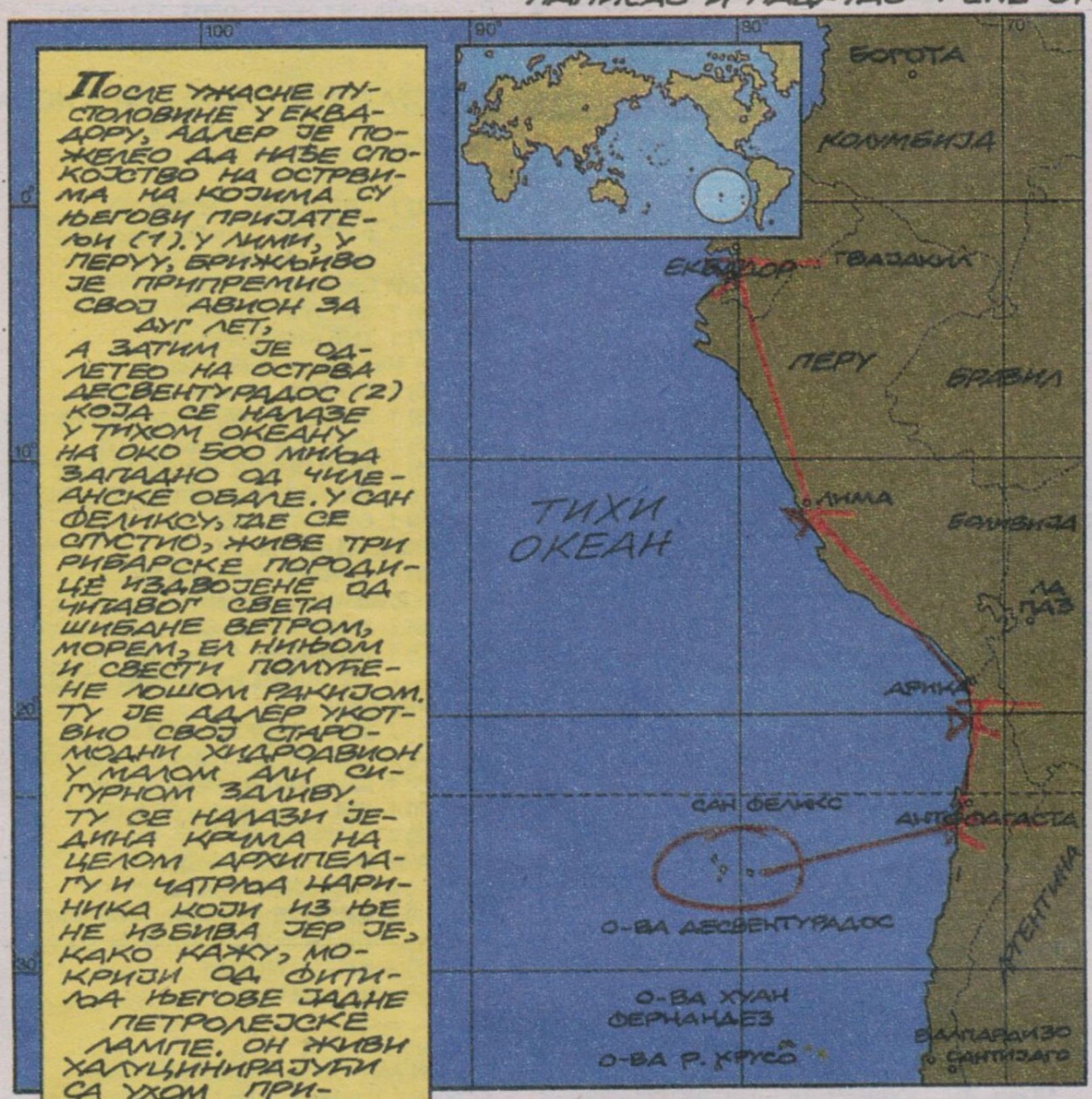
страни: **CREED** – With Arms Wide Open
домаћи: **EYESBURN** – Pump It

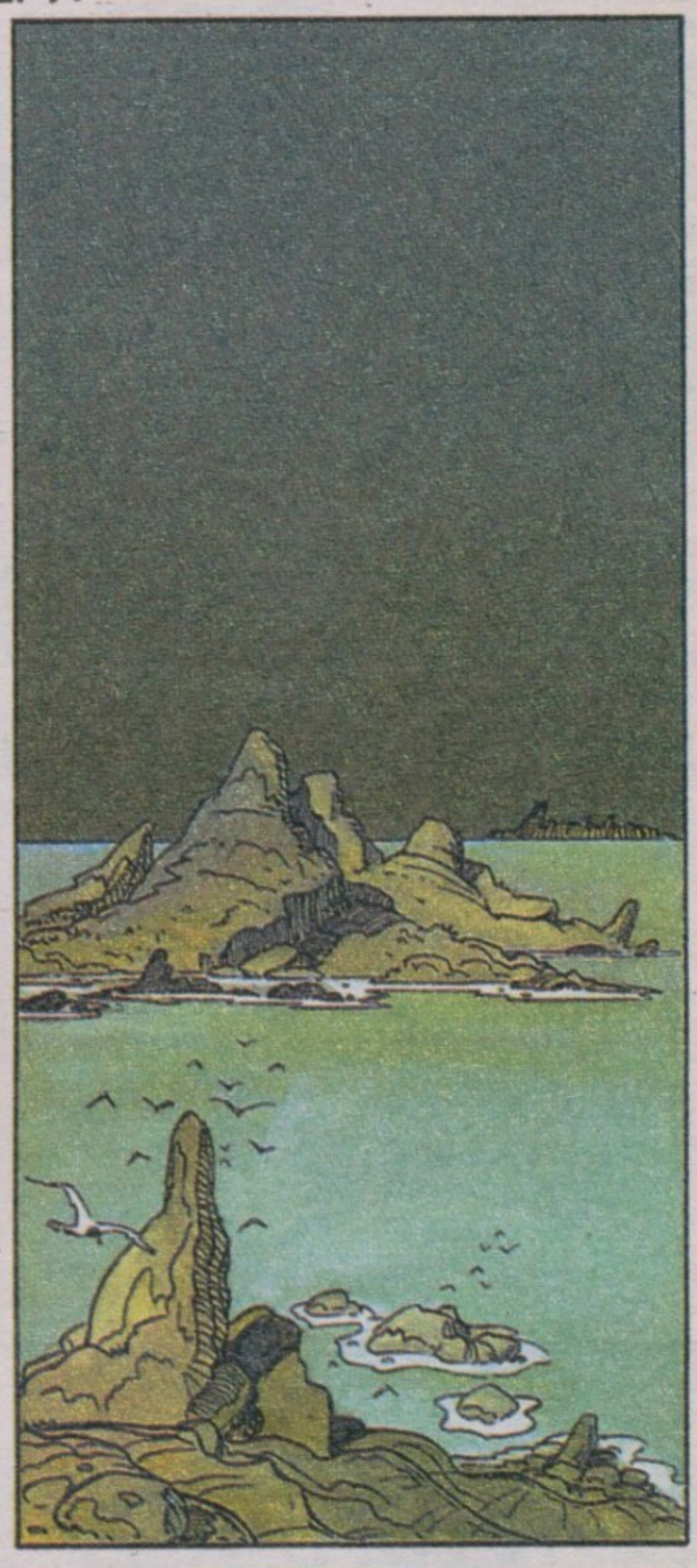
**Мини топ-листе сваког дана од 18.30 до 19.00**

РАДИО ПОЛИТИКА

# Адлер мој

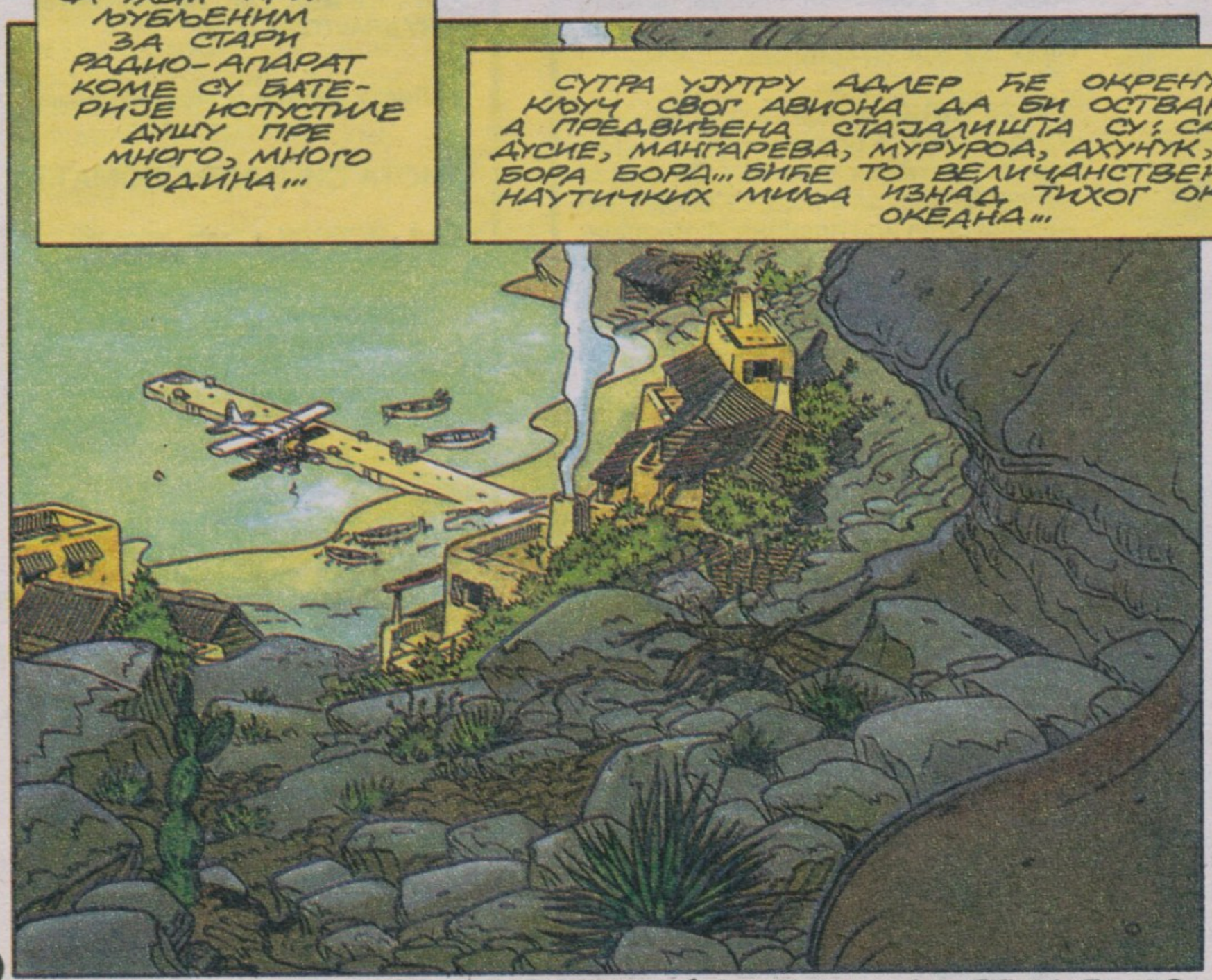
НАПИСАО И НАЦРТАО РЕНЕ СТЕРН

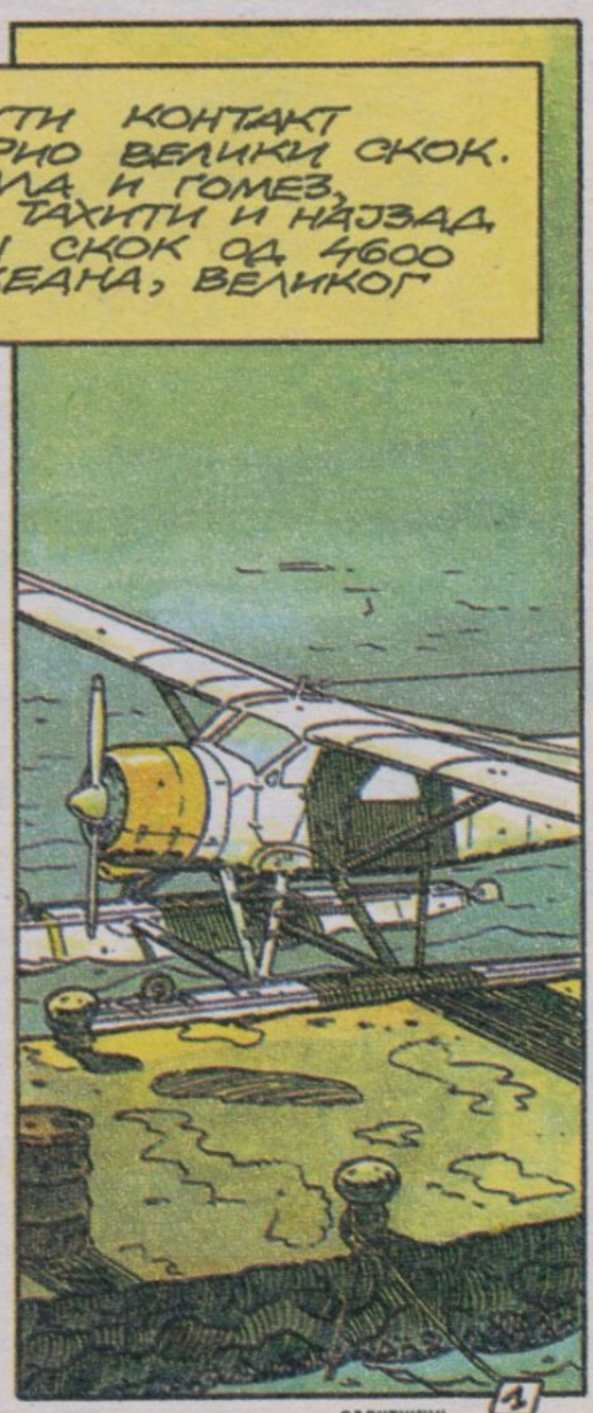


После ужасне пустоловине у Еквадору, Адлер је пожелео да нађе спокојство на острвима на којима су његови пријатељи (1). У Лими, у Перуу, брижљиво је припремио свој авион за дуг лет, а затим је одлетео на острва Десвентурадос (2) која се налазе у Тихом океану на око 500 миља западно од чилеанске обале. У Сан Феликсу, где се спустио, живе три рибарске породице издвојене од читавог света шибане ветром, морем, ел ниньом и свести помућене лошом ракијом. Ту је Адлер укотвио свој старомодни хидроавион у малом али сигурном заливу. Ту се налази једина крчма на целом архипелагу и четрдесетак њихових ученика који из њега не избивају јер је, како кажу, мокрији од фитиља његове јадне петролејске лампе. Он живи халуцинирајући са ухом прилубљеним за стари радио-апарат коме су батерије испустиле душу пре много, много година...

Сутра ујутру Адлер ће окренути контакт кључ свог авиона да би остварио велики скок. А предвиђена стајалишта су: Сала и Гомез, Дусие, Мангарева, Муруроа, Ахунук, Тахити и најзад Бора Бора... Биће то величанствен скок од 4600 наутичких миља изнад Тихог океана, Великог океана...





(1) Види епизоду „Црвена прашума" (2) Острва Десвентурадос „Несрећна острва"

ОВА НЕСРЕЋНА ОСТРВА ИМАЈУ СВОЈЕ ЧАРИ...ОНО ШТО ЋЕ МИ НЕДОСТАЈАТИ ЈЕ...

...ПИЛЕТИНА...

...СА ЉУТИМ ПАПРИЧИЋИМА, ПАРАДАЈЗОМ И ПИРИНЧЕМ!

А СТРАНАЦ ЋЕ СВЕ ДА ОЧИСТИ...

...ЈЕР МУ ТРЕБА СНАГА ЗА ДУГ ПУТ НА КОЈИ ЋЕ СУТРА ДА КРЕНЕ!

АА...АА...

У ИСТО ВРЕМЕ, НА ПУЧИНИ...

ОСТРВА ДЕСВЕНТУРАДОС! НАЈЗАД! БИЛО ЈЕ КРАЈЊЕ ВРЕМЕ, АРУЖЕ КУЋИНЕ!

ДА, ДРУГАРИЦЕ ЈУКОВА...ХВАЛА БОГУ, ОВДЕ ЋЕМО МОЋИ ДА ПОПРАВИМО...

...НА ОТВОРЕНОМ МОРУ ЈЕ ТО БИЛО НЕМОГУЋЕ...

НАДАМ СЕ ДА ЋЕ ВАШИ МЕХАНИЧАРИ ИЗАЋИ НА КРАЈ С ТОМ ПРОКЛЕТОМ...

КОМАНДАНТЕ! КОМАНДАНТЕ! УСПОСТАВИЛИ СМО РАДИО-ВЕЗУ СА ПУКОВНИКОМ ВЛАСКИМ!

ПРОСЛЕДИТЕ ВЕЗУ ОВАМО...

АЛО... АЛО... ОВДЕ ВЛАСКИ... САДА САМ НА 88°25' ЗАПАДНО И 25°06' ЈУЖНО-НАДЛЕЋЕМ НАТУШТЕНИ ТРГОВАЧКИ БРОД...НА ПАЛУБИ НЕМА ЖИВЕ ДУШЕ... НАПРАВИЋУ ЈОШ ЈЕДАН КРУГ...

...РАДИ ПРЕПОЗНАВАЊА!

КАД БИ ТО...

ТО ЈЕ ОН! ТО ЈЕ МОНА ЛИЗА! ИМА ИМЕ НА ПРАМ-ЦУ! МИСИЈА ЗАВРШЕНА! ВРАЋАМ СЕ НА... ОХ! КРАК!

ОВДЕ ВОЛГА... ШТА СЕ ДЕШАВА, ГУКОВНИЧЕ ВЛАСКИ? ОДГОВОРИТЕ, ДО ЂАВОЛА!

КРАК! И... ИМА НЕКА СВЕТЛОСТ НА ЊЕМУ... ИДЕМ БЛИЖЕ... О, БОЖЕ! ТА СВ... СВЕТЛОСТ ЈЕ... АААААХ! ЈА... ЈА САМ ОСЛЕПЕО! ВА... ВАТРА! АААААХ! КРАК! Ш Ш Ш Ш Ш Ш...

ДРУЖЕ ВЛАСКИ, ОВДЕ ВОЛГА... ОДГОВОРИТЕ, ДРУЖЕ ВЛАСКИ! ОДГОВОРИТЕ!

ДЊЕПАР ВОЛГИ... ДЊЕПАР ВОЛГИ... УХВАТИЛИ СМО S.O.S. ГУКОВНИКА ВЛАСКОГ...

ВОЛГА ДЊЕПРУ... НАЖАЛОСТ, ДРУЖЕ ГУРОВ, БОЈИМ СЕ ДА СМО ИХ ЗАУВЕК ИЗГУБИЛИ!

ДЊЕПАР ВОЛГИ... ВАШ КВАР ВАС ОНЕМОГУЋАВА ДА СЕ ВРАТИТЕ НА МЕСТО... ЗАТО ЋЕМО СЕ МИ ЗАПУТИТИ ПРЕМА ПОСЛЕДЊЕМ ПОЛОЖАЈУ ГУКОВНИКА ВЛАСКОГ... ЈАВИЋЕМО СЕ, ДРУЖЕ КУЊИНЕ!

ВОЛГА ДЊЕПРУ... ДО СЛУШАЊА, ДРУЖЕ ГУРОВ!

МУЊА! МУЊА ЈЕ ОБОРИЛА ВЛАСКОГ!

МОЖДА СТЕ У ПРАВУ, ДРУЖЕ КУЊИНЕ!

ГЛЕ, ИЗГЛЕДА ДА ИМА-МО ПОСЕТУ!

АХ! ПОЛУДЕБУ! *МОНА ЛИЗА* СЕ НАЛАЗИ НА САМО 300 МИЉА ОДАВДЕ, А МИ СМО ПРИНУЂЕНИ ДА ПРЕКИНЕМО ГЛОВИДБУ...КУЊИНЕ, АКО НАШ ПОДУХВАТ ПРОПАДНЕ, ПЛАТИЋЕТЕ МИ КАД СЕ ВРАТИМО У МОСКВУ!

АЛИ...

ТА ОСОВИНА...

ЈА... ЈА...

ВАШ БРОД ЈЕ МОРАО ДА СТИГНЕ ДО ЊИ-ХОВА ОВОГ ПОДУ-ХВАТА...

ДА... АЛИ... ЈА...

КОМАНДАНТЕ, ИМА 6 МЕТАРА ДУБИНЕ!

ОДЛИЧНО! СПУСТИТЕ СИДРО!

КУЊИНЕ, ЗНАТЕ ЛИ ДА ЗБОГ ВАШЕ НЕБРИГЕ ДА НЕЋУ БИТИ ПРВА ОСОБА КОЈА ЋЕ СЕ ПОПЕТИ НА ПАЛУБУ *МОНА ЛИЗЕ*... ОХ! КАД БИ...

*МАЛО КАСНИЈЕ...*

СОВЈЕТИ! АХ! НЕ МОГУ ЧЕСТО ДА СЕ ВИДЕ КАКО СЕ ИСКРЦАВАЈУ... ПИТАМ СЕ...

ПЈОТР! ИГОРЕ! ОБЕЗБЕДИТЕ МИ ОВАЈ АВИОН!

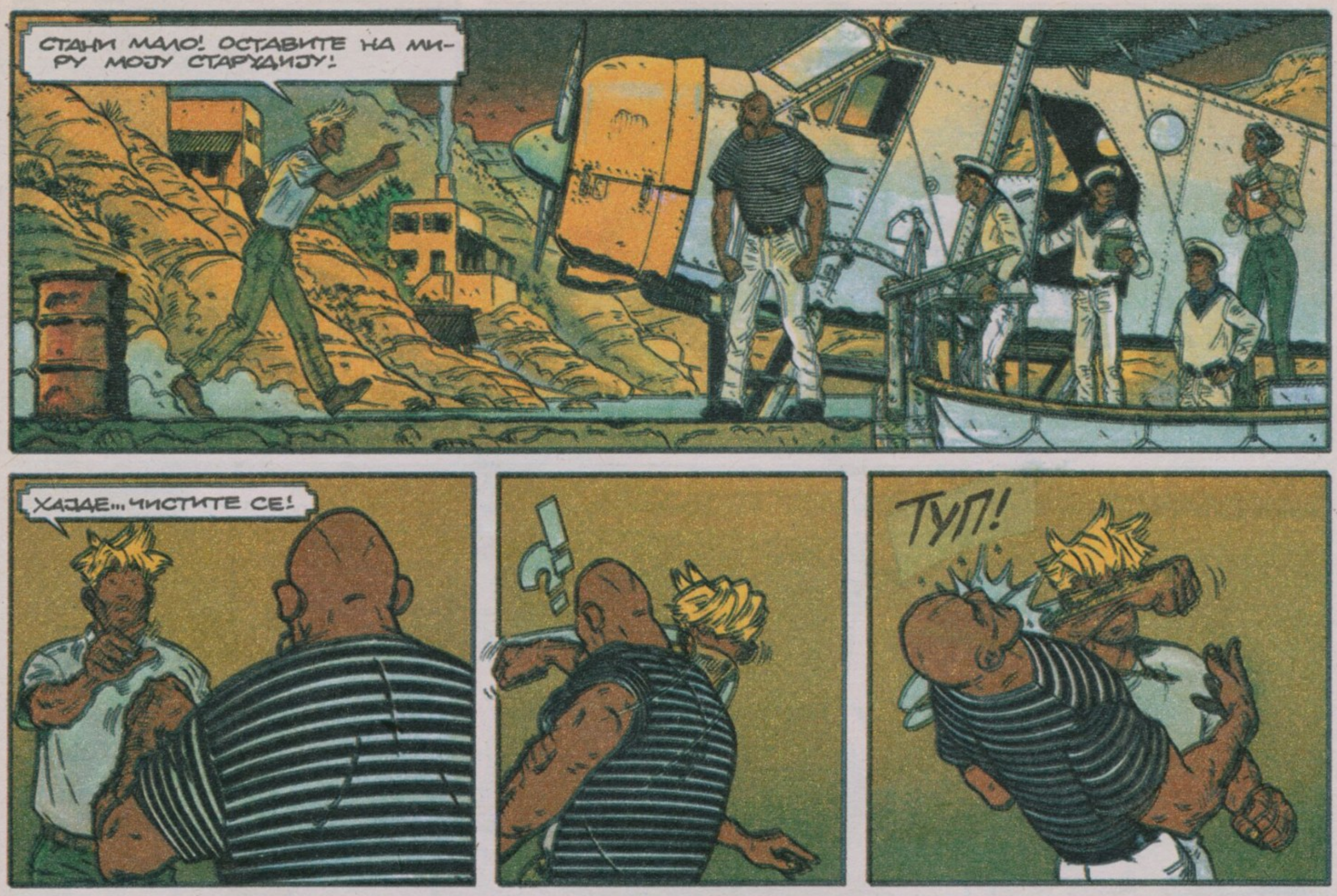
СМЕСТА!

ПА, ЈА САЊАМ!? ОВЕ КОЗАКЕ ЗАНИМА МОЈ ТАКСИ! АЛИ... АЛИ...

СТО МУ ГРОМОВА! ТО НЕБЕ МОЋИ ТАКО!

СТАНИТЕ, БАНДО ГУСАРСКА! ИЗЛАЗИТЕ ИЗ МОГ АВИОНА!

ГАЗИТЕ! ДОЛАЗИ ВЛАСНИК!


СТАНИ МАЛО! ОСТАВИТЕ НА МИРУ МОЈУ СТАРУДИЈУ!
ХАЈДЕ... ЧИСТИТЕ СЕ!
ТУП!
ХАЈДЕ, ПЈОТР... ВРАТИ МУ...
УДЕСИ ГА!
ПЈОТР, ХВАРИ ГА... ДРЖИМ ГА...
АААААРГХ!
ВАЖИ!

ТУФ!

ТУФ! ТУФ! ТУФ!

ТРЕС!

ПЈОТР, ДОСТА ЈЕ!

!

ЈА САМ ПУКОВНИК МИЛА ЈУКОВА ИЗ СОВЈЕТСКОГ МГБ-а ... ВАС ЋУ УХАПСИТИ, А ВАШ АВИОН ЗАПЛЕНИТИ!

МОЛИМ!?

ИДИТЕ БЕСТРАГА, ПУКОВНИЧЕ! НИСАМ ВАШ МУЖИК И НИСМО У СОВЈЕТСКОМ САВЕЗУ!

МОЖДА НИСМО... АЛИ АКО СУТРА У ЗОРУ НЕ БУДЕТЕ ОВДЕ ПОРЕД АВИОНА, СПРЕМНИ ЗА ПОЛЕТАЊЕ, МОЈИ ЉУДИ ЋЕ ГА ПРЕТВОРИТИ У РЕЗЕРВНЕ ДЕЛОВЕ... МОЖЕ ЛИ ТАКО?

ПЈОТР И ИГОР... ВАС ДВОЈИЦА ОСТАЈЕТЕ ОВДЕ НА СТРАЖИ... ОВАЈ ЧОВЕК НЕ СМЕ ДА СЕ ПРИБЛИЖИ СВОМ АВИОНУ БЕЗ ОБЗИРА НА РАЗЛОГ!

ЈАСНО!

ЈАСНО!

И НЕ ЗАБОРАВИ! СУТРА У ЗОРУ...

ОНА... УЗЕЛА МИ ЈЕ СВА ДОКУМЕНТА... ДО ЂАВОЛА! БЕЗ ЊИХ САМ БЕСПОМОЋАН!

7

(1) МГБ: ОБАВЕШТАЈНА СЛУЖБА ИЗ КОЈЕ ЈЕ 1954. ГОДИНЕ НАСТАО КГБ.

У ЗОРУ...

ХАЈДЕ, УЗМИТЕ КУРС СЕВЕР -СЕВЕРОЗАПАД, НА 295°...

ПРЕТПОСТАВЉАМ ДА ВАС ЗАНИМА КОЈИ ЈЕ ЦИЉ ОВОГ ПУТА...

АКО ВАМ ТО НИЈЕ ПРЕВЕЛИК ЗАХТЕВ, ПУКОВНИЧЕ?

РЕЋИ ЋУ ВАМ САМО ДА ТРАЖИМО *МОНА ЛИЗУ*, ЕНГЛЕСКИ ТРГОВАЧКИ БРОД КОЈИ ЈОШ ОД 1945. ГОДИНЕ ЛУТА ТИХИМ ОКЕАНОМ... ТРЕВАЛО БИ ДА СЕ НАЛАЗИ НА ОКО 330 МИЉА ОДАВДЕ...

БЕЗ РЕЧИ... БЕЗ ИЈЕДНОГ ПИТАЊА... НИШТА! ПРАВИТЕ СЕ НЕМ! БАШ МЕ БРИГА ЗА ЊИХОВ ЗАРЂАЛИ ТЕРЕТЊАК И ЗА СВЕ ШТО СЕ НАЛАЗИ НА ЊЕМУ!

ЈАСНО!

БОЉЕ ЈЕ ДА НЕ ЗНАТЕ ШТА СЕ НАЛАЗИ НА ЊЕМУ... ВАШ ЖИВОТ САДА НЕ ВРЕДИ БОГЗНА КОЛИКО, А ЈОШ МАЊЕ ЋЕ ВРЕДЕТИ КАД СТИГНЕМО!

АХ! МОРАЋУ НЕШТО ДА ПОКУШАМ... СВЕ ОВО ПОЧИЊЕ ДА МИ МИРИШЕ НА ЗЛО!

БЕЗ УЗБУЂЕЊА, ГОСПОДИНЕ ФОН БЕРГ... САЧУВАЈТЕ ЖИВЦЕ ЗА СПУШТАЊЕ...

МОЛИМ!? ШТА?! СПУШТАЊЕ!? КАКВО СПУШТАЊЕ!?

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

# СИНЕСТЕЗИЈА – ГРЕШКА У МОЗГУ ИЛИ ПОСЕБНА

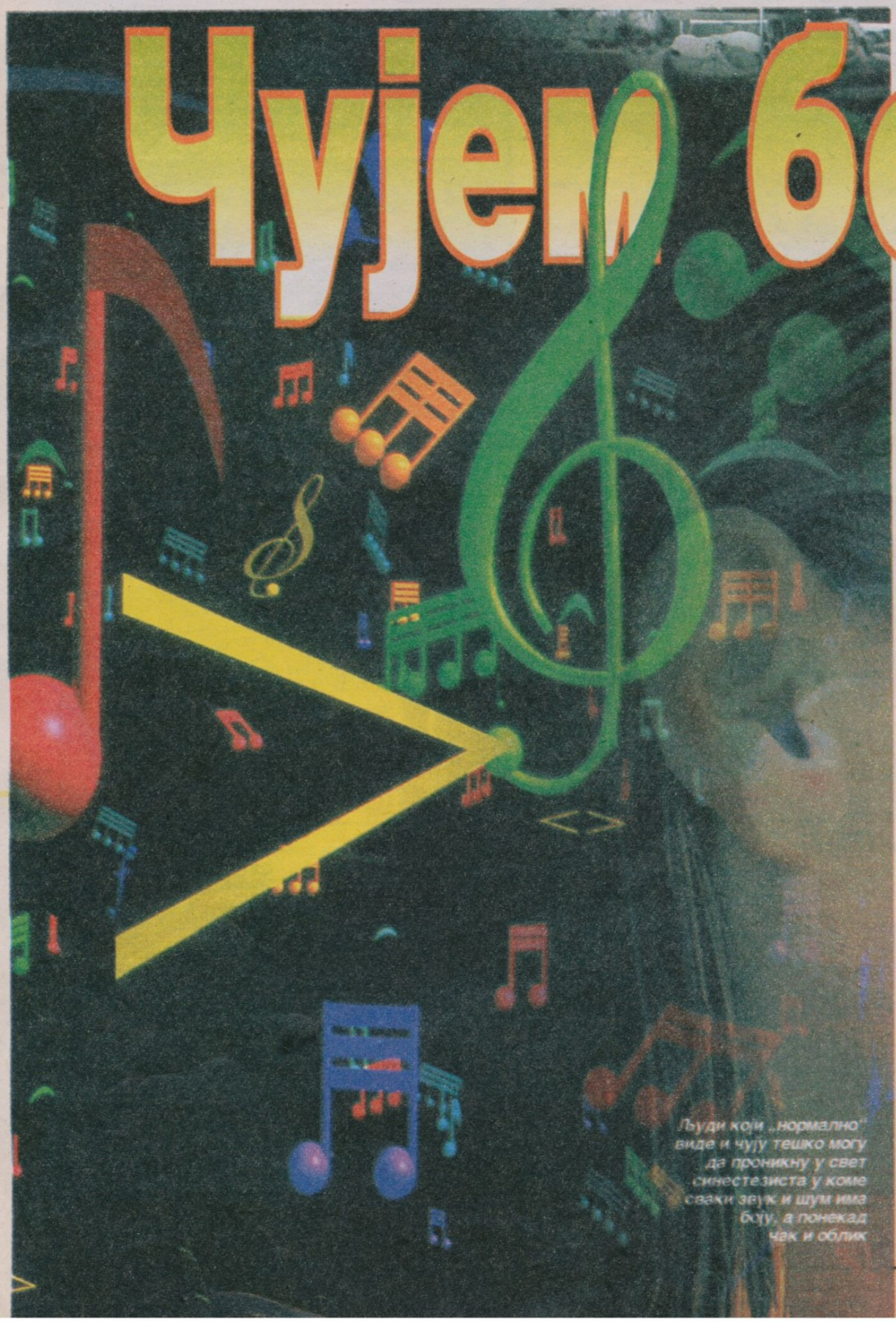
# Чујем боје,

Једна од тајни које наш мозак крије је синестезија – способност неког ненадраженог чула да осети подражај другог чула. Људи код којих је синестезија откривена на другачији начин доживљавају свет око себе. Они звуке, бројеве и слова виде у бојама, а време доживљавају просторно.

Да ли је у питању урођена болест или психолошки поремећај?

Неуролози и неуропсихијатри који истражују синестезију тврде да није у питању ни телесно ни душевно обољење и стога га не треба лечити. Они ову јединствену појаву објашњавају двојако – као грешку мозга или његову особеност. Доктор Хиндерк Емрих, професор клиничке психијатрије с Медицинског факултета у Хановеру, и неуролог Карин Троха, спровели су 1995. године опсежно истраживање синестезије на бројним пацијентима. Полазиште им је било сазнање да је ову појаву први открио и забележио још 1710. године енглески очни лекар Томас Волхаус. Приликом прегледа једног слепог пацијента он је звучним надражајем изазвао привиђање боја. Пошто није умео да објасни ову необичност, Волхаус је своје искуство детаљно описао и подвукао напомену „ово треба испитати".

Двоје стручњака је то и учинило. – Средњи мозак, у коме су смештени центри за остваривање безусловних рефлекса оријентације организма на звучне и светлосне надражаје, има веома сложену грађу и грешка вероватно ту настаје. Он се састоји од можданих кракова и једне плоче са четири чворића, такозваног лимбичког система.



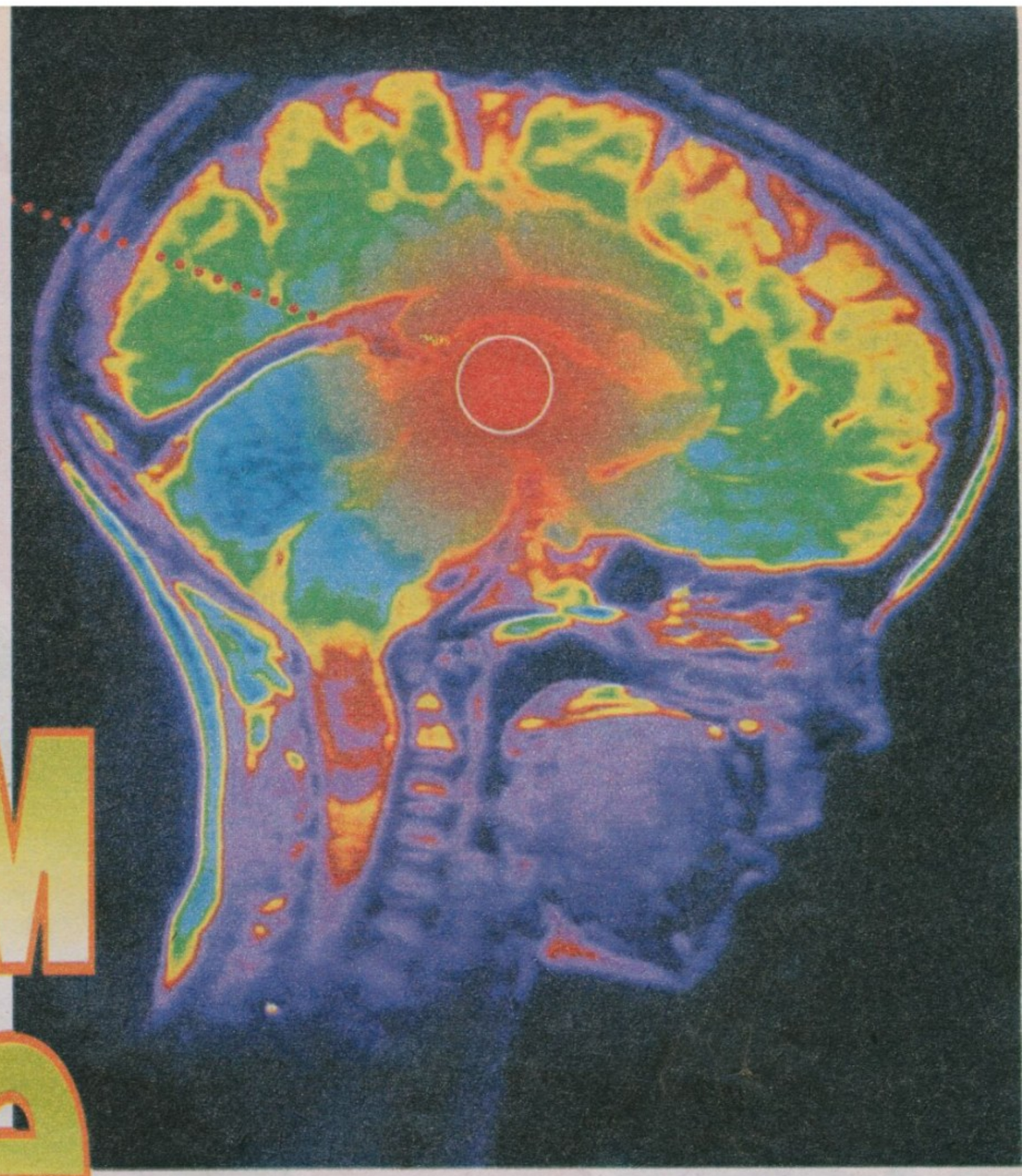
*Људи који „нормално" виде и чују тешко могу да проникну у свет синестезиста у коме сваки звук и шум има боју, а понекад чак и облик*

У предња два чворића преплићу се нити видног пута, а задњи су чворићи слушног центра. Незнатна спојеност само неке нити ова два чула може да изазове синестезију – закључили су.

### Нисам знао да сам изузетак

На листи испитаника Хиндерка Емриха и Карин Трохе нашли су се синестезисти разних година и занимања. Матијас Валдек, четрдесетдвогодишњи фотограф једног америчког часописа, има пуну кућу слика које је урадио да би дочарао своје доживљавање звукова. Посебно је занимљива она која представља концерт рок групе „Sisters of Mercy". – Клавирски тонови су црвене полулопте, налик на мале лале, звуци саксофона су сребрнастосиве вијуге, једнолична мелодија гитаре је жута, а њени акорди љубичасти – исцрпно је Валдеково објашњење за сваки потез четкицом.

Ту посебност у свом доживљају звукова Валдек је открио тек у основној школи. – Једном сам за време часа објашњавао друговима неку песму групе „Tangerine Dream" и рекао сам да је као жути лук који се протеже од табле до прозора. Неки у одељењу су ми се смејали, а наставница је једноставно рекла: „Децо, он чује бојама". Ја сам био



# ВИДИМ ЗВУКЕ

**Звуци клавира су црвене боје, саксофона сребрнастосиве, гитаре жуте боје. Нежна осећања имају тамнозелену боју, нервоза љубичасту... Сваки петстоти човек на овакав начин, у бојама, доживљава свет око себе. Због чега је тако, научници тек треба да открију**

затечен. Мислио сам да сви људи тако доживљавају музику и звуке. Нисам знао да сам изузетак и било ме је срамота.

### Храна је црвена, а уторак зелен

Инга Шулц, двадесетчетворогодишња студенткиња из Бремена, не доживљава само звуке у бојама, него и речи, бројеве и осећања. Реч Hase (на немачком значи храна) има црвену боју, јер су А и S алеви. Нежна осећања изражена су јаком жутом и тамнозеленом бојом, док су напетост и нервоза увек пастелни, светлоплаве и светлољубичасте боје. Број пет је наранџаст, осам сив.

Доротеја Фелдкамп и њена кћерка Лаура такође су синестезисти. Оне време и дане доживљавају у бојама и простору, али потпуно различито. За Доротеју су дани у недељи као ланац, и свака карика је дан одређене боје. За Лауру свих седам дана има своје место у овалу. Уторак је с леве стране, жуте је боје, а петак је десно и ватреноцрвен је. Доротејин уторак је црвенкастоплав, а петак смеђ.



*Латинично слово і неки виде зелено*

Како људи подносе такво опажање? Долази ли до кратког споја у њиховој глави? Побркају ли боје звукова са онима који означавају дане или бројеве ? – Тако нешто ретко се догађа – кажу стручњаци. Кратак спој чешће настаје код људи који „нормално“ чују и виде. Због тога синестезисти нерадо причају о овој својој особености и живе у двоструком свету – јавном и скривеном.

– Много тога је још неистражено и недоказано у области синестезије, па је и неразумевање околине разумљиво. Људи су спремни да оне који се разликују одбаце и осуде. Синестезистима баш због тога није лако јер никоме не могу да објасне да је особеност коју поседују у ствари уметност, уметност посредног поимања истине – каже амерички неуролог Ричард Китовиц.

### Уметничка даровитост

Он чак сматра да синестезија утиче и на уметничку надареност. Открио је да су чувени руски композитори Скрјабин и Римски - Корсаков такође били синестезисти, да ту особеност има енглески поп-арт сликар Дејвид Хокни, а да шкотска соло-певачица Евелин Глени захваљујући синестезији пева јер је глува. Иако не открива како види и разликује Це-дур од це-мола, успешно наступа свуда у свету.

– Синестезиста има много. Истраживања су показала да је то сваки петстоти човек и да је ова особеност својственија женама. Шест од седам синестезиста су жене – каже неуролог Китовиц и додаје: – Верујем да сви ми носимо ту посебност у мозгу, али да нисмо сви способни да је препознамо. Наговештаја има много. Ако се усредсредимо на слушање музике, буквално ћемо пречути звоњаву телефона или нечије речи нама упућене. Можда и виђење боја исто тако превиђамо.

Многи синестезисти у осами уживају у свом „седмом чулу“. Пред спавање воле да одслушају музику само због игре боја и ватромета који се одиграва пред њиховим очима. Кажу да је то неверовatан доживљај. Можда свако од нас заиста и може да га осети ако се у мраку препусти звуцима музике ■

*С. Делибашић*

### Лимбички систем одговоран за синестезију

***У средњем делу мозга смештени су центри за светлосне и звучне надражаје. Чине их мождани краци и плоча са четири чворића. То је такозвани лимбички систем. У предња два чворића уплетене су нити видног пута, у задња два слушног. Незнатно додиривање или спојеност неке нити може да изазове синестезију***

JUTRA

# Cix CHIPS

SLAN I NEODOLJIV



Proizvođač: ETNO ART - Koštunići; tel. 032/ 224-133, 841-113; fax: 222-676
Distribucija: ATERA PLUS - Beograd; tel. 011/ 184-565, 639-423; fax: 632-243

Pionir

letovanje
(opuštanje i uživanje)

paraglajding
(rizik i hrabrost)

# Život je pun izbora:

dobar auto
(brzina i ekonomičnost)

slatkiši
(kvalitet i ukus)

ljubav
(nežnost i osećanja)

Ja bih...
Žao nam je, ne možete sve!
Onda, biram ljubav i


# 2002

## Januar

| p | u | s | č | p | s | n |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 |
| 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 |
| 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 |
| 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 |
| 28 | 29 | 30 | 31 | | | |

## Februar

| p | u | s | č | p | s | n |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | 1 | 2 | 3 |
| 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 |
| 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 |
| 25 | 26 | 27 | 28 | | | |

## Mart

| p | u | s | č | p | s | n |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | 1 | 2 | 3 |
| 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 |
| 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 |
| 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 |

## April

| p | u | s | č | p | s | n |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 |
| 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 |
| 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 |
| 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 |
| 29 | 30 | | | | | |

## Maj

| p | u | s | č | p | s | n |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 |
| 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 |
| 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 |
| 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | | |

## Jun

| p | u | s | č | p | s | n |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | 1 | 2 |
| 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 |
| 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 |
| 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 |
| 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 |

## Jul

| p | u | s | č | p | s | n |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 |
| 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 |
| 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 |
| 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 |
| 29 | 30 | 31 | | | | |

## Avgust

| p | u | s | č | p | s | n |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | 1 | 2 | 3 | 4 |
| 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 |
| 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 |
| 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 |
| 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | |

## Septembar

| p | u | s | č | p | s | n |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | | 1 |
| 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |
| 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 |
| 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 |
| 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 |
| 30 | | | | | | |

## Oktobar

| p | u | s | č | p | s | n |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 |
| 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 |
| 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 |
| 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 |
| 28 | 29 | 30 | 31 | | | |

## Novembar

| p | u | s | č | p | s | n |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | 1 | 2 | 3 |
| 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 |
| 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 |
| 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | |

## Decembar

| p | u | s | č | p | s | n |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | | 1 |
| 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |
| 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 |
| 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 |
| 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 |
| 30 | 31 | | | | | |


ALCO BANKA A.D.



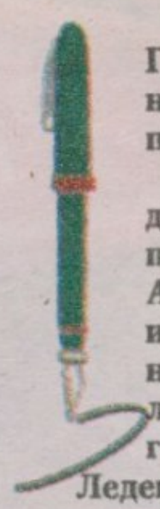

ПРИПРЕМА ЈОВА РАДОВАНОВИЋ | ИЛУСТРОВАО ДОБРОСАВ БОБ ЖИВКОВИЋ

# ОПАСНОСТ ЗА БРОДОВЕ



Занима ме како настају ледени брегови.

**СРЂАН Т.**
**Нови Сад**

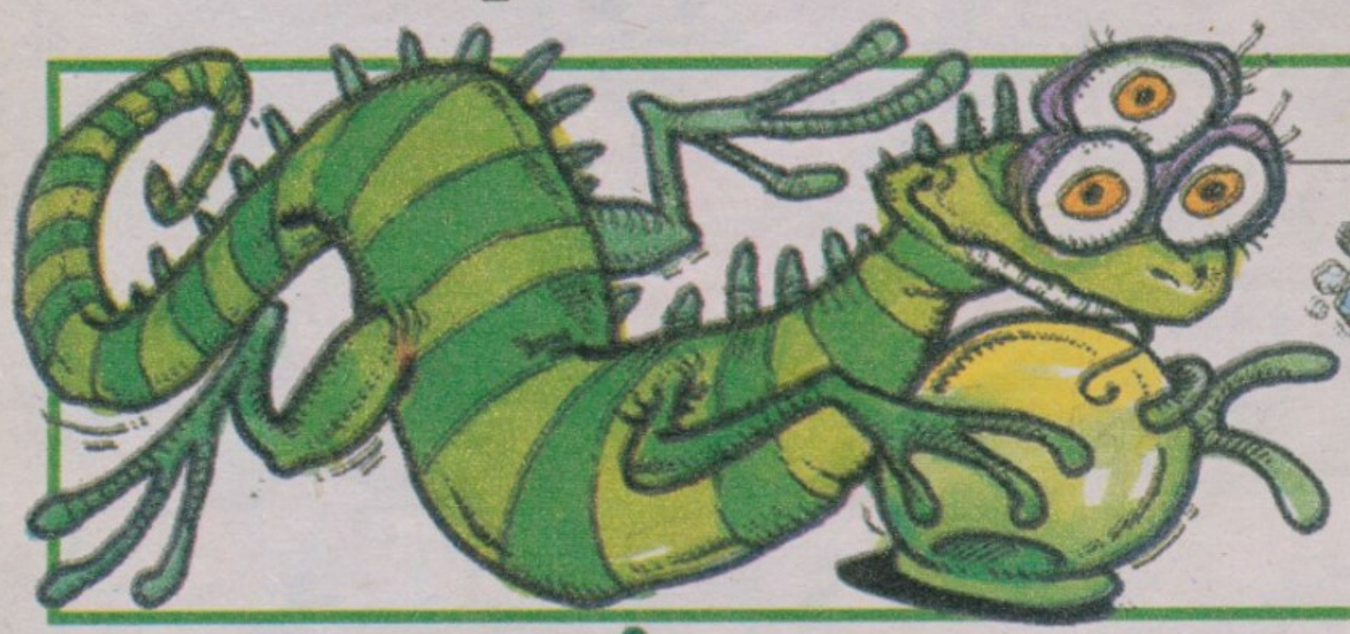


**Ледени брег је одломљени део глечера, односно ледника. Глечери, који изгледају као ледене реке, клизе долинама док не стигну до мора. Тада се крај глечера одломи и образује пловећи ледени брег.**

**Неки глечери не стигну до отвореног мора већ остану у дубоким, стрмим кањонима, фјордовима, по којима је најпознатија Норвешка. Из фјордова ледени брегови клизе у Атлантски океан. Оваквим бреговима таласи заобле или истопе ивице, па им, због тога, велики део запремине остане испод површине воде. Такви подводни делови понекад се ломе и нагло излазе на површину воде као нови ледени брегови.**

**Ледени брегови веома се разликују по величини. Неки су мали, пречника пет-шест метара, а има и џиновских чији је пречник читав километар. Лед ових брегова тежи осам деветина тежине морске воде тако да само једна деветина леденог брега штрчи изнад мора, а остатак је потопљен водом. Стога брег висок 50 метара, изнад морске воде, може да се простире читав километар испод морске површине. Количина леда у леденом брегу готово је невероватна, јер неки од њих могу да буду тешки и по 200 милиона тона!**

**Највећи број ледених брегова истопи се кад наиђе на топлу Голфску струју, источно од Њуфаундленда у Канади. Али, они који се не истопе велика су опасност за бродове. На један такав брег у ноћи 14. априла 1912. године наишао је и чувени прекоокеански брод „Титаник“. Тада је страдало 1513 његових путника■**

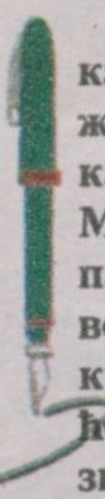


# ТРЕЋЕ ОКО



Чуо сам да постоје гуштери који имају три ока, па вас молим да нешто напишете о њима.

**ДЕЈАН**
**Смедерево**



**Једна врста бодљикавог гуштера који живи у стеновитим кањонима северног Мексика и на југозападу САД непогрешиво налази пут до своје куће захваљујући трећем оку. Оно се налази на врху главе, па се**

# ТАЛОЖЕЊЕ ОТКРИВА БОЛЕСТ



Молим вас да ми одговорите шта се у медицини подразумева под појмом „седиментација“.

**СЛАЂАНА**
**Младеновац**



**Седиментација (таложење) еритроцита је дијагностички метод за обољења органске природе. Еритроцити, црвена крвна зрнца, таложе се увек када се крв нађе изван организма, али је то таложење спорије у крви здравих особа.**

**Примена ове методе је једноставна. Крв, која се испитује, стави се у танку градуирану цевчицу и током два сата посматра за колико су се милиметара еритроцити наталожили. Нормално се за један сат таложи 1–5 mm, за два сата 10 mm.**

**До повећаног таложења еритроцита долази због промене количине беланчевина у крви, што се јавља код: малигних обољења, туберкулозе, реуматизма, разних запаљења, већег броја заразних болести, а понекад и не може да се открије узрок повећане седиментације ■**





# ПАМЕТ КОЈА ХРАМЉЕ

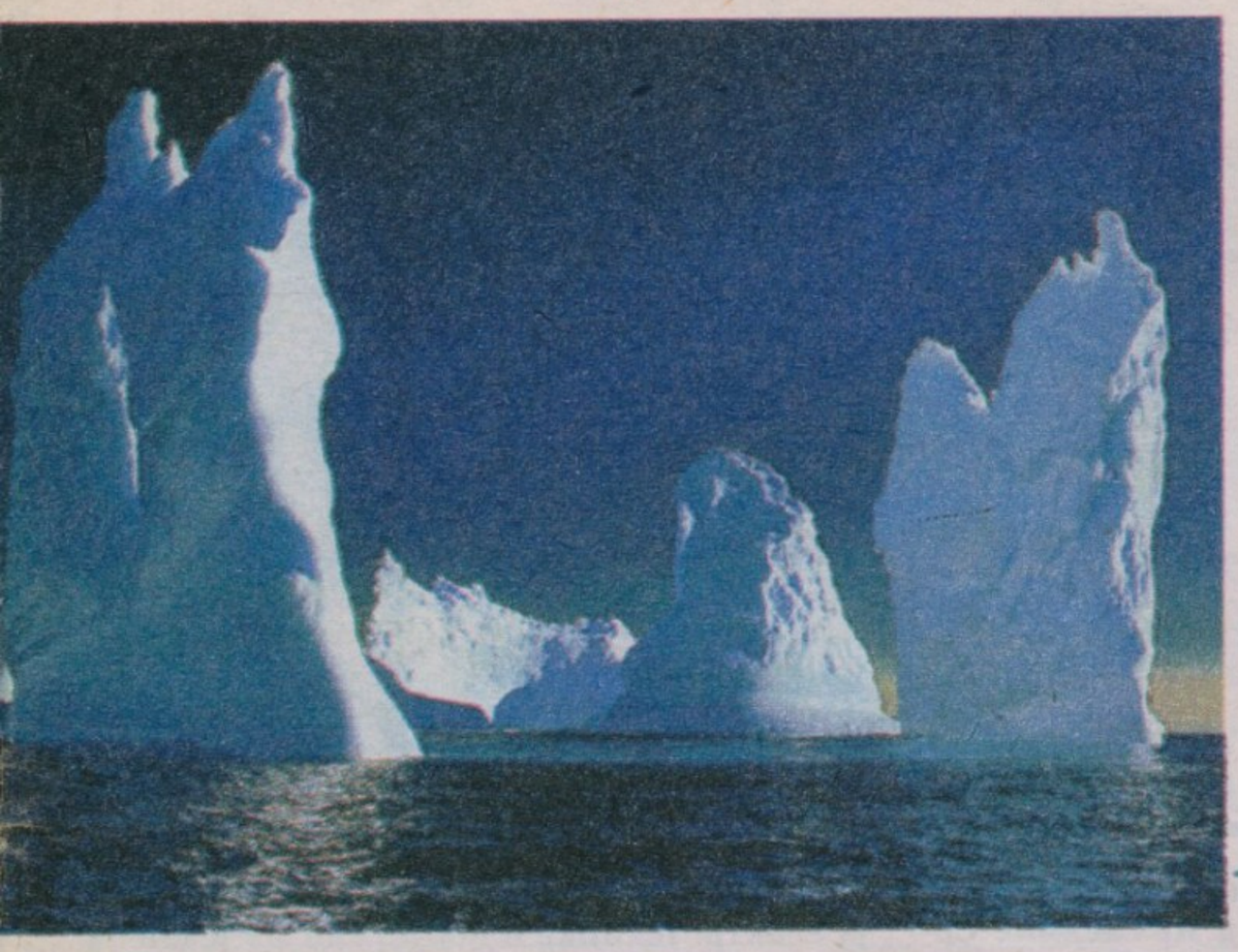


Занима ме порекло речи имбецил.

**АНДРЕЈА ХРИСТИЋ**
**Београд**



**Реч имбецил потиче од негативног латинског префикса „in“ и именице „baculum“, што значи мотка, штап. Дакле, реч „inbeculum“ буквално је значила – „без штапа“. У почетку се овај епитет користио за особе које се тешко крећу, чије су ноге слабе. „Inbeculum“ није никога вређао. Међутим, с временом, ирониja је на известан начин преузела значење. Променивши се у „inbecilum“, израз је почео да се користи за особе чија памет „храмље“, за људе који нису у стању да се јасно изразе нити схвате о чему се говори■**



зато назива и темено око.

Да је ово треће око гуштеру непогрешиви водич, утврдиле су њујоршки биолози Барбара Елис-Квин и Керол Симон. Оне су хируршким захватом уградиле радио-одашиљаче у тела 42 гуштера, потом их пустиле да оду око 500 метара од своје територије да би, затим, пратиле како се и куда крећу.

Гуштери су, сви до једног, сасвим лако стизали до својих „кућа". Међутим, када су им научнице покриле треће око, дуго су и бесциљно лутали ■

# ТОАЛЕТ ПАПИР

Од када потиче тоалет папир у ролни какав је и данас у употреби?

**ИВАН**
**Подгорица**

**Тоалет папир у ролни, с рупицама које деле сваки листић, произведен је први пут у САД далеке 1884. године. У давна времена, уместо хартије, коришћени су у исту сврху различити материјали, на пример лишће, али и дрвене мотке! До пре неколико столећа најбољим „тоалетним папиром" сматрано је лишће кукуруза.**

**Хартија је ушла у свакодневну употребу крајем 18. века. Зашто баш тада? Јер су баш тада почеле да се штампају дневне новине! У ствари, све до пре неколико деценија дневне новине су – осим што обавештавају о локалним и светским догађајима – имале и ту посебну намену. У неким сиромашним**



**крајевима новине су и даље једини тоалет папир.**

**У Енглеској је 1880. године произведен први тоалет папир, али он није био у ролни, већ у листићима, пакован у картонске кутије ■**

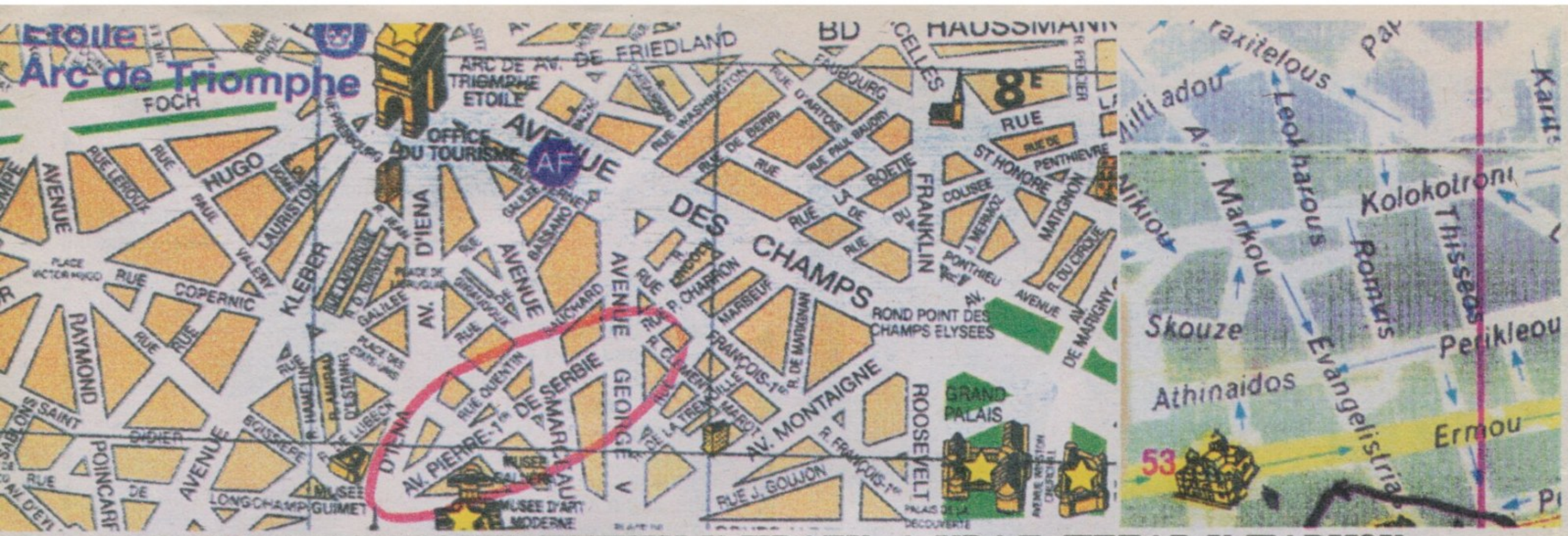
# БАНАНА РЕПУБЛИКА

Одакле потиче израз „банана република"?

**МАША МАНОЈЛОВИЋ**
**Београд**

**Израз „банана република" везује се за настанак фирме „United Fruit Company" која се бави производњом тропског воћа. Американац Мајнор Кит, њен оснивач, искрцао се на обалу Костарике крајем 19. века, али његова намера није била да узгаја воће, већ да гради железницу. У знак захвалности што им је подигао железницу, челници ове мале државе понудили су му земљиште. Тако је Мајнор Кит у Костарики посадио банану, воћку која је тек улазила у моду, како у Северној Америци, тако и у Европи.**

**Плантаже „United Fruit Company" постале су својеврсне државе у држави: тамо где су постојале, нису више важили ни локални закони, а ни локални новац. Када је корупција у „банана републикама" достигла врхунац, овај израз почео је да се користи када неко жели да укаже на корумпирану државу или власт ■**




# ДОСИТЕЈ У ЛОНДОНУ, ПУПИН У ПРАГУ, А КРАЉ ПЕТАР У ПАРИЗУ



У Београду има много улица које носе име неке стране знамените личности. Мој друг живи у Улици Кларе Цеткин, бака и дека у Улици Максима Горког, а ја у Џорџа Вашингтона. Занима ме да ли се и имена наших великана налазе у називу неких улица светских градова.

**МИЛАН**
**из Београда**

**У Београду, као и многим градовима других земаља, у називе улица увршћена су и имена знаменитих личности из целог света. Великанима се, без обзира на то одакле потичу и да ли су били владари, политичари, војсковође, научници или књижевници, и на овакав начин одаје поштовање.**

**Наша историја богата је личностима које су стекле светски углед и признања, па се њихова имена налазе у називу улица великих градова и престоница или постоје спомен-обележја подигнута у њихову част. У Француској их има највише: у Паризу постоји Авенија краља Петра Првог, оснивача Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, док у Марсеју, као знак жалости због немилог догађаја 1934. године и атентата на Александра Карађорђевића, постоји Улица краља Александра.**

**Беч, аустријска престоница, средином 19. века био је стециште српских књижевника на челу с Вуком Стефановићем Караџићем, па зато и данас спомен-плоче обележавају куће у којима су живели Вук, Доситеј Обрадовић, Лаза Костић и Петар Петровић Његош.**

**Две московске улице носе имена српских војника – Алексе Дундића, добровољца у Првом светском рату и јунака Октобарске револуције у Русији, и генерала Михаила Милорадовича који је командовао руском војском у ратовима против Наполеона и Турака у 19. веку.**

**Чеси су одабрали двојицу научника – Николу Теслу и Михаила Пупина, па су по њима назвали улице у Прагу, док су Американци издвојили Теслу као генија електротехнике и посветили му један сквер у Њујорку и поставили споменик у близини Нијагариних водопада.**

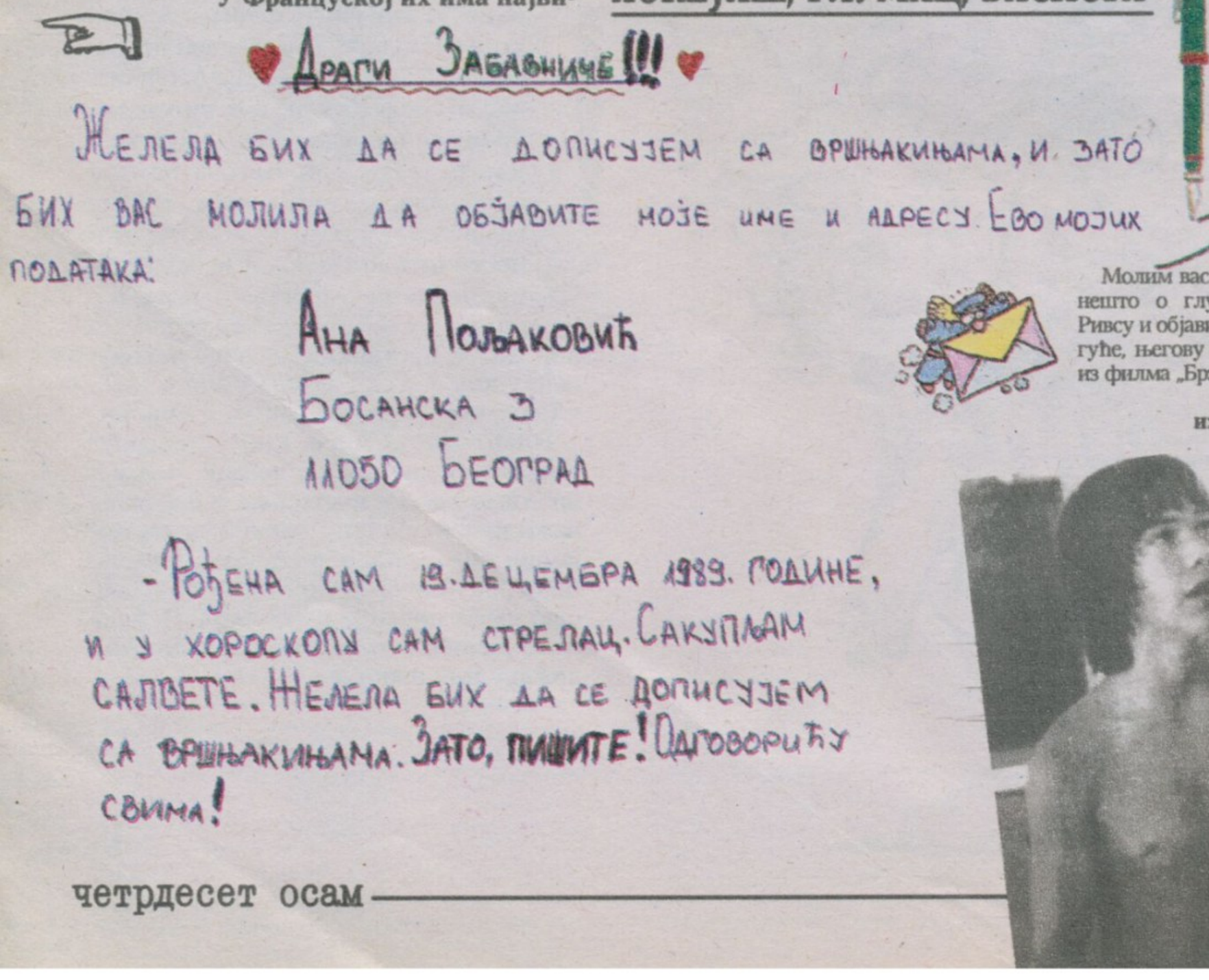
**И Енглези су задивљени Теслиним достигнућима: једну улицу у Лондону назвали су његовим именом, али нису заборавили ни да обележе зграду у којој је често боравио српски просветитељ Доситеј Обрадовић.**

**Верни традицији, Грци су Карађорђу, легендарном вожду и вођи Првог српског устанка, указали посебну част и по њему назвали две улице у центру Атине и Солуна. Римљани су одлучили да мирну, лепу улицу старог града назову Улицом краљице Јелене, по кћерки црногорског краља Николе која се удала за италијанског краља Виторија Емануела.**

**За разлику од Грка и Италијана, Етиопљани су одабрали личност из наше новије историје – булевар у Адис Абеби назвали су по маршалу Титу ■**

# ХОКЕЈАШ, ГЛУМАЦ, БАСИСТА

**Томас Андерсон звани „Нио“, Џек Трејвен, Сидарта, Џони Мнемоник, Кевин Ломакс, Џони Јута... све су то разна лица Кијану Ривса, једног од најпопуларнијих филмских глумаца млађе генерације. А Кијану је до сада имао заиста занимљив живот: рођен је 2. септембра 1964. године у Бејруту, као прво дете у браку Енглескиње Патрише (ко-**




Молим вас да напишете нешто о глумцу Кијану Ривсу и објавите, ако је могуће, његову фотографију из филма „Брзина“.

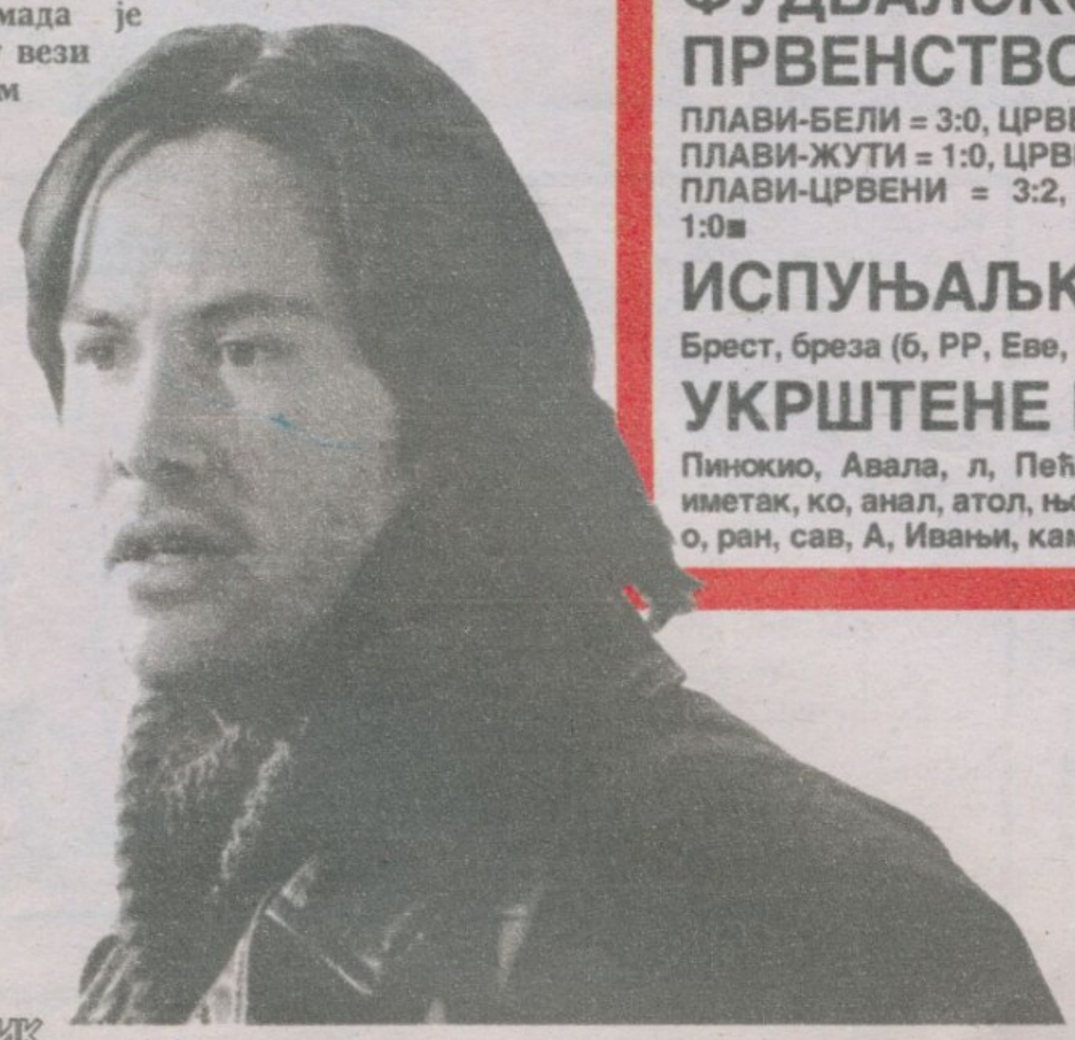
**ТИЈАНА**
**из Лазаревца**






стимографа) и полукинеза-полухавајца Самјуела Наулина Ривса, геолога. После годину дана породица Ривс преселила се у Аустралију где је рођена Кијануова млађа сестра Ким. Родитељи су му се, међутим, недуго затим развели, па се он с мајком и сестром преселио најпре у Њујорк, потом у Торонто – у једну хипи заједницу. У то време добио је и полусестру Карину.

Још као дечак почео је да се занима за хокеј и глуму и зато се 1986. године, после успеха филма „Јангблад" који је спојио те две његове љубави, вратио у САД, код једног од своја три очуха – продуцента Пола Арона. Већ следеће године уследила је веома запажена улога у филму „Поред реке" која му је отворила пут ка новим филмовима. Глумно је, да поменемо само оне најпознатије наслове, у „Опасним везама" Стивена Фрирса, „Поинт Брејку" Кетлин Бигелоу, „Дракули" Френсиса Форда Кополе, „Брзини" Јана де Бонта, „Ђаволљем адвокату" Тејлора Хекфорда и, наравно, „Матриксу" браће Варшовски, чија се два наставка већ увелико снимају и најављени су за 2003, односно 2004. годину. Поред филма, успешно се бави и рокенролом, свирајући бас гитару у бенду „Догстар". Живи у Лос Анђелесу, још није ожењен мада је тренутно у вези са извесном Џенифер Сим... ■

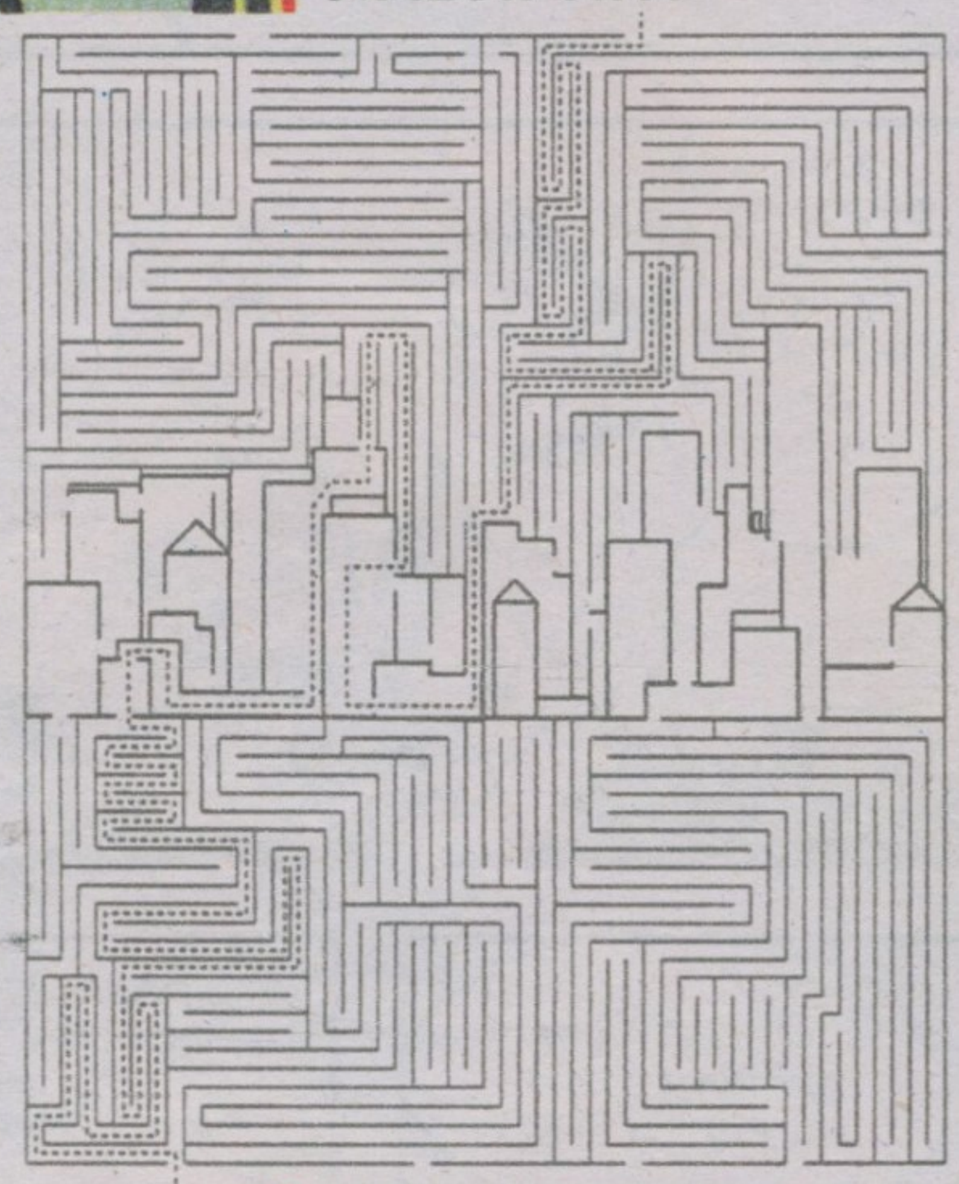


# ЕНИГМАТИКА



## РЕШЕЊА

### ЛАВИРИНТ



### ИЗБАЦИТЕ УЉЕЗА!

зАРАДа (У овој речи скривен је назив града који није престоница државе. Остало су главни градови: Атина, Рим, Рига, Осло, Праг)■

### ПОМИЦАЉКА

Снешко, јануар■

### ФУДБАЛСКО ПРВЕНСТВО

ПЛАВИ-БЕЛИ = 3:0, ЦРВЕНИ-ЖУТИ = 0:0, ПЛАВИ-ЖУТИ = 1:0, ЦРВЕНИ-БЕЛИ = 2:1, ПЛАВИ-ЦРВЕНИ = 3:2, БЕЛИ-ЖУТИ = 1:0■

### ИСПУЊАЉКА

Брест, бреза (б, РР, Еве, Зевс, апорт)■

### УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Пинокио, Авала, л, Пећ, Рти, р, ведро, иметак, ко, анал, атол, њо, Ирокез, икона, о, ран, сав, А, Иванњи, камичак■


**на ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена**

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК БРОЈ 2604

YU ISSN 0032-339X
Први број „Политикиног Забавника" изашао је 28. фебруара 1939. године

*Главни и одговорни уредник* Зефирино Граси

*Генерални директор* Дарко Рибникар

*Оснивач и издавач* „ПОЛИТИКА" А. Д.

*Штампа* Штампарија Политике А.Д. 11000 Београд, Македонска 29

*Заменик главног и одговорног уредника* Недељка Сташић

*Ликовно графички уредник* Душан Глушац

*Графички уредник стрипа* Горан Војиновић

*Редакција* Бојана Дожић, Слободанка Делибашић, Мина Илић, Петар Милатовић, Весна Минић, Вито Недељковић, Мирјана Огњановић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Јова Радовановић, Весна Ракић, Весна Софреновић, Миленко Тодоровић

*Техничка редакција* Слободанка Вујић, Зоран Петканић, Митра Тиљев

*Секретаријат* Зорица Филиповић

*Редакција* „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК" *Македонска 29, 11001 Београд; П. фах 124*

*Телефони* Секретаријат 3224-471, Редакција 3224-483, Техничка редакција 3226-620

централа 3224-191 и 3225-761, претплата 3228-776

*Маркетинг агенција* Македонска 31/I, тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.
*На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.*

**ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:**
1 месец 156,00 дин. 3 месеца 468,00 дин. 6 месеци 936,00 дин.
Претплата на жиро рачун број: 40801-603-2-47280, уз обавезну назнаку: *„ПОЛИТИКА" А. Д. ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".*

**ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:**
*Полугодишња/возом:* 69 EVR или противвредност осталих валута. *Полугодишња/авионом*: I група – Европа: 96 EVR. II група – Азија – Африка: 102 EVR. III група – Америка – Аустралија: 108 EVR или противвредност осталих валута.

**ПРЕТПЛАТА СЕ ВРШИ ПРЕКО:** DEUTSCHE BANK AG, Frankfurt/M, FR Germany, SWIFT: DEUTDEPF, на рачун број: 100935966200, КОМЕРЦИЈАЛНЕ БАНКЕ АД БЕОГРАД, Београд, FR YUGOSLAVIA, SWIFT KOBBYUBG, BLZ 99900158, А У КОРИСТ „ПОЛИТИКА" АД, Београд
Као сврха уплате ОБАВЕЗНО навести „претплата на лист".
Копију уплате обавезно послати на адресу ПОЛИТИКА АД, 11000 Београд, 29. новембра 24/I Yugoslavia
• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун, а копију уплате на факс:
++381 11 3226 353 или ++381 11 3249 293
*Годишњу претплату на лист не примамо.*

Интернет адреса: http://www.politika.co.yu
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu


**НАСЛОВНА СТРАНА**

**„Краљ Петар први на положају"**
**„Le Petit Journal", насловна страна броја 1301. из новембра 1915.**

Hanna-Barbera's

# ПОРОДИЦА КРЕМЕНКО





















# ГАРФИЈЕВИ

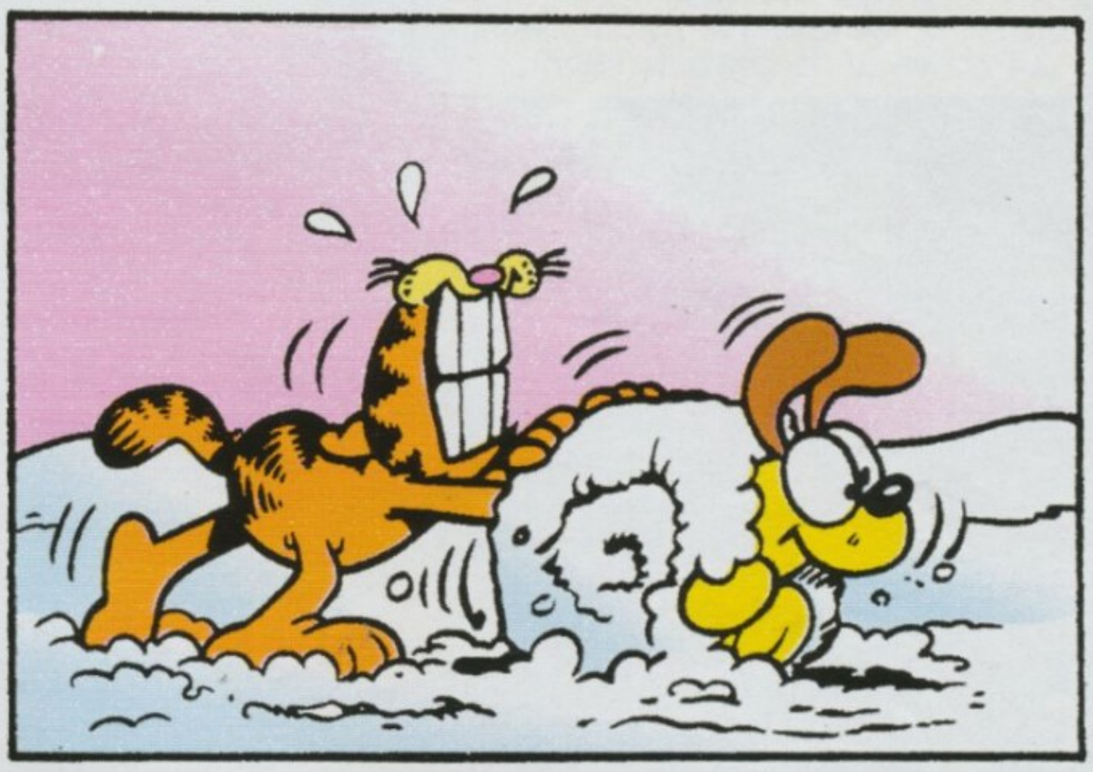
BY JIM DAVIS

GARFIELD GARFIELD GARFIELD GARFIELD

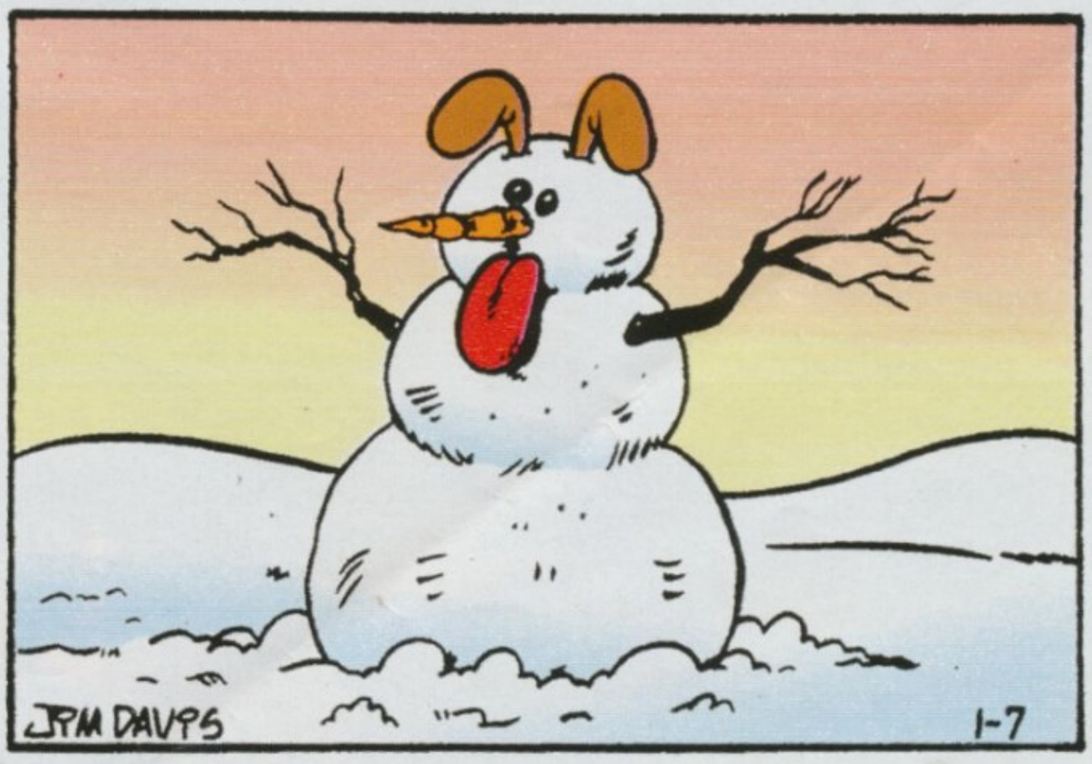








...ДОК СЕ ГАЛИ БОРИ СА СВОЈИМ НЕПРИЈАТЕЉЕМ, ЛЕВА СЕ ВРАЋА У СЕЛО СВОМ НАРОДУ...

МАСКА БРЗИНЕ ДАЈЕ ЗНАЧАЈНУ МОЋ, АЛИ ЈА ИПАК ВИШЕ ЦЕНИМ СЛОБОДУ У КРОШЊАМА ДРВЕЋА.

КАД БИХ СЕ ДОМОГАО МАСКЕ...

...ДА МОГУ ДА ЛЕБДИМ!

„ЛЕВА ЈЕ ОДУВЕК ВОЛЕО ДА СЕ КРЕЋЕ У НАЈВИШИМ КРОШЊАМА, ДА БУДЕ ШТО БЛИЖИ НЕБУ...“

HIPPOPOTAMUS
ОВЛАШЋЕНИ УВОЗНИК И ДИСТРИБУТЕР ПРОИЗВОДА
ДРИНЧИЋЕВА 17, БЕОГРАД
ТЕЛ. 334-4424

„АЛИ, И НА НЕБУ НАД МАТА НУИ ПОНЕКАД ВРЕБА ОПАСНОСТ.“

„НЕКАДА, ШТО СЕ ВИШЕ ПЕЊЕШ, ЗНАЧИ ДА ЋЕШ СА ВЕЋЕ ВИСИНЕ ПАСТИ.“

KRAMMMMMM

НАСТАВИЋЕ СЕ